

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

**PLZEŇSKÉ SLUNEČNICE
ANEB UNITÁŘSTVÍ V ZÁPADNÍCH ČECHÁCH**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Tereza Koželuhová

Historická studia, obor Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PaedDr. Naděžda Morávková, Ph.D.

Plzeň, 2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala
samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni,

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí bakalářské práce PaedDr. Naděždě Morávkové, Ph.D. za čas, který mi věnovala při konzultacích, za cenné rady a připomínky. Dále bych chtěla poděkovat Rev. ThMgr. Lud'ku Pivoňkovi za nesmírnou ochotu a trpělivost při osobních pohovorech, Robertu Bergmanovi a Pavlu Petru Petrašovskému za osobní nastudování unitářské tematiky a následné osvětlení jejich pohledů. Můj dík patří také PhDr. Kristýně Ledererové Kolajové za podrobný vhled do redakce periodika *Tvůrčí život*, profesoru PhDr. Viktoru Viktorovi, CSc. za vytvoření osobního profilu bývalé kolegyně PhDr. Jiřiny Chudkové a nakonec Kateřině Dražanové za popis její svatby.

Obsah

Úvod.....	7
1 Unitářství	11
1.1 Základní charakteristika.....	11
1.1.1 Osvětlení pojmu	11
1.1.2 Jsou unitáři církví?	11
1.2 Historie unitářství	12
1.2.1 Kořeny unitářství ve světě	12
1.2.2 Počátky českého unitářství	13
1.2.3 Norbert Fabián Čapek	14
1.2.3.1 Tomáš Garrigue Masaryk.....	15
1.2.3.2 Charlotta Garrigue Masaryková	19
1.3 Unitářské smýšlení	27
1.3.1 Zásady a principy	27
1.3.2 Unitářské pojetí autority	29
1.3.3 Unitářská absence „Písma“	30
1.3.4 Poměr k ostatním náboženstvím	31
1.3.5 Vztah unitářství a věda	31
2 Unitářství navenek.....	33
2.1 Viditelnost činnosti Obce unitářů v Plzni	33
2.2 Masmédia	35
2.3 Názory katolické církve	36
2.3.1 Medailonek Roberta Bergmana	36
2.3.2 Názory Roberta Bergmana	36
2.3.3 Medailonek Pavla Petra Petrašovského	38
2.3.4 Názory Pavla Petra Petrašovského.....	38
3 Periodika a vydavatelská činnost	40

3.1 Praha	40
3.1.1 Tvůrčí život.....	40
3.1.2 Nakladatelství Unitaria	43
3.2 Plzeň	44
3.2.1 Entita	44
3.2.2 Oznamovatel Obce unitářů v Plzni	46
3.2.3 Zpravodaj Obce unitářů v Plzni	49
3.2.4 Svobodná cesta - časopis obce unitářů v Plzni	50
4 Unitáři v Plzni	53
5 Medailonky významných osobností.....	84
5.1 Rev. ThMgr. Luděk Pivoňka.....	84
5.2 PhDr. Jiřina Chudková.....	91
5.2.1 Stručný životopis.....	91
5.2.2 PhDr. Jiřina Chudková v otázkách.....	92
6 Duchovní aktivity.....	94
6.1 Bez ritu.....	94
6.2 Květinová slavnost	97
6.2.1 Historie plzeňských Květinových slavností.....	98
6.2.2 Květinová slavnost roku 2014	100
6.3 Svatební obřad.....	102
6.3.1 Historie plzeňských unitářských svateb	103
6.3.2 Svatby v současnosti	104
6.4 Dobročinná činnost.....	105
6.4.1 Sdružení přátel SOS vesničky.....	105
6.4.2 Glykogenóza	105
6.4.3 Fond ohrožených dětí v Plzni	105
Závěr	106

Summary	110
Seznam použitých pramenů a literatury.....	112
Prameny	112
Prameny archivní	112
Prameny ústní.....	116
Literatura.....	117
Periodika	118
Internetové zdroje.....	122
Seznam zkratk.....	124
Přílohy	125
Seznam textových příloh	126
Seznam obrazových příloh.....	127

Úvod

Unitářství - pro většinu dnešní populace pojem vcelku neznámý. K této skupině jsem patřila i já. Díky zpracování své bakalářské práce jsem rozkryla jeho význam, načerpala nové poznatky, a dokonce se seznámila a spolupracovala se členy plzeňské unitářské obce.

Ke zvolení svého tématu jsem došla vcelku náhodnou cestou. Občas vypomáhám pěveckému souboru Gutta, jehož členem je i Mgr. Jiří Hlobil, který svou kytarou a recitací obohacuje plzeňské unitářské Květinové slavnosti (podrobněji popsáno ve 3. kapitole). Dlouho jsem se rozhodovala nad okruhem, který bych zpracovala. Chtěla jsem pátrat po plzeňských významných osobnostech, jež se zde zapsaly svojí přítomností či dílem. Bohužel tímto směrem se již vydalo mnoho jiných prací, statí i studií, proto jsem se obávala, že by další písemný výstup působil spíše kvantitativně než kvalitativně. Tehdy Mgr. Hlobila napadla zajímavá myšlenka a zmínil přede mnou pojmy unitář a unitářství. Musím se přiznat, že obě slova jsem slyšela poprvé, tudíž mě velmi zaujala. Pro získání podrobnějších informací mě odkázal na duchovního Obce unitářů v Plzni Rev. ThMgr. Luděk Pivoňku, s nímž jsem se poprvé sešla v březnu roku 2014. Nastínila jsem mu svůj záměr, a to napsat bakalářskou práci o unitářské obci se zaměřením na Plzeň a o unitářství vůbec, abych je osvětlila, a tak obohatila o nové poznatky nejen svoji generaci, ale i širokou veřejnost. Rev. ThMgr. Luděk Pivoňka můj nápad srdečně přivítal, dokonce mi prozradil, že zpracovanost materiálů plzeňské obce poněkud pokulhává a díky této práci by se tento nedostatek mohl eliminovat. Doporučil mi základní literaturu a sám se nabídl, že bude mým průvodcem při otázkách filozoficko-teologických, ve kterých je pro laika těžké se zorientovat. Z našeho rozhovoru jsem měla velmi dobrý pocit, proto jsem práci s názvem *Plzeňské slunečnice aneb Unitářství v západních Čechách* zadala do univerzitního IS/STAGU.

Ač jsem se poněkud obávala, že naleznu pouhé stručné minimum psaných pramenů vhodných pro historické zpracování, a tudíž budu muset přejít na prameny ústní, byla jsem příjemně překvapena. Duchovní unitářských obcí po celé republice mají zájem o uchování dějinné linky. Pod hlavičkou specializovaného nakladatelství Unitaria vznikají díla jak sebraných myšlenek, tak i historických faktů, o které se ve své práci opírám. Vývojem unitářství v čase se zaobírá bývalý reverend Pražské obce unitářů Vladimír Strejček. V současné době nejvíce publikuje nynější reverend ThMgr. Petr Samojský, který se spíše

zaměřuje na vydávání reedice spisů významných osob pro unitářství. Dále i celounitářský časopis *Tvůrcí život* zavedl pravidelnou rubriku věnovanou dějinám a současnosti unitářství ve světě. Nejhodnotnější a nejspřádanější dějiny unitářství v Čechách obsahuje diplomová práce Drahomila Špaleho nazvaná *Nárys dějin unitářství v českých zemích*, kterou vydalo nakladatelství Unitaria roku 2010. Další povedená ročníková práce, jež v podstatě navazuje na Drahomila Špaleho a rozšiřuje jeho dílo, je *Unitářství ve světě a v České republice* od Romany Radové z roku 2004. K nastudování mi byla propůjčena díla z knihovny Obce unitářů v Plzni. Ale i Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje oplývá několika tituly. Historie unitářství v Čechách se však nejvíce načerpá z dobových dokumentů a materiálů. Proto jsem navštěvovala archiv NSČU v Praze a archiv Obce unitářů v Plzni. V pražském archivu jsou písemné archiválie roztříděny a uloženy do standardních archivních kartonů. Materiál je v nich však tříděn jen hrubě. Tento stav zpracování poskytuje jen základní přehled o obsahu jednotlivých věcných skupin z kartonu. Plzeňský archiv se omezuje pouze na roční datace, většina materiálu zůstává neutříděna. Pro svůj okruh Plzně jsem z archivů vybírala úřední agendu mezi Prahou a Plzní, z níž jsem čerpala nejvíce, dále osobní korespondence duchovních a zápisy z kroniky. Zjištěná data a jména jsem si mohla ověřovat z posbíraných propagačních letáčků, přednášek a pozvánek na unitářská shromáždění. Z pražského archivu se dočkáme pouze jedné černobílé fotografie, kterou se mi podařilo naskenovat i do své práce. S novějšími snímky se můžeme setkat jen v plzeňském archivu, jež tvoří jakousi formu fotodokumentace, a stávají se tak jediným pramenem pro léta 1987-2006. Nejpočetnější archiválie představují měsíční, dvouměsíční, čtvrtletní i pololetní programy. Díky jejich četnosti lze popsat vývoj, změny a osoby figurující v plzeňské obci. Celková heuristika nebyla příliš složitá i díky přístupnosti archivů a ochotě pracovníků, vyžadovala však delší studijní časové období. Nutno poznamenat, že ani v Archivu města Plzně, ani ve Státním oblastním archivu v Plzni se nenacházejí žádné prameny, které by se týkaly historie unitářů v Plzni. Díky zformování hnutí v Čechách až ve 20. století jsem mohla práci obohatit o osobní rozhovory s pamětníky důležitých mezníků pro dějiny plzeňské obce.

Svoji práci jsem rozdělila do šesti hlavních kapitol. Jelikož jsou unitáři pro většinu dnešní populace neznámou skupinou, první z nich logicky podává základní informace o unitářském směru. Osvětluje význam samotného pojmu, předkládá zásady a principy náboženského hnutí a snaží se správně a nenásilně vyložit jejich smýšlení. Svými podkapitolami by měla zaručit vzhled do náboženské obce. Největší část první kapitoly se soustředí na život nejdůležitější postavy v dějinách českého unitářství, a tím byl

Norbert Fabián Čapek, jenž se zasloužil o první zformování unitářského hnutí pod názvem Svobodné bratrství. Na základě prostudovaných záznamů mě v souvislosti s unitářstvím překvapilo známé jméno Tomáše Garrigue Masaryka a Charlotty Garrigue Masarykové. Tyto dvě klíčové postavy pro historii vůbec se zapsaly i pod dějiny českého unitářství. Věnovala jsem jim neméně důležitou část. Snažila jsem se čerpat z novějších materiálů a záznamů. Pojednání o Tomáši Garrigue Masarykovi jsem si dovolila obohatit o jeho autentické myšlenky a názory pro dokreslení popsaných faktů. Způsob užití citátů se v kapitole objevuje ještě několikrát, jelikož jsem přesvědčená, že trefně doplňují rozebíranou problematiku.

Výsledky a poznatky druhé kapitoly by měly posloužit především duchovnímu a členům plzeňské obce, jelikož se zaměřují na viditelnost jejich společnosti a unitářské činnosti. Dala jsem si za úkol zjistit, zda se svojí aktivitou zapsali do povědomí občanů města Plzně. Nechtěla jsem však zůstat jen u laické veřejnosti, a proto jsem oslovila i zástupce římskokatolické církve, kteří mi zprostředkovali pohled na unitáře z hlediska jejich víry.

Třetí kapitola se zaměřuje na unitářská periodika. První úsek přináší pohled do redakce celounitářského časopisu *Tvůrčí život*, pod nímž je nejvíce podepsaná PhDr. Kristýna Ledererová Kolajová. Na základě osobních rozhovorů jsem se dozvěděla mnoho interních informací. Druhá oblast se omezuje jen na plzeňské tiskoviny. Analyzuje jednotlivá periodika, sleduje jejich kontinuitu, všimá si zajímavých událostí i osob v nich zaznamenaných, a především vypisuje důležité změny, jež se dají z časopisů vyzískat.

Téma čtvrté kapitoly je stěžejní pro celou práci, jelikož se podrobně zaobírá historií Obce unitářů v Plzni. Hlavním zdrojem pro tuto část práce se stala kronika a nepřeborné množství dobových dokumentů, jež potvrzují či doplňují již zapsané údaje.

Pro obsah páté kapitoly jsem si vybrala dvě významná jména pro plzeňské unitářství, a to bývalou laickou duchovní PhDr. Jiřinu Chudkovou, protože její jméno spadá především pod Západočeskou univerzitu v Plzni, a nynějšího reverenda plzeňské obce ThMgr. Lud'ka Pivoňku. Oba dva se zasloužili o stmelení plzeňské skupiny, svými myšlenkami obohacovali členy obce a oběma jim vyšla v nakladatelství Unitaria kniha.

Šestá kapitola se zaměřuje na unitářskou oslavu, záměrně zde uvádím slovo oslava (více níže), tzv. Květinovou slavnost, jež se koná jednou ročně a ukončuje tak unitářský duchovní rok obce. Ze zachovaných programů jsem sestavila určitou chronologii plzeňských Květinových slavností. Z materiálů se též dalo vyčíst téma, hlavní přednášející a jména hudebníků starajících se o kulturní vložky. Jelikož jsou paradoxně unitáři známí

u veřejnosti díky své nabízené službě svatebního obřadu, věnovala jsem této činnosti samostatný úsek. Nejprve jsem chtěla zmapovat jen současnou poptávku, ale díky dochovaným výkazům duchovní činnosti a nalezením svatebního oznámení jsem si mohla podkapitolu rozšířit i o historickou část. Poslední bod Dobročinná činnost jen dokresluje jejich sociální citění, empatii a ochotu pomáhat druhým.

Svojí prací bych chtěla představit unitářskou náboženskou obec. Měla by přinést základní informace o unitářství, popsat jejich pilíře a nazírání na svět. Neměla by nikomu nic podsouvat, což je i jedna ze zásad unitářů. Mým hlavním cílem je zmapování dějin Obce unitářů v Plzni na základě získaných materiálů.

1 Unitářství

1.1 Základní charakteristika

1.1.1 Osvětlení pojmu

Unitářství je svobodomyšlná víra, povzbuzující člověka k sebepoznání a práci pro lepší svět, nabízející inspiraci ke stále pokračujícímu hledání a nacházení hodnoty a duchovní hloubky života.¹

Pojem unitář má kořeny v latinském slově „unitas“, což znamená Boží jednotu a nedělitelnost.²

1.1.2 Jsou unitáři církví?

Sami unitáři se církví nenazývají. Považují se za náboženskou společnost, nebo ještě lépe za náboženské hnutí, ukotvené v židovsko-křesťanské tradici,³ ale doménou uskupení je svobodomyšlnost i v náboženské sféře, tudíž se nechávají obohacovat o zajímavé prvky, jsou pozitivně nakloněni podnětům ostatních světových náboženství, humanistickým skupinám, kritickému rozumu, technologiím a moderní vědě.

Dle názorů jednoho z klíčových reverendů ThDr. Karla Hašpla je unitářství náboženskou společností, která se snaží o vytvoření takové spolupráce a harmonického prostředí, kde by se rodila nová energie, nebo osláblá regenerovala k tvůrčímu a lepšímu životu. „*Jsme náboženskou společností, společností, jejímž orientačním bodem je náboženství a jež svůj zorný úhel zaměřuje k tomu, aby její členové lépe viděli sebe v souvislosti s ostatním světem lidí v rámci přírody a na cestě k Bohu.*“⁴

¹ SAMOJSKÝ, Petr. Unitářství jako cesta. *unitaria.cz* [online]. Praha: NSČU, 2003. Dostupné z: <http://www.sirsispolecenstvi.cz/texty/unitarstvi_jako_cesta.pdf>. [cit. 2015-08-02]. s. 6.

² PIVOŇKA, Luděk. *Unitářství: spiritualita pro 21. století*. Plzeň: Obec unitářů v Plzni, 2012. 55 s. ISBN 978-802-6009-689. s. 13.

³ Tamtéž, s. 13.

⁴ HAŠPL, Karel. *Potřebuje člověk náboženství?*. Editor Luděk Pivoňka. Praha: Unitaria, 2011. 190 s. ISBN 978-808-6105-611. s. 146.

1.2 Historie unitářství

1.2.1 Kořeny unitářství ve světě

Jak jsme se výše dozvěděli, unitáři mají již ve svém názvu zahrnuto jejich přesvědčení o Boží jednotě a nedělitelnosti. Jejich smýšlení je tudíž založeno na antitrinitářských tezích.⁵ K nejranějším zastáncům patří tzv. ariáni,⁶ kteří vyzdvihovali Ježíšovo lidství a popírali Kristovo božství. Odmítání Boží Trojice se stalo základním myšlenkovým kamenem pro unitáře, způsobilo rozchod s katolickou církví a umožnilo rozvoj na protestantských a reformačních náladách.

Unitářství nemá jednoho zakladatele, bylo seskládáno jako mozaika z různých tezí protestantských uskupení. Důležitým mezníkem pro zformování myšlenek unitářství se stalo 16. století, které bylo naplněno reformačními tezemi, například luteránství, kalvinismus. A právě tehdy započal unitářský vývoj jako jedna z odnoží evropské reformace, a to nejprve v Itálii formulacemi Laelia Socina působením na svého synovce Fausta Socina, jenž roku 1579 přišel do Polska. Ideje zakořenily nejen zde, ale i v Sedmíhradsku, významném centru pro historické unitáře. Za hlavního hybatele nového náboženského smýšlení se však považuje Michael Servetus.⁷

Michael Servetus pochází ze španělského města Tudela, kde se narodil roku 1511 do rodiny notáře u královského dvora.⁸ Byl velmi vzdělaný. Vystudoval univerzitu v Toulouse. Ovládal francouzštinu, řečtinu, hebrejštinu, dokonce se při pobytu v Africe naučil i arabštinu a latinu. Jeho jazykové nadání mu umožňovalo přečíst *Písmo svaté* v originále. Servetus měl svůj vyhraněný názor ohledně učení o Trojici. Přisouzením Ježíši jeho božství a ustanovení dogmatu o Trojici bylo prvním podnětem pro diskuse, spekulace, nesouhlas a v extrémní formě i odmítání, které se objevilo u každého svobodomyšlného směru. Odtud byli později nazýváni i unitáři (unus jeden, unitas jednota = nesouhlas s pojmem tří Bohů).⁹ V roce 1530 se Servetus setkal s představitelem reformace Oecolampadiem,¹⁰ který tvrdil, že pro uplatňování dogmatu o Trojici nenachází v *Bibli*

⁵ ŠPALE, Drahomil. *Nárys dějin unitářství v českých zemích*. Praha: Unitaria, 2010. 169 s. ISBN 978-80-86105-51-2. s. 50.

⁶ Tamtéž, s. 22.

⁷ STREJČEK, Vladimír. *Historie a myšlenky unitářství a univerzalizmu ve světě a v České republice*. Praha: Unitaria, 1999. 135 s. ISBN 80-861-0503-2. s. 10.

⁸ Tamtéž, s. 8.

⁹ ŠPALE, Drahomil. *Nárys dějin unitářství v českých zemích*. Praha: Unitaria, 2010. 169 s. ISBN 978-80-86105-51-2. s. 23.

¹⁰ STREJČEK, Vladimír. *Historie a myšlenky unitářství a univerzalizmu ve světě a v České republice*. Praha: Unitaria, 1999. 135 s. ISBN 80-861-0503-2. s. 9.

žádné podklady. Obohacen tezí vydává Servetus knihu *O bludech Trojice* a později na stejné téma přibyl i dílo *Rozhovory o Trojici*.¹¹ Tituly nabyly své popularity a rozšířily se po evropském kontinentě. Jeho knihy a myšlenky v nich obsažené se setkaly s ostrou kritikou ze stran katolických i protestantských reformátorů. Servetus se tedy dostává do křížku i se švýcarským reformátorem Janem Kalvínem. Na jeho popud je Servetus udán vídeňské inkvizici, která jej zatýká. Podaří se mu sice uniknout, ale při přechodu do Francie je Kalvínem v Ženevě zajat a obžalován. Dne 27. října roku 1553 byl Michael Servetus protestantskou inkvizicí odsouzen k trestu smrti upálením na hranici.¹² Avšak jeho odkaz o jediném Bohu mimo Trojici přežil a utvořil nový prostor pro svobodné smýšlení, které vyústilo a dalo tvar i formu unitářství v Anglii, v Americe i v Československu.

1.2.2 Počátky českého unitářství

Kdybychom chtěli zapátrat po kořenech hnutí na našem území, prvky z principů dnešních českých unitářů jsou patrné již u bogomilů ze 13. století, kteří nevěřili v Nejsvětější Trojici a zavrhovali svátosti.¹³ Dále s velikou úctou uznávají mistra Jana Husa, jenž si získal jejich náklonnost tím, jak vytrvale dychtivě toužil po čisté pravdě a pro její naplnění vykonal tu nejvyšší oběť.¹⁴

O opravdových počátcích českých unitářů můžeme mluvit až od roku 1522, kdy znovu ožila Malá stránka, do jejíhož čela se dostal Jan Kalenec.¹⁵ Svým nesouhlasem s Trojicí a postojem ke křtu dětí se velmi přibližoval k unitářskému směru. Díky autorskému spisu *Psaní proti Augustovi*, které nejlépe zachycuje jeho názory, můžeme Jana Kalence považovat za prvního ideového unitáře v Čechách.¹⁶ Kořeny byly tímto zapuštěny a pokračují ve svém ideovém růstu.

V 19. století bylo hlavní snahou reformního proudu na náboženském poli dosažení symbiózy křesťanství a moderní kultury i odstranění rozporů s vědeckým bádáním.

¹¹ STREJČEK, Vladimír. *Historie a myšlenky unitářství a univerzalizmu ve světě a v České republice*. Praha: Unitaria, 1999. 135 s. ISBN 80-861-0503-2. s. 9.

¹² Tamtéž, s. 9-10.

¹³ ŠPALE, Drahomil. *Nárys dějin unitářství v českých zemích*. Praha: Unitaria, 2010. 169 s. ISBN 978-80-86105-51-2. s. 27.

¹⁴ Rozhovor autorky s ThMgr. Luďkem Pivoňkou, reverend Obce unitářů v Plzni, dne 2. července 2014 v plzeňské Unitarii, v Tomanově 3, Plzeň.

¹⁵ ŠPALE, Drahomil. *Nárys dějin unitářství v českých zemích*. Praha: Unitaria, 2010. 169 s. ISBN 978-80-86105-51-2. s. 48.

¹⁶ Tamtéž, s. 50.

Nastupuje období tzv. náboženského liberalismu,¹⁷ charakterizovaného v teologii uplatňováním práv rozumu, antropocentrismu a odcírkevňováním. Odraz toho všeho se projevuje i v českých zemích, transformuje se však do jiné podoby, a to do filozofických a náboženských myšlenek i výroků významných jmen jako jsou Josef Jungmann, František Palacký, Karel Havlíček Borovský, Augustin Smetana, František Matouš Klácel.¹⁸ Zlomové však bylo až 20. století. Vznik českých unitářů se datuje do roku 1922, kdy se uskutečnila ustanovující schůze Svobodného bratrství.¹⁹ Unitářství se na naše území dostává díky Charlottě Garrigue Masarykové, vyznavačce unitářství, a jejímu manželovi Tomáši Garrigue Masarykovi.²⁰ Zformování hnutí za první republiky se však ujal pokrokový, již unitářský, duchovní Norbert Fabián Čapek, kterému bych ráda věnovala samostatnou podkapitolu.

1.2.3 Norbert Fabián Čapek

Norbert Fabián Čapek se narodil ve vesnici Radomyšl u Strakoníc dne 3. června 1870.²¹ Již v dětském věku si rodiče všimli jeho citlivosti a obliby kostelního prostředí. S nesmírným zájmem sledoval veškerá dění a napjatě poslouchal všechna farářova kázání. Jeho obdiv chrámové atmosféry vykrytalizoval tak, že se postupem času stává ministrantem v místním kostele.

Ve dvanácti letech odjíždí ke strýci do Vídně, aby se vyučil krejčovskému řemeslu.²² Jeho zájem o náboženství se postupně rozvíjel, snažil se vyhledávat a pochopit různé církve i náboženské směry. Již zde můžeme vidět jeho snahu najít pro sebe místo v duchovním světě. Bohužel, aby uspokojil svého ducha, musel urazit ještě dlouhou cestu. V šestnácti letech jej přivedl bratrský farář Bílek do vídeňského sboru pokřtěných křesťanů-baptistů.²³ Tento směr ho zaujal natolik, že se roku 1888 dal znovu pokřtít, tím se

¹⁷ ŠPALE, Drahomil. *Nárys dějin unitářství v českých zemích*. Praha: Unitaria, 2010. 169 s. ISBN 978-80-86105-51-2. s. 88.

¹⁸ Tamtéž, s. 88-106.

¹⁹ PIVOŇKA, Luděk. *Unitářství: spiritualita pro 21. století*. Plzeň: Obec unitářů v Plzni, 2012. 55 s. ISBN 978-802-6009-689. s. 16.

²⁰ ČAPEK, Norbert Fabián - DITTRICHOVÁ, Jaroslava - LEDEREROVÁ KOLAJOVÁ, Kristýna - SAMOJSKÝ, Petr. Devadesát let českého unitářství. Jako neprodejná příloha. *Unitářské listy*, 2012, č. 4. Praha: Obec širšího společenství českých unitářů. s. 16.

²¹ ŠPALE, Drahomil. *Nárys dějin unitářství v českých zemích*. Praha: Unitaria, 2010. 169 s. ISBN 978-80-86105-51-2. s. 120.

²² STREJČEK, Vladimír. *Historie a myšlenky unitářství a univerzalizmu ve světě a v České republice*. Praha: Unitaria, 1999. 135 s. ISBN 80-861-0503-2. s. 53.

²³ ŠPALE, Drahomil. *Nárys dějin unitářství v českých zemích*. Praha: Unitaria, 2010. 169 s. ISBN 978-80-86105-51-2. s. 120.

odklonil od katolické víry.²⁴ Po dvou letech nastoupil v Hamburku do baptistického semináře, kam vkročil s naprostým kalvinistickým přesvědčením, i když jej trápil sporný bod - predestinace.²⁵ Při studiu nacházel stále více a více otazníků, jeho duše toužila po odpovědích a pochopení, proto neustal ve svém hledání ani zde. Začíná se zabývat sociologickou stránkou náboženství a tíhne ke křesťanskému socialismu, nachází si pro něho poutavý směr teosofie. Díky zjištěným informacím a díky okolnostem nazírá na baptismus s větším nadhledem. Jeho nespokojenost s baptisty i s křesťanstvím se stupňuje. Zakládá Křesťanskou obec moravských bratří,²⁶ která nebyla církví v pravém slova smyslu, ale spíše duchovní rodinou bratří a sester se společnou vírou v jednoho otce Boha a jednoho vůdce, nejstaršího a nejdokonalejšího bratra Ježíše Krista. Mimo náboženskou oblast se také horlivě zajímá o psychologii a vnitřní svět člověka. Od roku 1904 rediguje *Pramen*, revui pro výchovu, vývin duševních sil a praktické lidoznanství.²⁷ Zde lze spatřit prapůvod jeho zájmu o psychotherapeutickou činnost.

Domnívám se, že nejdůležitějším mezníkem pro životní dráhu i duchovní vývoj Norberta Fabiána Čapka byl rok 1910, kdy došlo k významnému navázání styků s budoucím československým prezidentem Tomášem Garrigue Masarykem a jeho ženou Charlottou Garrigue Masarykovou.²⁸ Přátelství rodiny Masarykových s Norbertem Fabiánem Čapkem je hlavním počinem pro vznik unitářů v Čechách, proto bych se jejich vzájemnému vztahu chtěla věnovat podrobněji.

1.2.3.1 Tomáš Garrigue Masaryk

Od počátku 20. století se prohloubila krize náboženství, zasetá již ve století předchozím. Odrazila se hlavně ve vnímání tradičních církví.²⁹ Mnoho osobností z řad inteligence nenechal úpadek chladnými, snažili se na danou situaci reagovat. K těm nejvýznamnějším se řadil sám budoucí prezident Československé republiky Tomáš Garrigue Masaryk. Měl zájem o duchovní povědomí své doby. Byl známý svým protestantským smýšlením, svojí náklonností k liberálním směrům, svými negativními postoji proti katolické církvi. Důkazem může být zavedení oslav mistra Jana Husa

²⁴ ŠPALE, Drahomil. *Nárys dějin unitářství v českých zemích*. Praha: Unitaria, 2010. 169 s. ISBN 978-80-86105-51-2. s. 120.

²⁵ Tamtéž, s. 120.

²⁶ RADOVÁ, Romana. *Unitářství ve světě a v České republice*. 99 s. Diplomová práce obhájena na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy roku 2004. Vedoucí diplomové práce PhDr. Zdeněk Vojtíšek. s. 56.

²⁷ ŠPALE, Drahomil. *Nárys dějin unitářství v českých zemích*. Praha: Unitaria, 2010. 169 s. ISBN 978-80-86105-51-2. s. 122.

²⁸ Tamtéž, s. 122.

²⁹ RADOVÁ, Romana. *Unitářství ve světě a v České republice*. 99 s. Diplomová práce obhájena na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy roku 2004. Vedoucí diplomové práce PhDr. Zdeněk Vojtíšek. s. 47.

a následný odchod nuncia Marmaggiho z Prahy roku 1925.³⁰ Jeho stanovisko k církvím nejlépe vystihuje autorský spis *V boji o náboženství*, publikovaný roku 1904.³¹ Chtěla bych zde uvést několik tezí a slov T. G. Masaryka jak ze zmíněného spisu, tak i z jiných sebraných zdrojů, které nejlépe poslouží k vytvoření našeho obrázku o dané problematice, a dokonce v nich spatříme určitou propojenost a podobnost manželů Masarykových s unitářskými pohledy. Masarykův rozchod s katolickou církví byl pouze vyjádřením vnitřního nesouhlasu s církevními dogmaty, které mu jeho rozum nedovoloval přijmout. Vztah katolické církve a T. G. Masaryka dospěl do bodu mrazu v době přijetí dogmatu o papežské neomylnosti roku 1870.³²

Nespokojenost s katolickou církví.

„Kdo pochopil vědeckost, vědu a filosofii, ten nikdy nemůže býti pro náboženství zjevené. Ale přechod od náboženství zjeveného k nezjevenému, ten přelom v myslích lidí je největší revolucí, jaká se kdy dala. [...] Myslit opravdu a do všech důsledků bolí, je jen málo lidí, kteří to dovedou.“³³

„[...] Veliká a vleklá náboženská krise nespočívá pouze v této protivě vědeckého poznání a theologického mythu, ta krise spočívá také v tom, že církvev a stát politickou mocí udržují neudržitelné. Odtud ta obecná přetvářka v nejrozmanitějších stupních a formách, a tak církvev a oficiální náboženství místo čestnosti, charakternosti, mravnosti šíří a podporují nepravdu, lež a nemravnost.“³⁴

Roku 1880 vstoupil do Českobratrské církve evangelické. Nikdy se však nestal jejím praktikujícím věřícím, a proto ani ta nebyla ušetřena jeho kritickému oku.³⁵

„Ani protestantism nám nestačí, protože svou orthodoxní dogmatikou a svou církevní hierarchií drží katolicism.“³⁶

³⁰ KUKLÍK, Jan - KUKLÍK, Jan. *Dějepis pro gymnázia a střední školy 4: nejnovější dějiny*. Praha: SPN, 2002. ISBN 9788072351756. s. 20.

³¹ RADOVÁ, Romana. *Unitářství ve světě a v České republice*. 99 s. Diplomová práce obhájena na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy roku 2004. Vedoucí diplomové práce PhDr. Zdeněk Vojtíšek. s. 47.

³² HAŠPL, Karel. *Potřebuje člověk náboženství?*. Editor Luděk Pivoňka. Praha: Unitaria, 2011. 190 s. ISBN 978-808-6105-611. s. 143.

³³ SAMOJSKÝ, Petr. IV. CITÁTY PRO POROVNÁNÍ. In *Hledání moderního náboženství: rané spisy Norberta Fabiána Čapka*. Praha: Unitaria, 2013. 148 s. ISBN 978-80-86105-67-3. s. 144.

³⁴ Tamtéž, s. 144.

³⁵ „Tatiček“ Masaryk o tzv. Judově aféře. *Institut svatého Josefa* [online]. Dostupné z: <<http://www.stjoseph.cz/taticek-masaryk-o-tzv-judove-afere/>>. [cit. 2014-11-29].

„Protestantism nedosti pochopuje, že nový život náboženský nevzniká tím, že se ze starého vymíci křiklavější vady a že zesiluje, co v starém bylo dobrého.“³⁷

„Dnes katolicismus (to platí také o pravoslavi) i protestantismus (ortodoxní) jsou teoreticky i prakticky, mravně i sociálně překonány...“³⁸

T. G. Masaryk chce náboženství nové, plně oproštěné od strohosti a přežitého církevního dogmatismu, které bude v souladu s vědou a jejími poznatky, bude součástí každodenního života a bude postaveno na principech humanity a mravnosti. Podle výše uvedených je mu podsouván termín vědecké náboženství.

„Naše poznání a naše praxe je již ve velké míře založena na teoretických základech jiných. A také své náboženství zakládáme na téže teorii - není dvojí pravdy, pravda je jen jedna. Pravda je jen pravda vědecká [...]“³⁹

Měl vidinu spolupráce vědy s náboženstvím. Chtěl, aby se disciplíny vzájemně propojovaly a tvořily celistvý komplex. Úkolem vědy by bylo zjišťovat, jak jevy probíhají, a náboženská víra by celou problematiku doplňovala odpovědí na otázku, proč k daným jevům dochází. V tom spatřoval T. G. Masaryk vyřešení náboženské krize, ve sloučení rozumu (vědy) a citu (náboženství).

„Naše náboženství musí být přesvědčením, ne vírou [...] (...přesvědčení, víra zdůvodněná, ne slepá). Naše náboženství bude duchovním, duchovní zkušeností osobní. Chceme náboženství duchovní, ne materiální. Nechceme všechen ten formalismus církevní a kultový [...] Chceme vyšší mravnost! [...] mravnost musí být nad kultem [...]. Pro nás je mravnost mravností humanitní [...] tzn. také žádat vyšší názor na celý život rodinný, vyšší šlechetnější pojmání manželství, ženy [...]“⁴⁰

Moderní náboženství musí být podle T. G. Masaryka sociálním a také našim, českým, má vytrysknout z naší niterné a celé bytosti.

³⁶ SAMOJSKÝ, Petr. IV. CITÁTY PRO POROVNÁNÍ. In *Hledání moderního náboženství: rané spisy Norberta Fabiána Čapka*. Praha: Unitaria, 2013. 148 s. ISBN 978-80-86105-67-3. s. 145.

³⁷ Tamtéž, s. 145.

³⁸ RADOVÁ, Romana. *Unitářství ve světě a v České republice*. 99 s. Diplomová práce obhájena na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy roku 2004. Vedoucí diplomové práce PhDr. Zdeněk Vojtíšek. s. 49.

³⁹ Tamtéž, s. 48.

⁴⁰ Tamtéž, s. 50.

„Poctivý Čech, Čech uvědomělý, nemůže se spokojit s protireformačním katolicismem, ani se nezastaví na ortodoxním protestantismu, nýbrž bude usilovat o náboženské obrození směrem naší reformace, zejména Bratrství, duchem tužeb nových lidí nejpokročilejších a nejduchovnějších.“⁴¹

I když T. G. Masaryk svými názory podporoval svobodné církve, uvnitř věděl, že správný výklad, pochopení a hlavně praktikování chce plno zkušeností a cit pro určitý nadhled.

„Je ovšem otázka, dovedou-li tyto svobodné církve zaručit člověku život náboženský, nepěstují-li příliš vzdělání jednostranně rozumové. Klade se v nich příliš velký důraz na filozofickou práci.“⁴²

Roku 1907 se T. G. Masaryk zúčastnil čtvrtého Mezinárodního kongresu náboženských liberálů v Bostonu,⁴³ kde vedl přednášku na téma *Náboženská situace v Rakousku a zvláště mezi Čechy*. *„Často slyším, vaši Češi jsou svobodáři, nenávidí náboženství, jsou atheisté. Dobře vím, že mnozí z nich jsou svobodáři a snad atheisté, ale také vím, že tito svobodáři a atheisté mají touhu po duchovním životě. Je mezi nimi dost těch, kteří jeví nechuť k jakémukoli církevnímu a náboženskému životu prostě proto, že v Rakousku, odkud sem (do Ameriky) přicházejí, poznali jenom římsko-katolickou církev, státní církev.“⁴⁴*

Proto není příliš překvapivé, že za své názory a postoje si T. G. Masaryk u unitářů vysloužil nesmírný obdiv. Vzhledem k nesmírné podobnosti jeho úvah s unitářskými pohledy vznikla domněnka, že T. G. Masaryk byl skutečným unitářem. Není tomu tak. Členem unitářského sboru byla pouze jeho manželka Charlotta Garrigue Masaryková.⁴⁵ Jejich harmonický vztah, založený na úctě a pomoci jeden druhému při vnitřních rozhodováních, se promítá do všech složek lidského života, tedy i do oblasti náboženské. Samotný T. G. Masaryk tvrdí, že Charlottin protestantismus spojoval náboženství

⁴¹ RADOVÁ, Romana. *Unitářství ve světě a v České republice*. 99 s. Diplomová práce obhájena na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy roku 2004. Vedoucí diplomové práce PhDr. Zdeněk Vojtíšek. s. 50.

⁴² Tamtéž, s. 50.

⁴³ ČAPEK, Norbert Fabián - DITTRICHOVÁ, Jaroslava - LEDEREROVÁ KOLAJOVÁ, Kristýna - SAMOJSKÝ, Petr. Devadesát let českého unitářství. Jako neprodejná příloha. *Unitářské listy*, 2012, č. 4. Praha: Obec širšího společenství českých unitářů. s. 16.

⁴⁴ Tamtéž, s. 17.

⁴⁵ Tamtéž, s. 16.

a praktický život ideálním způsobem, který jej velmi ovlivnil. Dále vyzdvihuje manželčin báječný a vytříbený intelekt, dokonce uvádí, že ve schopnostech abstraktního myšlení mu byla skoro nadřazená. Masaryk k ní cítil obrovskou úctu už jen faktem, že převzal její rodné jméno za své vlastní. V manželství panovala skutečná rovnost a pochopení, které bylo až výjimečné.⁴⁶ Nejen tedy T. G. Masaryk, ale hlavně Charlotta Masaryková představuje pro zformování unitářského hnutí v Čechách ten nejdůležitější článek duševní ideové stavebnice. Dovolila bych si tudíž malý vhled do jejího duchovního unitářského života.

1.2.3.2 Charlotta Garrigue Masaryková

Charlotta Garrigue se narodila v Brooklynu na Clinton street roku 1850 do rodiny knihkupce.⁴⁷ Měla deset sourozenců a všem se dostalo vysokoškolského vzdělání. Charlotta odešla do Lipska studovat hudbu, kde se seznámila s Tomášem Masarykem. Celá její rodina byla silně protestantská. V červenci roku 1849 se otec Rudolf Garrigue i se svojí chotí Charlottou Garrigue rozhodli stát členy unitářské obce, dokládá to kniha s historií rodiny Garrigue uložená ve First Unitarian Church v Brooklynu.⁴⁸ Charlottu rok po svém narození dne 22. února 1851 uvítali unitáři do brooklynského sboru, ve kterém později aktivně působila.⁴⁹ Unitářství zůstala věrna po celý svůj život. V jednom z dokumentů First Unitarian Church najdeme záznam svatby Charlotty Garrigue a Tomáše Masaryka ze dne 15. března 1878.⁵⁰

Po krátké historické odbočce bych se znovu chtěla vrátit k životní cestě Norberta Fabiána Čapka. Roku 1910 se Čapek dostal do sporu s mezinárodním svazem baptistů.⁵¹ Vyčítali mu jeho postoje odchylovající se od tradičního pojetí. Leželo mu na srdci, co s lidmi, kteří žijí nábožensky, ale vystoupili z Říma, jaké stanovisko zaujmout ke stávajícím církvím protestantským, jak nejlépe navázat na českobratrství. Jeho vnitřní nejistota jej

⁴⁶ Čtyři z New Yorku. Jmenuji se Charlotta. *ceskatelevize.cz/ivysilani/* [online]. Odvysíláno dne 17. 6. 2004. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1068832820-ctyri-z-new-yorku/202323232750003-jmenuji-se-charlotta-charlotta-kotik/titulky>>. [cit. 2014-11-05].

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ ČAPEK, Norbert Fabián - DITTRICHOVÁ, Jaroslava - LEDEREROVÁ KOLAJOVÁ, Kristýna - SAMOJSKÝ, Petr. Devadesát let českého unitářství. Jako neprodejná příloha. *Unitářské listy*, 2012, č. 4. Praha: Obec širšího společenství českých unitářů. s. 16.

⁵⁰ Čtyři z New Yorku. Jmenuji se Charlotta. *ceskatelevize.cz/ivysilani/* [online]. Odvysíláno dne 17. 6. 2004. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1068832820-ctyri-z-new-yorku/202323232750003-jmenuji-se-charlotta-charlotta-kotik/titulky>>. [cit. 2014-11-05].

⁵¹ RADOVÁ, Romana. *Unitářství ve světě a v České republice*. 99 s. Diplomová práce obhájena na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy roku 2004. Vedoucí diplomové práce PhDr. Zdeněk Vojtíšek. s. 57.

dovedla až k T. G. Masarykovi, u něhož cítil podobné duchovní hledání a smýšlení. Písemně požádal o schůzku.⁵² Masaryk mu vyhověl. Jejich setkání trvalo asi čtyři hodiny, při nichž se Čapek rozpovídal o své vnitřní náboženské krizi, odlišném pohledu na svět a předložil mu své vlastní úsudky. Nejvíce Čapka trápily dvě otázky. „*Jak je to možné a jak to vysvětlit, že lidé tak vzdělaní, jakými jsou evangeličtí faráři a profesori, mohou takto věřiti a učit?*“⁵³ Vyjádření od T. G. Masaryka Čapek dostal, ale bohužel jej do svých paměti neuvedl. V odpovědi na druhou, a podle Norberta Fabiána Čapka mnohem důležitější otázku, lze spatřit prvotní jiskru, která zažehne v jeho duši neutuchající plamen, který jej provází celým zbývajícím životem. „*Já se ptal, co dělat, když bych tak rád s celou duší na náboženském poli pracoval, ale přiči se mi budí i jen zdání, že bych věřil, co nevěřím, a uhybal od toho, o čem jsem přesvědčen.*“ Tohle byla Masarykova jasná odpověď: „*Vy jste unitář, možná, že se dá něco dělat.*“⁵⁴ Vyzval jej pak, aby jel na světový kongres, který pořádali unitáři v Berlíně v témže roce (1910). Kongres pořádala ICRL (Mezinárodní kongres náboženských liberálů), později přejmenován na IARF (Mezinárodní asociace pro náboženskou svobodu).⁵⁵ Zde se setkal s prezidentem americké unitářské asociace dr. Walterem Reidem Huntem, jenž vykonával funkci duchovního.⁵⁶ Doufám, že jsem tímto historickým exkurzem podrobně nastínila Čapkovo hledání místa v náboženském životě a jeho následné objevení.

Liberální smýšlení ani kontakt s americkými unitáři se baptistické obci příliš nelíbil. Dostával se do polemik s vůdčími představiteli baptizmu, napadali jeho přílišný odklon od protestantismu. Všechny tyto okolnosti přispěly k tomu, že přijal nabídku na místo kazatele v baptistickém přistěhovaleckém sboru blízko New Yorku.⁵⁷ V této vidině pobytu v zahraničí spatřoval možnost dozvědět se o unitářství něco více, jelikož za

⁵² ŠPALE, Drahomil. *Nárys dějin unitářství v českých zemích*. Praha: Unitaria, 2010. 169 s. ISBN 978-80-86105-51-2. s. 122.

⁵³ ČAPEK, Norbert Fabián - DITTRICHOVÁ, Jaroslava - LEDEREROVÁ KOLAJOVÁ, Kristýna - SAMOJSKÝ, Petr. Devadesát let českého unitářství. Jako neprodejná příloha. *Unitářské listy*, 2012, č. 4. Praha: Obec širšího společenství českých unitářů. s. 18.

⁵⁴ Tamtéž, s. 18.

⁵⁵ O kongresu ICRL, konaného roku 1910 v Berlíně, neměl v našich souřadnicích nikdo valných informací. Což je logické, prim držela stále Habsburky podporovaná římskokatolická církev. Pouze náhoda tomu chtěla, že se na kongres dostává Norbert Fabián Čapek, jak bylo výše popsáno. Po sedmnácti letech se situace poněkud změnila. Roku 1927 se samotná Praha proměnila v dějiště světového kongresu svobodných náboženských církví. Přípravou i celkovou organizací nebyl pověřen nikdo jiný než Společnost Svobodného bratrství společně s Církví československou, neboť právě unitářský duch směřuje ke spolupráci se všemi církvemi a k zjišťování nových poznatků a napojování se na světové uvažování. Do Prahy se sjeli delegáti z různých koutů světa. Díky uskutečnění kongresu se československé unitářství dostalo do světového povědomí. STREJČEK, Vladimír. *Historie a myšlenky unitářství a univerzalizmu ve světě a v České republice*. Praha: Unitaria, 1999. 135 s. ISBN 80-861-0503-2. s. 54.

⁵⁶ Tamtéž, s. 53.

⁵⁷ Tamtéž, s. 53.

oceánem již mělo vybudovanou tradici. Kromě své práce se snažil o osobní obohacování nejrůznějšími humanistickými proudy, které Amerika nabízela. Zapsal se ke studiu na vysokoškolských ústavech, kde získal tituly z oboru teologie, filozofie a několika psychologických disciplín. Roku 1916 se stal členem amerického institutu pro frenologii.⁵⁸ Jeho náklonnost k druhým, pomoci a soucitu se pozitivně projevila i v získání profesorského titulu v oboru psychoterapie. Posléze si v Newarku otevřel psychodiagnostickou poradnu.⁵⁹

Po všech získaných vědomostech a zkušenostech se roku 1919 definitivně rozešel s baptistickou církví.⁶⁰ Tíhl k unitářskému smýšlení. Významná postava unitářského sboru v Orange dr. Hunta, se kterou se setkal již na kongresu ICRL v Berlíně roku 1910, jej ovlivnila natolik, že se roku 1921 manželé Čapkovi stali unitáři.⁶¹ Norbert Fabián Čapek se s plnou vervou pustil do studia. Jeho motivace pochopit nový směr byla natolik veliká, že na sobě pracoval dnem i nocí, a díky svému řečnickému umu promluvil již 24. května 1921 na Květinové slavnosti v bostonském Tremont Temple.⁶² Hovořil tehdy k tisícovému shromáždění. Ač byl v podstatě nováčkem v unitářské náboženské obci, se svým výkladem sklídl ohromný úspěch. Tato událost mu odpověděla na otázku, jakým směrem se ubírá jeho vnitřní duch, kde se jeho duše cítí volně, a dala uspokojení jeho celoživotnímu hledání svého místa v náboženství.

I když se mu v Americe velmi líbilo, vrátil se do nové československé vlasti dne 30. června 1921.⁶³ Chtěl zkusit zapůsobit a oslovit všechny ty, kteří též bloudí, hledají smysl života a bohužel na své otázky nenacházejí odpověď u tradičních náboženských proudů. V nové mladé republice bylo obnoveno hnutí Volná myšlenka,⁶⁴ kam ze začátku Čapek docházel, a dokonce se nově ustanovila Církev československá, s jejímž zakladatelem Karlem Farským navázal přátelský vztah.⁶⁵ U obou výše zmíněných, které

⁵⁸ ŠPALE, Drahomil. *Nárys dějin unitářství v českých zemích*. Praha: Unitaria, 2010. 169 s. ISBN 978-80-86105-51-2. s. 123.

⁵⁹ RADOVÁ, Romana. *Unitářství ve světě a v České republice*. 99 s. Diplomová práce obhájena na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy roku 2004. Vedoucí diplomové práce PhDr. Zdeněk Vojtíšek. s. 58.

⁶⁰ STREJČEK, Vladimír. *Historie a myšlenky unitářství a univerzalizmu ve světě a v České republice*. Praha: Unitaria, 1999. 135 s. ISBN 80-861-0503-2. s. 53.

⁶¹ RADOVÁ, Romana. *Unitářství ve světě a v České republice*. 99 s. Diplomová práce obhájena na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy roku 2004. Vedoucí diplomové práce PhDr. Zdeněk Vojtíšek. s. 59.

⁶² ŠPALE, Drahomil. *Nárys dějin unitářství v českých zemích*. Praha: Unitaria, 2010. 169 s. ISBN 978-80-86105-51-2. s. 123.

⁶³ Tamtéž, s. 124.

⁶⁴ ČAPEK, Norbert Fabián - DITTRICHOVÁ, Jaroslava - LEDEREROVÁ KOLAJOVÁ, Kristýna - SAMOJSKÝ, Petr. Devadesát let českého unitářství. Jako neprodejná příloha. *Unitářské listy*, 2012, č. 4. Praha: Obec širšího společenství českých unitářů. s. 3.

⁶⁵ ŠPALE, Drahomil. *Nárys dějin unitářství v českých zemích*. Praha: Unitaria, 2010. 169 s. ISBN 978-80-86105-51-2. s. 124.

sice poskytovaly nové náhledy na svět, Čapek přesto našel sporné body, které se přičily s jeho přesvědčením. Norbert Fabián Čapek chtěl uskutečnit svůj sen, a to vytvořit pokrokové náboženství navazující na ducha českého bratrství, chtěl pokračovat v linii kacířské, jež má v Čechách silné kořeny.

Dospěl k názoru, že je potřeba založit zcela nové náboženské společenství. Jeho idea se naplnila. Díky Norbertu Fabiánu Čapkovi se na území republiky zformovaly myšlenky a principy unitářství. Vzhledem k nově získané státní suverenitě a znovunabyté svobodě mělo unitářské hnutí stavící na demokracii, toleranci, pokroku i rozumu poměrně dobrou základnu pro svůj budoucí vývoj. Chtěla bych zdůraznit důležitý poznatek, že Norbert Fabián Čapek nepřijímá model zažitý v Americe, ale uvědomuje si, že unitářství je tvárné, a proto se může přizpůsobit danému prostředí.⁶⁶ Unitářství totiž bere v potaz národní historii, tradici, ale hlavně bedlivě sleduje vývoj a napomáhá k pochopení dnešního světa. Proto se ani u českých unitářů nesetkáme s přejatou formou unitářských sborů z jiných států, jelikož v každé zemi má unitářství svou jedinečnou podobu, která je šitá na míru místním obyvatelům. Norbert Fabián Čapek uzpůsobil unitářství tak, aby mělo co říci českému lidu, jeho duchu, tradicím, a především myšlenkám pokrokových církví.

Jeho snaha a pracovní nasazení se vyplatily. Díky Norbertu Fabiánu Čapkovi můžeme konečně mluvit o pravých českých unitářích. Nejprve docházelo k hromadnému setkávání podobně smýšlejících osob v jeho pražském bytě v Dlouhé ulici č. 49.⁶⁷ Kvůli postupnému rozšíření posluchačské základny se stával byt těsnější, až se posléze přistoupilo k pronájmu větších prostor, například Sladkovského sálu Obecního domu, kde Čapek pravidelně od 15. ledna 1922 pořádal každou neděli „*přednášky a zpěvy*.“⁶⁸ Jeho veřejné působení mělo velký ohlas, který jej utvrzoval v dobré myšlence ke zformování nového náboženského hnutí v duchu unitářském. Čapkova nesmírná chuť k naplnění své ideje je čitelná ze zachovalých rukopisných záznamů uložených v archivu NSČU. Pro zajímavost bych uvedla jeho prvotní poznámky z ledna roku 1922, které Čapek opatřil nadpisem *Nejbližší úkoly*,⁶⁹ jež obsahují například varianty pojmenování nového hnutí: *Svobodná jednota Bratrská, Liberal Unity of Brethren, Komenského sbor JSB v Praze,*

⁶⁶ RADOVÁ, Romana. *Unitářství ve světě a v České republice*. 99 s. Diplomová práce obhájena na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy roku 2004. Vedoucí diplomové práce PhDr. Zdeněk Vojtíšek. s. 59.

⁶⁷ Tamtéž, s. 60.

⁶⁸ ČAPEK, Norbert Fabián - DITTRICHOVÁ, Jaroslava - LEDEREROVÁ KOLAJOVÁ, Kristýna - SAMOJSKÝ, Petr. Devadesát let českého unitářství. Jako neprodejná příloha. *Unitářské listy*, 2012, č. 4. Praha: Obec širšího společenství českých unitářů. s. 3.

⁶⁹ Tamtéž, s. 4.

Svobodné českobratrství; Místnost (s přepisem sídlo Praha 1, Dlouhá 49, získat místnosti); Opatřit stanovy; Zařídít prodej knih; Písně.

Již 17. ledna 1922 se dostavilo do sálu Československé obchodní besedy v Praze 2, Jeruzalémská 7, na osmdesát lidí nadšených pro zbudování nového společenství.⁷⁰ Na schůzi byl zvolen 37členný prozatímní výbor, který byl pověřen organizací hnutí. Společnými silami 2. dubna 1922 se ve Smetanově síni Obecního domu uskutečnila Manifestační schůze nového náboženského uskupení, které se pojmenovalo Svobodné bratrství.⁷¹ Hned další týden 9. dubna 1922 proběhla ustanovující schůze Pražské obce Svobodného bratrství opět v Obecním domě, ale už v menším Sladkovském sále.⁷² Zde bych se chtěla zastavit a znovu upozornit na důležitost lokálního přizpůsobení myšlenek, čerpání z historie a zkušenosti místních občanů. Proto každá v budoucnosti vzniklá obec bude mít svůj vlastní ráz buď s příklonem k základním formám liberálního protestantství, k racionálním směrům, či naopak k mystickým kořenům.

Formování hnutí nebylo nic snadného. Do roku 1922 fungovalo pouze jako občanská iniciativa bez řádné registrace, povolení a vlastních regulí. Vše ale změnil rok následující. Dne 13. ledna 1923 se uskutečnila ustanovující schůze Společnosti Svobodného bratrství (SSB), jež nahradila prozatímní Pražskou obec Svobodného bratrství. V sále Hlaholu byl za účasti 300 osob zvolen 21členný správní výbor a z něho 14členný výkonný výbor.⁷³ Norbert Fabián Čapek, vynikající řečník, kladl největší důraz na přednáškovou činnost. Potřeboval uzpůsobit formulace svých myšlenek tak, aby je Češi pochopili. Snažil se jim osvětlit, že náboženství by mělo především sloužit lidem na zemi. Dal si za cíl vymýtit strach, pověry a zakořeněné předsudky. Obohacoval své posluchače o zajímavé teologické úvahy, nezůstal však jen u nich, jeho promluvy jsou naplněny i poznatky z oboru psychologie a zdravotní vědy.

Pozvolna se rozjíždí i redakční činnost. V polovině roku 1922 Norbert Fabián Čapek založil a vedl časopis *Cesty a cíle* (v roce 1945 se název změnil na *Cesty světla*, v roce 1951 přestal vycházet). Na svých stránkách dával prostor nejen unitářské historii, unitářským principům a unitářským programům, ale i článkům z pera odborníků, které

⁷⁰ RADOVÁ, Romana. *Unitářství ve světě a v České republice*. 99 s. Diplomová práce obhájena na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy roku 2004. Vedoucí diplomové práce PhDr. Zdeněk Vojtíšek. s. 60.

⁷¹ ČAPEK, Norbert Fabián - DITTRICHOVÁ, Jaroslava - LEDEREROVÁ KOLAJOVÁ, Kristýna - SAMOJSKÝ, Petr. Devadesát let českého unitářství. Jako neprodejná příloha. *Unitářské listy*, 2012, č. 4. Praha: Obec širšího společenství českých unitářů. s. 5.

⁷² Tamtéž, s. 6.

⁷³ Tamtéž, s. 7.

přinášejí zajímavé objevy a určitá zamyšlení.⁷⁴ K nejdůležitějším a shrnujícím Čapkovým spisům patří *Nová brázda*, vydaná roku 1925, v níž stručně a jasně vysvětluje zásady unitářského náboženství.⁷⁵ Jak bylo již uvedeno výše, Čapka velmi zajímal vnitřní obraz člověka, který si vedle teologie neustále prohluboval. Stal se tak průkopníkem duševní hygieny a psychologického poradenství v Čechách. Zaměřoval se zejména na obor volby studií, povolání i volbu manželskou.⁷⁶ Propagoval relaxační techniky, zdravý životní styl a pozitivní myšlení. 4. listopadu 1924 byla zahájena nedělní škola, kde nevyučovali lidé s teologickým vzděláním, ale ti, kteří se z nadšení sami přihlásili. Hlavním pojátkem učitelů se stává víra v ideály Svobodného bratrství, svobodného rozumu a láska k dětem. Ve svých začátcích zde působilo 20 vyučujících na 90 dětí. Za pouhý rok stoupl počet dětí na 280 a učitelů na 50.⁷⁷

Jejich postupně se rozvíjející činnosti si všiml dobový tisk. Mnohá periodika reagovala na nově vznikající hnutí. Povětšinou ale přicházely na adresu Svobodného bratrství negativní kritiky. Nedůvěru a obavy z nového směru bychom jistě čekali u katolicky orientovaných listů, ale možná budeme překvapeni, že se zvedla poměrně dosti velká vlna nevole i u listů evangelických, například *Kalich* či *Českobratrské ohlasy*.⁷⁸ Hnutí si však své příznivce našlo.

Neustálé zajišťování pronájmů vyvolávalo tužby po pevné vlastní půdě. Nutno poznamenat, že dosavadní oficiální kancelář byla vedena na adrese Praha 1, Dlouhá ulice č. 49. Situace se vyřešila ke konci 20. let. Díky finanční dotaci amerických a anglických unitářů došlo k zakoupení domu č. 8 v Karlově ulici na Praze 1, kde se dodnes nachází centrála českých unitářů. Roku 1929 započala velká rekonstrukce.⁷⁹ Dům byl obohacen o dva sály: velký sál v přízemí nazvaný Sňh Charlotty Masarykové a menší sál Čapkův, umístěný v suterénu.⁸⁰ Prostory se musely upravit tak, aby se sem vešel sekretariát, knihkupectví a do přízemí i vegetariánská jídelna. 5. července 1932 došlo ke slavnostnímu

⁷⁴ RADOVÁ, Romana. *Unitářství ve světě a v České republice*. 99 s. Diplomová práce obhájena na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy roku 2004. Vedoucí diplomové práce PhDr. Zdeněk Vojtíšek. s. 61.

⁷⁵ ŠPALE, Drahomil. *Nárys dějin unitářství v českých zemích*. Praha: Unitaria, 2010. 169 s. ISBN 978-80-86105-51-2. s. 126.

⁷⁶ Archiv Obce unitářů v Plzni. Rok 1936-37. Dokumenty. *Kritické dny lásky – shoda v manželství*.

⁷⁷ ČAPEK, Norbert Fabián - DITTRICHOVÁ, Jaroslava - LEDEREROVÁ KOLAJOVÁ, Kristýna - SAMOJSKÝ, Petr. Devadesát let českého unitářství. Jako neprodejná příloha. *Unitářské listy*, 2012, č. 4. Praha: Obec širšího společenství českých unitářů. s. 7. (Viz obrazová příloha č. 2.)

⁷⁸ Tamtéž, s. 5.

⁷⁹ STREJČEK, Vladimír. *Historie a myšlenky unitářství a univerzalizmu ve světě a v České republice*. Praha: Unitaria, 1999. 135 s. ISBN 80-861-0503-2. s. 54.

⁸⁰ RADOVÁ, Romana. *Unitářství ve světě a v České republice*. 99 s. Diplomová práce obhájena na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy roku 2004. Vedoucí diplomové práce PhDr. Zdeněk Vojtíšek. s. 63.

otevření za účasti L. Cornishe, prezidenta Americké unitářské asociace a A. F. Aurea z Harvardovy univerzity a přátel z CCŠ.⁸¹

Čapkova činnost nezůstala zaměřena pouze na Prahu. Objížděl i menší města, v nichž se projevil zájem o nové náboženství. Navštěvoval Kladno, Plzeň, Ostravu, Nymburk, Brno, Rakovník, kam byl zván jako velmi vážený host. Jsem si jistá, že díky Čapkovým pravidelným návštěvám ve zmíněných městech byly postupem času zřízeny pobočky pražské obce.⁸²

Norbert Fabián Čapek myslel i do budoucna, chtěl si být jist, že jeho dílo bude žít dál. Naštěstí měl z čeho vybírat. Těšil se z mladé čerstvé síly svých spolupracovníků. Chtěl být důsledný i ve výchově svých nástupců. Snažil se jim předat to nejlepší ze sebe, ale měl na paměti, že unitářským základním znakem je svoboda, vlastní myšlení a globální propojenost. Chtěl jim tedy poskytnout vzdělání, setkání s dalšími názory a utvoření si vlastních idejí pro naplnění a cestu směru svého života. Utvrzení vlastních myšlenek a postojů vede ke správnému předávání, což je pro kazatelskou činnost příznačné a nesmírně důležité. Po celý život propojoval náboženství a psychologii a právě tyto dvě složky by měl podle jeho názoru ovládat správný duchovní rádce,⁸³ poté i následovník. Díky vlastním pozitivním zkušenostem a kontaktům s americkými unitáři posílá svého nejbližšího spolupracovníka, posléze i zetě, Karla Hašpla i se svou dcerou Bohdanou, ještě Čapkovou, roku 1926 do unitářského semináře v Berkeley v Kalifornii.⁸⁴

Roku 1930 vzniká ústava nové náboženské společnosti pod názvem Náboženská společnost československých unitářů (NSČSU) s žádostí o její schválení republikou. Společnost byla oficiálně registrována výnosem ministerstva školství a osvěty dne 30. června 1930 č. 85-771-VI.⁸⁵ Díky tomuto kroku se dostala do rovnocenného postavení s dalšími státem uznanými církvemi. NSČSU se od svého vzniku až do roku 1951 věnovala pouze náboženské činnosti, zatímco SSB se starala o hospodářské záležitosti

⁸¹ RADOVÁ, Romana. *Unitářství ve světě a v České republice*. 99 s. Diplomová práce obhájena na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy roku 2004. Vedoucí diplomové práce PhDr. Zdeněk Vojtíšek. s. 63. (Viz obrazová příloha č. 3.)

⁸² STREJČEK, Vladimír. *Historie a myšlenky unitářství a univerzalizmu ve světě a v České republice*. Praha: Unitaria, 1999. 135 s. ISBN 80-861-0503-2. s. 56.

⁸³ RADOVÁ, Romana. *Unitářství ve světě a v České republice*. 99 s. Diplomová práce obhájena na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy roku 2004. Vedoucí diplomové práce PhDr. Zdeněk Vojtíšek. s. 63.

⁸⁴ HAŠPL, Karel. *Potřebuje člověk náboženství?*. Editor Luděk Pivoňka. Praha: Unitaria, 2011. 190 s. ISBN 978-808-6105-611. s. 14.

⁸⁵ STREJČEK, Vladimír. *Historie a myšlenky unitářství a univerzalizmu ve světě a v České republice*. Praha: Unitaria, 1999. 135 s. ISBN 80-861-0503-2. s. 55.

a některé úkoly v oblasti kultury. 2. října 1930 se konal ustavující sněm NSČSU, kde byl zvolen první správní sbor s předsedou Norbertem Fabiánem Čapkem.⁸⁶

Unitáři se rozvinuli v prosperující životaschopnou náboženskou společnost. Bohužel nastalo bolestné datum 15. března 1939, začlenění Československa pod Třetí říši, kdy otázka emigrace byla na místě. Proto odjela třetí Čapkova manželka Mája do USA, kde pořádala přednášky s cílem seznámit tamní veřejnost se situací v Československu.⁸⁷ Norbert Fabián Čapek odjezd z Protektorátu Čechy a Morava odmítl, cítil, že jej právě teď budou lidé nejvíce potřebovat. Uvědomoval si fakt, že v těchto těžkých dobách budou všichni potřebovat slova útěchy a naděje, chtěl tu být pro ně. Dne 28. března roku 1941 byl však zatčen gestapem, spolu s ním i jedna z jeho dcer Zora. Čapka věznili na různých místech (Pankrác, České Budějovice, Dráždany), až v roce 1942 jej odsoudili za poslech zahraničního vysílání na rok vězení. Po odpykání trestu bohužel nebyl propuštěn, ale jako nebezpečný Třetí říši byl držen ve vazbě i nadále a po atentátu na Heydricha se dostal roku 1942 do koncentračního tábora v Dachau. Téhož roku v listopadu dostala rodina úřední zprávu, že ThDr. h. c. N. F. Čapek zemřel 30. října 1942.⁸⁸ Unitářů se poté ujímá bývalý duchovní rádce, přítel a Čapkův zeť ThDr. Karel Hašpl.⁸⁹

⁸⁶ RADOVÁ, Romana. *Unitářství ve světě a v České republice*. 99 s. Diplomová práce obhájena na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy roku 2004. Vedoucí diplomové práce PhDr. Zdeněk Vojtíšek. s. 63.

⁸⁷ Tamtéž, s. 65.

⁸⁸ Tamtéž, s. 66.

⁸⁹ HAŠPL, Karel. *Potřebuje člověk náboženství?*. Editor Luděk Pivoňka. Praha: Unitaria, 2011. 190 s. ISBN 978-808-6105-611. s. 15.

1.3 Unitářské smýšlení

1.3.1 Zásady a principy

V unitářství se vykrytalizovaly následující zásady:⁹⁰

- a) Svoboda přesvědčení- unitáři nemají předepsanou věrouku a nejsou spoutáni závazným krédem ani jako celek, ani jako jednotlivci
- b) Svobodné užívání rozumu i ve věcech náboženských

Církevní sněm M. J. Husovi: „Kdyby sněm vyslovil, že ty máš toliko jedno oko, ačkoli máš dvě, musíš vyznati se sněmem, že tomu tak jest. Hus odpovídá: byt' i celý svět mi to říkal, já maje rozum, jaký nyní mám, nemohl bych takovou věc tvrditi bez odporu svého svědomí.“⁹¹

- c) Náboženská snášlivost, vycházející z principu svobody přesvědčení a z vědomí, že i unitářství je jen pouhá jedna z metod hledání pravdy.
- d) Důraz na žité náboženství, na životní praxi, projevující se především v osobním náboženském růstu a službě bližnímu.

A z nich se zformovaly unitářské principy, které nejsou chápány jako nějaká dogmata, ale spíše jako cesta pro smýšlení individua jeho rozumu a svědomí, se kterými by se měl ztotožnit každý člověk.⁹²

1. Svoboda svědomí a přesvědčení- unitáři vyzdvihují svobodnou volbu i na duchovním poli, každý má svobodnou ruku nalezení vlastní cesty k Bohu, pravdě, štěstí a smyslu života.
2. Tolerance a porozumění druhých- unitáři preferují osvojení si definice tolerance, snahu porozumět druhým, pochopit je, a dokonce nechat se jejich názory obohatit.
3. Používání kritického rozumu- hlavní motivací unitářské cesty je nekonečné hledání, objevování a zkoumání pravdy. V tom jim pomáhá vlastní zkušenost, užívání kritického rozumu i svědomí.

⁹⁰ ŠPALE, Drahomír. *Nárys dějin unitářství v českých zemích*. Praha: Unitaria, 2010. 169 s. ISBN 978-80-86105-51-2. s. 17.

⁹¹ SAMOJSKÝ, Petr. IV. CITÁTY PRO POROVNÁNÍ. *In Hledání moderního náboženství: rané spisy Norberta Fabiána Čapka*. Praha: Unitaria, 2013. 148 s. ISBN 978-80-86105-67-3. s. 142.

⁹² PIVOŇKA, Luděk. *Unitářství: spiritualita pro 21. století*. Plzeň: Obec unitářů v Plzni, 2012. 55 s. ISBN 978-802-6009-689. s. 9-11.

J. A. Komenský: „Nevědomost – všeho neštěstí lidského i záhuby pramen nejpřednější – všude odstraněna budiž od myslí lidských a budiž jim rozžato světlo povrchné.“⁹³

4. Harmonický rozvoj osobnosti- unitáři věří ve vývoj jak světa, tak hlavně jedince, například v otázce svědomí a sebezdokonalování. Chtějí každému člověku utvořit takové prostředí, aby se pro něho stalo inspirativním a probudilo touhu po vědění. Zdůrazňují význam alternativní a celostní medicíny, kdy je potřeba starat se nejen o tělo, ale i o duši.
5. Soucítění, rovnost a spravedlnost v mezilidských vztazích- láska k bližnímu předpokládá soucítění, rovnost a spravedlnost, jež vedou k tomu, abychom se otevírali druhým i světu. Svědomí je unitářům vodítkem při jejich konkrétních životních rozhodováních.
6. Respektování hodnoty a důstojnosti každého člověka- každý člověk je originál, představuje jakousi neopakovatelnou bytost, které byla dána do vínku určitá jedinečnost, vloha, s tím se pojí i uspokojení odlišných potřeb. Měl by žít tak, aby mohl naplnit své tužby a aby byla zachována jeho lidská důstojnost. Nikdo by nikým neměl opovrhovat, diskriminovat ho, ale naopak snažit se vcítit do jeho potřeb a pochopit všechny okolnosti a souvislosti, brát člověka takového, jaký je.
7. Pomoc druhým a sociální odpovědnost- kladný vztah k ostatním lidem a soucit s bližním berou unitáři jako jeden z největších ukazatelů odkrytí našeho duševního smýšlení a života. Služba druhým je praktická zkouška charakteru, citu a obětavosti. K sociální spravedlnosti vedou nejen své členy, ale snaží se působit i v celosvětovém měřítku.
8. Úcta k životu a přírodě- člověk je neodmyslitelně propojen se světem. Každý představuje nenahraditelnou část velkého komplexu, neměl by se tedy k němu otáčet zády. Unitáři chovají úctu k životu, která se profiluje ve spoluzodpovědnosti za stav přírody, proto podporuje aktivity, které se snaží tento princip rozvíjet a naplňovat.
9. Demokratický způsob rozhodování- organizační záležitosti a sporné otázky řeší unitáři demokraticky s vědomím nedokonalosti tohoto způsobu rozhodování.

⁹³ SAMOJSKÝ, Petr. IV. CITÁTY PRO POROVNÁNÍ. In *Hledání moderního náboženství: rané spisy Norberta Fabiána Čapka*. Praha: Unitaria, 2013. 148 s. ISBN 978-80-86105-67-3. s. 143.

1.3.2 Unitářské pojetí autority

V římskokatolické církvi představuje nejvyšší autoritu papež. Je považován za zástupce Boha na zemi a za přímého prostředníka mezi Bohem a lidmi. Podle katolického dogmatu je tedy ve věcech náboženských neomylný.⁹⁴ Svobodomyšlný směr, který vyzdvihuje lidství (s čímž se setkáváme už při unitářském nazírání na postavu Ježíše zdůrazňující jeho lidství), víru v duši, rozum a přiznání omylnosti, učení se z vlastních chyb, nemůže s takovou pravomocí a pravidlem souhlasit. Každý člověk má právo na omyl. V unitářských myšlenkách uznání autority představuje ztrátu vlastní suverenity, úsudku s nástupem pasivní rezistence, interpretace a následné reprodukce. Proto v unitářství podobně jako u protestantských církví nenalezneme papežů ani neomylných postulatů. Sídlo náboženské autority je v unitářském pojetí v lidské duši, která dává prostor rozumu a svědomí.⁹⁵ Tyto dvě složky jsou pro unitářské smýšlení nejdůležitějšími základními kameny a lze o nich mluvit jako o nejvyšší autoritě.

Já bych si dovolila nejvyšší autoritu doplnit o nejvyšší osobní autoritu, jelikož unitářství dává nesmírně veliký prostor pro individuální postoje, názory i myšlenky, což by se mohlo jevit jako neschopnost shody se sklonem k chameleonímu přístupu (určitěmu přizpůsobování se) či k povrchnímu nahlížení na daná témata a problematiku. Podle mého názoru unitářský duch sídlí v každém člověku, který je otevřen jakýmkoliv polemikám, tvrdošíjně si nestojí za svým, je schopen přiznat omyl, nežije v předsudcích a hlavně je aktivní ve smyslu sebezdokonalování, pozorování a nahlížení na svět. Když je postaven před nějaký problém, dokáže si sám zjistit potřebné informace z různých zdrojů. I tak k nim přistupuje kriticky ve snaze zaujmout pouze své stanovisko a ne cizí. V dnešní době je člověk vystaven mnoha nepodloženým zprávám, mnohdy se spokojí s neadekvátními alternativami v rámci ušetření svého času a zjednodušení si daného tématu, podléhá pak masovému názoru a generalizaci, mnohdy v něm ještě pořád přetrvávají dřívější zakořeněné předsudky.

J. A. Komenský: „Co je člověku nejprve a nejvíce potřebné, aby se naučil sám sebe znáti, sám sebe spravovati a sám ze sebe užitek míti.“⁹⁶

⁹⁴ HAŠPL, Karel. *Potřebuje člověk náboženství?*. Editor Luděk Pivoňka. Praha: Unitaria, 2011. 190 s. ISBN 978-808-6105-611. s. 55.

⁹⁵ Tamtéž, s. 58-59.

⁹⁶ SAMOJSKÝ, Petr. IV. CITÁTY PRO POROVNÁNÍ. In *Hledání moderního náboženství: rané spisy Norberta Fabiána Čapka*. Praha: Unitaria, 2013. 148 s. ISBN 978-80-86105-67-3. s. 143.

1.3.3 Unitářská absence „Písma“

Unitáři nemají žádnou svoji posvátnou knihu, písmo, z kterého by předčítali při svých náboženských sešlostech, kázáních i přednáškách. Prakticky ještě nevznikla žádná kniha, která by uspokojila unitářského ducha a která by podala poslední slovo, promluvy o tajemství života, o smyslu bytí a o Bohu, jelikož unitáři neznají pojem „konečný“, „absolutní“, neboť jsou neustále otevřeni novým poznatkům a vlivům.⁹⁷ Unitář se nemůže spokojit s konečnou rezolucí. Je veden k tomu, aby se na vše díval kritickým vnitřním okem a těšil se z každého nového objevu, nově utvořeného názoru a podle své aktivity vyhledávání informací, rozumu a svého svědomí vyhodnotil, zda se podnětem nechá ovlivnit, nebo jej přijme jen za další možný názor.

Unitáři tvrdí, že každá dobře napsaná kniha a správně čtená pomáhá rozvoji jednotlivce ve snahách o lepší život. Ani slova a myšlenky velkých historických unitářů nebyly přijaty s plnou platností. Na jejich příkladu se ukazuje rozdíl mezi náboženstvím svobodným a náboženstvím autoritativním. Před 150 lety ještě museli unitáři vysvětlovat a vykládat některé úkazy pomocí zázraků. I když se unitáři hlásí k nezjevenému náboženství, nemohli učit jinak, protože nic lepšího neznali.⁹⁸ Nástupci, kteří byli obohaceni o další nové poznatky, opustili tvrzení předchůdců, zmínili se o nich jako o historických pramenech, ale dokázali se oprostít od jejich zastaralých tezí a poupravit je podle nynějších poznatků a svého nejlepšího svědomí. Nic nemá konečnou platnost, vždy se může vynořit nová jiskra, která stojí za zvážení.

Jelikož se unitáři řadí k židovsko-křesťanské tradici,⁹⁹ zmínila bych jejich postoj k *Písmu svatému*. Unitáři přistupují k *Bibli* jako k významnému lidskému dokumentu, obsahující neskonalé vznešené a ctnostné myšlenky, ale i tvrzení dnes již překonaná. Proto hledají odpovědi na své otázky nejen v *Bibli*, *Koránu*, *Tóře*, ve východních náboženstvích, ale i u humanistů, v literatuře, vědě a psychologii. Do podkapitoly nesmím opomenout zmínit pojem „živá bible unitářství“,¹⁰⁰ jež představuje výběr nejlepších statí z posvátných knih, nauk, objevů a myšlenek výše uvedených pojmů. Její životnost spočívá v možnosti výměny již překonaného a dosažením nového, pro danou dobu výstižnějšího.

⁹⁷ HAŠPL, Karel. *Potřebuje člověk náboženství?*. Editor Luděk Pivoňka. Praha: Unitaria, 2011. 190 s. ISBN 978-808-6105-611. s. 57.

⁹⁸ Tamtéž, s. 59.

⁹⁹ PIVOŇKA, Luděk. *Unitářství: spiritualita pro 21. století*. Plzeň: Obec unitářů v Plzni, 2012. 55 s. ISBN 978-802-6009-689. s. 13.

¹⁰⁰ SAMOJSKÝ, Petr. IV. CITÁTY PRO POROVNÁNÍ. In *Hledání moderního náboženství: rané spisy Norberta Fabiána Čapka*. Praha: Unitaria, 2013. 148 s. ISBN 978-80-86105-67-3. s. 128.

M. J. Hus: „[...] Obral jsem si za pravidlo, kdykoli bych v nějaké věci našel myšlenku lepší, abych rád a pokorně od staré upustil.“¹⁰¹

Z Dekretů staré Jednoty bratrské: „Bratři, což píší i mluví, k tomu v pravdě stojí, a tak činí, cožkoli kde lepšího poznají, při kterékoli věci z božího osvětlení i jiných spolu věrných kázání nestydí se za to, napravit, opravit a k dokonalejšímu i k jistějšímu přistoupení.“¹⁰²

1.3.4 Poměr k ostatním náboženstvím

Z výše popsaného lze vyvodit jasně kladný vztah ke každému z náboženských směrů, což unitáři dokazují dnes a denně ve formě přednášek. Tento fakt mohu sama potvrdit, jelikož jsem se několika shromáždění zúčastnila. Jak jsem již uvedla, unitáři jsou nakloněni všemu zajímavému, obohacujícímu, snaží se působit na lidi a rozšiřovat jejich obzory. Někteří lidé spatřují v jejich až mozaikovitém uspořádání témat určitou rozdrobenost, což nebezpečně vede k povrchnosti o dané problematice, a tedy špatnému a možná i ke zcela přetvořenému náhledu. Dovolila bych si nesouhlasit. Když chystá reverend dané obce přednášku nebo čtení ze svaté knihy, zpravidla promluvu nevede sám, ale pozve si odborníka na danou otázku či problematiku. Tudiž by nemělo docházet k mylným interpretacím, ale jen k otevření diskuse a vnitřnímu obohacení.

Z Dekretů staré Jednoty bratrské: „Bratři jako prvě tak i tehdy vždy hledali, mohli-li by co lepšího mimo Jednotu naleznouti.“¹⁰³

1.3.5 Vztah unitářství a věda

Unitáři přistupují k vědě s nesmírným zaujetím a uznáním. Už jen fakt, že jednou z hlavních postav historického unitářství a prvním významným „hybatelem“ unitářských myšlenek byl Michael Servetus, vzdělanec s velkým zájmem o vědu, a především o medicínu. Prováděl pitvy, aby správně pochopil fungování lidského těla. Jeho snaha se vyplatila. Zapsal se do stránek dnešních učebnic jako první Evropan, jenž popsal plicní oběh.¹⁰⁴ K unitářským myšlenkám a sympatizování s nimi se hlásila zvučná jména, například Sir Isaac Newton, formulace gravitačního zákona a pohybových zákonů, Josip Priestley, objevitel oxidu uhličitého, Erasmus Darwin i Charles Darwin, Robert Andrew

¹⁰¹ SAMOJSKÝ, Petr. IV. CITÁTY PRO POROVNÁNÍ. In *Hledání moderního náboženství: rané spisy Norberta Fabiána Čapka*. Praha: Unitaria, 2013. 148 s. ISBN 978-80-86105-67-3. s. 142.

¹⁰² Tamtéž, s. 143.

¹⁰³ Tamtéž, s. 143.

¹⁰⁴ Michael Servet. *Online knihovna Strážné věže* [online]. Dostupné z: <<http://wol.jw.org/cs/wol/d/r29/lp-b/102006167>>. [cit. 2014-09-15].

Millikan, nositel Nobelovy ceny za výzkum elementárního elektrického náboje a fotoelektrického jevu.¹⁰⁵

Na základě prostudované literatury bych chtěla vyslovit domněnku, že unitáři pokládají vědu za jeden z nejdůležitějších zdrojů poznání pravdy. Jejich víra v nalezení pravdy je bezmezná. Unitáři jsou urputnými hledači pravdy. Její zjištění ale kolikrát představuje vydání veliké námahy a přijetí pravdy, ať je jakákoliv, patří k nejtěžšímu vnitřnímu uznání. Kolikrát se musíme smířit i s tím, že pravdu nemůžeme zjistit nebo ji nejsme schopni poznat. Oceňuji jejich „husovskou“ bojovnost v této vysilující cestě. U nich spatřuji, že náboženství a věda jde opravdu ruku v ruce.

M. J. Hus: „Protož, věrný křesťane, hledaj pravdu, slyš pravdu, uč se pravdě, miluj pravdu, prav pravdu, drž pravdu, braň pravdy až do smrti.“¹⁰⁶

¹⁰⁵ ŠÍMA, Jaroslav - ČAPEK, Norbert Fabián - HAŠPL, Karel. *Tvůrčí náboženství: příspěvek československých unitářů k ideové orientaci*. 4. vyd. Praha: Unitaria, 2011. 137 s. ISBN 978-808-6105-604. s. 91-93.

¹⁰⁶ Citát od Jana Husa z díla *Výklad viery*. *Databáze křesťanských děl* [online]. Publikováno dne 6. 11. 2011. Dostupné z: <http://www.dkd.cz/citat-jana-husa-z-dila-vyklad-viery/>. [cit. 2014-10-07].

2 Unitářství navenek

2.1 Viditelnost činnosti Obce unitářů v Plzni

Tato podkapitola je do práce vložena na požádání duchovního ThMgr. Ludřka Pivoňky, který dlouho plánoval výlet po různých plzeňských institucích za účelem zajištění větší viditelnosti činnosti obce (získání dalších ploch pro letáčky a plakáty s měsíčním programem) a sjednání přednášek na téma *Unitářství*. Bohužel svoji vizi z důvodů pracovní vytíženosti stále do dnešních dní ještě nezrealizoval. Proto jsem se nabídla, že se pokusím vyplnit alespoň první bod jeho propagačního programu, a to zjistit, zda místní obyvatelé znají Náboženskou společnost českých unitářů a reflektují činnost Obce unitářů v Plzni.

Chtěla bych upozornit, že mnou utvořená anketa slouží pro pouhé obohacení zvoleného tématu bakalářské práce, hlavně je určena duchovnímu a členům plzeňské unitářské obce. Není zcela správně vědecky zpracována. Jsou zde vybrány jen zástupci různých plzeňských institucí, což nezajišťuje dostatečnou základnu respondentů. Proto není zcela objektivní. Stává se pouhým startovním orientačním bodem na cestě za zlepšováním propagační činnosti.

Sestavila jsem krátký dotazník s otázkami týkajícími se nejen unitářství, ale i samotného náboženství vůbec. Zjišťuje, jestli je stále náboženství potřebné i v dnešní uspěchané době, zda dotyčný vyznává nějaké náboženství nebo se alespoň zajímá o duchovní dění v Plzni (kázání, přednášky, koncerty). Po obecném úvodu přecházejí pokládané otázky pouze v unitářskou tematiku směřující k činnosti plzeňské skupiny (například v dotazu unitářské svatby).

Pro svůj výzkum jsem zvolila následné instituce: Základní umělecká škola Bedřicha Smetany v Plzni- Revoluční 100, Lobzy (86 respondentů), Základní škola a Mateřská škola generála Pattona Dýšina- Školní 229, Dýšina (15 respondentů), firma VOCHOC, s.r.o.- Domažlická 38 (30 respondentů), Divadlo Josefa Kajetána Tyla v Plzni- Smetanovy sady 16 (21 respondentů), Domov pro seniory sv. Jiří- Mohylová 1443/92, Doubravka (18 respondentů).

Výsledky orientačního šetření nejsou lichotivé, po konzultaci s reverendem ThMgr. Ludřkem Pivoňkou však ze strany plzeňské obce očekávané, a tudíž nepřekvapující. K našemu společnému údivu se dotazovaní shodli na regulérním a nezastupitelném místě náboženství v dnešním světě (odpovědi ano, spíše ano). Bohužel aktivních vyznavačů, praktikujících určité náboženství, se mezi respondenty našla jen

hrstka v počtu 22, především seniorů (12) a žáků ZUŠ B. Smetany (6). Všechny tyto osoby se hlásí k římskokatolické církvi. Přílišná aktivita ohledně návštěv mší, filozoficko-teologických přednášek, koncertů duchovní hudby, zúčastnění se náboženského obřadu se nepotvrdila. 102 respondentů alespoň jednou za život navštívilo Půlnoční mši, 27 osob křest (započítán i vlastní), 20 lidí zhlédlo svatební obřad (započítán i vlastní). Duchovní koncerty nepatří mezi vyhledávaný žánr dotazovaných, ale 46 respondentů si alespoň jednou vyslechlo nějaký duchovní recitál či skladbu, nejvíce dotazovanými uváděnou Českou mši vánoční od Jakuba Jana Ryby.

U unitářské tematiky dotazník počítal s převážně negativními výstupy, proto se snažil dopodrobna rozepsat možné odpovědi dotazovaných. Pouze 11 respondentů se již setkalo s pojmem unitář či unitářství, proto nemůže být překvapující, že o plzeňské náboženské obci slyšely pouze 4 osoby. Po mém upřesnění dosavadních výlepních ploch obce (ulice Masarykova- Doubravka, výlepní plocha u zastávky trolejbusu č. 16 Opavská, ulice Schwarzova- Jižní předměstí, výlepní plocha u potravin Trial) zaregistrovalo plakát s měsíčním programem 5 osob. Pouhý jeden respondent byl svědkem unitářského svatebního obřadu. Ani jeden z dotazovaných neměl v ruce žádnou knihu z nakladatelství Unitaria (*Potřebuje člověk náboženství*- Karel Hašpl, *Tvůrčí náboženství: příspěvek čs. unitářů k ideové orientaci*- Jaroslav Šíma, Norbert Fabián Čapek, Karel Hašpl, *Unitářství: spiritualita pro 21. století*- Luděk Pivoňka, *Být sám sebou: duchovní promluvy z let 1996-1997*- Jiřina Chudková) ani se k žádnému nedostal jakýkoli výtisk unitářského periodika (*Tvůrčí život*, *Unitářské listy*, *Poutník*). Jak jsem se již zmínila, tento dotazník má posloužit především duchovnímu Obce unitářů v Plzni jako odrazový můstek pro vyplnění jeho plánu ohledně propagační kampaně, proto jsem anketu zakončila otázkou, zda by se respondenti chtěli dozvědět o unitářském směru. 21 osob uvedlo jasné ano, dalších 26 zakroužkovalo odpověď *proč ne*.

Dotazník nepřináší závratná pozitivní čísla. Na druhou stranu nepředstavuje kompletní šetření, tudíž se odpovědi nedají zobecňovat a vyvozovat z nich objektivní závěry. Ve svém propagačním plánu bude ThMgr. Luděk Pivoňka pokračovat. A v osobním rozhovoru mi potvrdil: „*I kdybych oslovil jen jediného člověka, mělo mé úsilí smysl.*“¹⁰⁷

¹⁰⁷ Rozhovor autorky s ThMgr. Luděkem Pivoňkou, reverend Obce unitářů v Plzni, dne 7. května 2015 v plzeňské Unitarii, v Tomanově 3, Plzeň. (Viz ukázka Dotazníku.)

2.2 Masmédia

Unitáři i unitářská tematika v českých masmédiích nepatří k pravidelně opakujícím se okruhům, jež by lákaly širokou veřejnost. V tomto názoru nás utvrzuje i výše zmíněná anketa, z níž je patrné, že Náboženská společnost českých unitářů nepatří do všeobecného povědomí dnešních občanů. Pouze ojediněle se s unitáři můžeme setkat ve veřejných médiích. K největšímu zviditelnění došlo roku 1998, kdy byl v programu Nadoraz České televize vysílán díl s názvem *Strejček z Ameriky*.¹⁰⁸ V archivu České televize lze od roku 2004 najít ještě několik pořadů se zmínkou o unitářích. Velice přínosná je reportáž *Čtyři z New Yorku* (17. června 2004)¹⁰⁹ nebo rozhovor s pastorem unitářské církve *Robertem L. Fulghumem* v pořadu Marka Ebena *Na plovárně* (1. února 2005).¹¹⁰ V archivu Českého rozhlasu si můžeme zpětně poslechnout rozhovory s vedoucím duchovním Pražské obce unitářů Rev. ThMgr. Petrem Samojským v seriálu *Hovory o víře* (31. října a 7. listopadu 2009)¹¹¹ nebo mladší nahrávku v pořadu *Hergot!* (23. února 2014).¹¹² Jelikož unitáři každoročně publikují, nalezneme odkazy na jejich knihy v serveru *Databáze knih*, kde má svůj profil založen Rev. ThMgr. Petr Samojský a PhDr. Jiřina Chudková.¹¹³ S unitáři se můžeme setkat i na portálu *Bereme se*¹¹⁴ nebo na stránkách *Britských listů*.¹¹⁵

Samozřejmě nejvíce informací se dozvíme z jejich oficiálních internetových stránek www.unitaria.cz s propracovanou strukturou, jež slouží ke zprostředkování důležitých bodů na cestě k poznání tohoto náboženského směru. Nalezneme zde doporučené knihy i digitalizovaná čísla vydaných časopisů. Nedílnou součástí jsou nabízené služby, které unitářská obec poskytuje. Plzeňské internetové stránky spadají pod hlavičku stránek [unitaria](http://www.unitaria.cz). Pro uživatele se stává nejdůležitějším bodem nabídky program, jenž je každý

¹⁰⁸ STREJČEK, Vladimír. *Historie a myšlenky unitářství a univerzalizmu ve světě a v České republice*. Praha: Unitaria, 1999. 135 s. ISBN 80-861-0503-2. s. 131.

¹⁰⁹ Čtyři z New Yorku. Jmenuji se Charlotta. [ceskatelevize.cz/ivysilani/](http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/) [online]. Odvysíláno dne 17. 6. 2004. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1068832820-ctyri-z-new-yorku/2023232750003-jmenuji-se-charlotta-charlotta-kotik/titulky>>. [cit. 2014-12-27].

¹¹⁰ Na plovárně s Robertem L. Fulghumem. [ceskatelevize.cz](http://www.ceskatelevize.cz) [online]. Rok výroby 2004. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1093836883-na-plovarne/204522160010028-na-plovarne-s-robertem-l-fulghumem/>>. [cit. 2014-12-27].

¹¹¹ Unitáři. Hovory o víře. *ČRo 6* [online]. Odvysíláno 31. 10 a 7. 11. 2009. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/cro6/porady/_porad/3412>. [cit. 2014-12-27].

¹¹² Unitáři v Česku. Hergot! *ČRo Radio Wave* [online]. Odvysíláno 23. 2. 2014. Dostupné z: <<http://www.rozhlas.cz/radiowave/hergot>>. [cit. 2014-12-27].

¹¹³ *Databáze knih* [online]. Dostupné z: <www.databazeknih.cz>. [cit. 2014-12-27].

¹¹⁴ *Bereme se* [online]. Dostupné z: <www.beremese.cz>. [cit. 2014-12-27].

¹¹⁵ Co víme o unitářích? *Britské listy* [online]. Dostupné z: <<http://www.blisty.cz/art/73282.html>>. [cit. 2014-12-27].

měsíc na stránkách aktualizován. Také zde můžeme nahlédnout do digitalizované verze časopisu *Svobodná cesta*, který vycházel v letech 2005-2012.¹¹⁶

2.3 Názory katolické církve

2.3.1 Medailonek Roberta Bergmana

Robert Bergman se narodil roku 1979. Po úspěšně složené maturitní zkoušce na Střední průmyslové škole elektrotechnické v Plzni nastoupil do nultého ročníku litoměřického konviktu. Poté se chvíli živil jako programátor. Již během jeho pracovního nasazení se přihlásil na Katolickou teologickou fakultu Univerzity Karlovy. Po dosažení titulu magistra teologie byl roku 2005 vysvěcen na jáhna a ještě téhož roku i na kněze. Jako kaplan působil dva a půl roku v Rokycanech, následně dva roky jako farář v Aši, poté rok a půl ve Staňkově. Nyní se s Robertem Bergmanem můžeme setkat na Církevním gymnáziu v Plzni, kde vykonává funkci spirituála a vyučujícího učitele předmětu religionistika.

2.3.2 Názory Roberta Bergmana

23. února 2015 jsem Robertu Bergmanovi donesla patřičnou literaturu pro nastudování unitářské problematiky a seznámila jej se zněním otázek. Samotný rozhovor se uskutečnil dne 2. dubna téhož roku. Trval přibližně 2,5 hodiny, při kterých mi Robert Bergman vysvětlil svá stanoviska ohledně unitářských témat a s nimi souvisejících – náboženství bez dogmat, silný katolicismus rodu Habsburků, závěry II. vatikánského koncilu, dogma o papežské neomylnosti, nesmýváním dědičného hříchu, od počátku kladný vztah k vědě, antitrinitářství. K závěrečným dotazům patřila otázka, zda mají unitáři místo v dnešním náboženském světě. Nakonec jsem požádala Roberta Bergmana o jeho vlastní názor na unitářství. Poslední body jsou tedy ovlivněny subjektivitou dané osoby, proto je nelze chápat jako závěry celé katolické církve a jejich vyznavatelů.

Pro správné uchopení jeho pohledu na první otázku mi bylo podrobně vysvětleno slovo dogma – článek víry, který se bere jako neměnný. Unitářství stojí na pilířích víry a principech lidskosti, převažuje u nich liberální smýšlení především v náboženských

¹¹⁶ *Unitaria: Jedno místo, mnoho cest. Mnoho cest, jeden cíl.* [online]. Dostupné z: <www.unitaria.cz>. [cit. 2014-12-27].

otázkách, dokáže uznat již překonané a osvojit si nová, žádná striktní, po léta dodržovaná pravidla. Z hlediska religionistiky jsou tato tvrzení poněkud irelevantní. „*Když budu konkrétní, řeknu si, že se unitářství považuje za náboženství bez dogmat, tudíž si třeba usmyslím, že věřím v bohy dva. Jeden je pro mě prostě málo, ale nadále chci žít duchovně ve společenství nějaké církve, která by mi nevyvracela mé přesvědčení. Po jistě dlouhém hledání bych vyhodnotil, že bych mohl být unitář, jelikož unitáři sami tvrdí, že jsou tolerantní, že se neváží žádným dogmatem. V tom případě mě tedy musí přijmout s otevřenou náručí, protože já taky nechci žádná dogmata, věřím si přece, v co chci. Já si věřím v bohy dva a zároveň jsem unitářem.*“ Robert Bergman tedy vidí velké nebezpečí v přílišné mnohostrannosti lidských individualit. Podle jeho názoru každá společnost musí mít stanovené články víry.

Poté jsme se oba shodli na tom, že jejich otevřenost a liberalita pramení z dobového smýšlení společnosti, ať už to byla evropská reformace v 16. století, jež naskýkala možnost zformování unitářského hnutí ve světě, nebo utvoření demokratického Československa roku 1918, se kterým vzniká i první unitářská společnost na našem území Svobodného bratrství.

Jak sám Robert Bergman přiznal, dogma o papežské neomylnosti bylo u veřejnosti špatně pochopeno. A tento stav trvá až do dnešních dnů. Potvrdil mi, že i pod úřadem papeže se ukrývá lidská bytost, která má právo na omyl. Dogma se tedy vztahuje jen na otázky víry a etiky. „*I když papež něco ustanoví ex cathedra, tak to neznamená, že daná věc vstoupí opravdu v platnost. Návrh se projednává na společenství s kardinály.*“

Nejvíce společného času jsme věnovali problematice rozdílnosti křesťanského křtu od unitářského uvedení novorozence. Z prostudovaných publikací pochopil, že bude muset nejprve vysvětlit pojem dědičného hříchu, který unitáři neuznávají. Připravil si i názorné ukázky z *Bible*, aby svůj výklad demonstroval na konkrétních textech. Tuto část jsem se snažila zestručnit, jelikož teologické rozbory nejsou předmětem mé práce. Svůj úkol zde ale mají, slouží pro celkové obohacení tématu a zprostředkování pohledu jiné církve.

Za jednoho z prvních hybatelů myšlenek unitářství byl považován Michael Servetus (viz výše), objevitel plicního krevního oběhu. I snad proto měli vždy unitáři kladný vztah k vědě, novým objevům a jejím pokrokovým výrokům. Jak je známo, katolická církev nebyla k vědeckému poli tak shovívavá. Robert Bergman uznává, že křesťanství se chovalo v určitých věcech ustrnule. Bohužel vědecký svět do této kategorie patřil. Unitářství se snaží o symbiózu mezi vědou a vírou. Katolická církev musela ujít dlouhou cestu pro vzájemné porozumění. Z pozice křesťanství jsou to však stále naprosto

divergentní oblasti. „*Každá jde svým směrem. Každá má svoje pole působnosti a vždy je problém, když jedna překročí vymezenou hranici. Já osobně zastávám tezi - náboženství nám odpovídá na otázku, proč vznikl svět, a věda, jak vznikl svět. A tyto věci se nedají zaměnit.*“

K posledním důležitým otázkám se řadí osvětlení Nejsvětější Trojice, co představuje, a sporný bod Ježíšovo lidství, jenž právě unitáři zastávají. Pro pochopení vybral přirovnání sv. Augustina. „*Boží Trojice je jako řeka, potřebujete mít pramen, potřebujete řečiště a potřebujete proud. Jedno nemůže být bez druhých a zároveň nemůžou být dva bez jednoho. Pramen symbolizuje Otce, řečiště symbolizuje Ježíše a Duch svatý - to je proud, který v řečišti proplouvá.*“

Celý přepsaný rozhovor se nachází v textové příloze.¹¹⁷

2.3.3 Medailonek Pavla Petra Petrašovského

Pavel Petr Petrašovský se narodil dne 29. srpna 1979. Svá vysokoškolská studia zahájil roku 1998 na Katolické teologické fakultě Univerzity Karlovy. Roku 2005 byl vysvěcen na jáhna a ještě téhož roku získal místo v Ostrově nad Ohří, poté byl vysvěcen na kněze a působil v akademické farnosti v Praze jako farní vikář. Následně je povolán do Plzně, kde je doposud pověřen pastoračí vysokoškoláků. Nyní se s ním můžeme setkat na římskokatolické farnosti v Dýšině.

2.3.4 Názory Pavla Petra Petrašovského

Pavlu Petru Petrašovskému jsem položila stejnou sadu otázek, na které se mi posléze dostalo odpovědí na základě samostatného prostudování donesené literatury.

Pavel Petr Petrašovský se podrobně pozastavil u jejich sepsaných principů, které jsou podle jeho názoru výrazně humanistické, a se vším, co předesílají, by měl souhlasit každý člověk, ať už je to křesťan, žid nebo unitář. Tím naznačuje, že by unitářskou náboženskou společnost zařadil spíše pod filozoficko-humanistické směry. *Myslím si, že s výše řečeným musí souhlasit snad každý člověk, který je zakotvený v židovsko-křesťanské kultuře (s principy unitářství). Ale chybí mi zde duchovní rozměr.*“

¹¹⁷ Rozhovor autorky s Robertem Bergmanem, spirituál, dne 2. dubna roku 2015 v budově Církevního gymnázia v Plzni. (Viz textová příloha č. 1.)

Také se pozastavuje nad veřejným vnímáním katolické církve v době vzniku samostatného Československa. Souhlasí, že unitáři nabízeli liberální, velmi svobodnou a novou alternativu renovovaného náboženství. „*Bohužel katolicismus byl vnímán jako spojnice s nenáviděným Rakouskem-Uherskem.*“

Poté se dotýká zásadního rozporu mezi křesťanstvím a unitářstvím. Křesťanství je náboženství věřící v zázraky, tudíž náboženství zjevené. Naproti tomu unitářství je založeno na přirozené a rozumové složce, tzv. náboženství nezjevené. V tomto důležitém bodě vidí prapůvod rozkolu, postupné odcizení a samostatný vývoj.

Nakonec mi poskytl celkové zhodnocení směru unitářství a jeho osobní odhad životnosti tohoto hnutí v budoucnosti.

Kompletní rozhovor se nachází v textové příloze.¹¹⁸

Ráda bych zde zmínila jednu zajímavost. Na otázku, zda jim unitáři a jejich liberální principy připomínají nějaké jiné uskupení jak v současnosti, tak i v minulosti, nezávisle na sobě se oba shodli na analogii ke svobodnému zednářství.

¹¹⁸ Rozhovor autorky s Pavlem Petrem Petrašovským, farář při římskokatolické farnosti v Dýšíně, dne 14. února roku 2015 na faře v Dýšíně. (Viz textová příloha č. 2.)

3 Periodika a vydavatelská činnost

3.1 Praha

3.1.1 Tvůrčí život

Informace ohledně vydavatelské, publikační a periodické činnosti unitářské společnosti a Obce širšího společenství českých unitářů mi ochotně poskytla sama nejpopovolanější osoba, a to PhDr. Kristýna Ledererová Kolajová. Jelikož se ke své nynější práci dostala sledem životních událostí a dnes tvoří jednu z nejpodstatnějších osob jak pražské obce unitářů, tak i NSČU, ráda bych do své práce zakomponovala její stručný medailonek.

Kristýna Ledererová se narodila v roce 1978 v jedné ze šumavských pohraničních vesniček. Již od školního věku byl patrný její zájem o historická témata a dějiny vůbec. Svůj vysokoškolský titul získala studiem oboru kulturní historie spadajícího pod Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity, kde se její zájem o historii ve III. ročníku vyprofiloval na velmi ušlechtilý směr - památkovou péči a redakční práci, která se jí stala osudnou. Po ukončení školy se zaměřila pouze na památkovou péči. Nastoupila do Národního památkového ústavu na ÚOP středních Čech do oddělení propagace. Poté se jí otevřela možnost dostat se přímo na ústřední pracoviště památkového ústavu, kde se uvolnil post v redakci správ památkové péče. Tady došlo k ideálnímu spojení obou zájmů. Zde zůstala 6 let do mateřské dovolené, ale i v tomto období PhDr. Kristýna Ledererová Kolajová pokračovala v redakční činnosti z domova. Bohužel po ekonomických škrtech a rozvázání veškerých vedlejších pracovních poměrů musela z památkového ústavu odejít. V té době byla PhDr. Kristýna Ledererová Kolajová členkou Klubu za starou Prahu, na jejichž přednášky a besedy chodila i manželka unitářského Rev. ThMgr. Petra Samojského. Přes ni se dozvěděla, že Obec širšího společenství českých unitářů hledá sekretářku a jelikož je tato obec víceméně virtuální, mohla svoji práci vykonávat z domova.

Zde je možná na místě si osvětlit, jak funguje Obec širšího společenství českých unitářů. Jedná se o obec, která je v podstatě virtuální. Unitářských obcí je v České republice málo (čtyři obce - Praha, Brno, Plzeň, Teplice a dvě místní náboženské skupiny). Když se o unitářství zajímají lidé ze vzdálenějších oblastí od center dění, je pro ně náročné se aktivně zúčastňovat. Proto byla vytvořena tzv. Obec širšího společenství českých unitářů, která právě tyto jednotlivce sdružuje, poskytuje jim hlavní informace a kontakt

s ústředím. V některých oblastech se tímto způsobem podaří založit dokonce i místní skupinu.

Rev. ThMgr. Petr Samojský měl dlouhodobou vizi znovu vydat sebrané a zachovalé myšlenky zakladatele českých unitářů Norberta Fabiána Čapka, protože však obsahovaly tiskařské chyby a nenacházel nikoho schopného, kdo by se o korektury postaral, tisky odkládal. Přijetím PhDr. Kristýny Ledererové Kolajové se mu tato možnost naskytla. Jelikož byla redakční činnost jedním z jejích dlouholetých zájmů, neváhal ji požádat o pomoc. Od té doby pracuje na čtvrt úvazku v Obci širšího společenství českých unitářů a na tříčtvrtě jako redaktorka Pražské unitářské obce.

V nynější době vychází následná unitářská periodika - *Unitářské listy*, které slouží zejména pro Pražskou obec unitářů, brněnský *Poutník* a časopis *Obce unitářů v Teplících*. *Unitářské listy* jsou v oběhu od roku 1993. Vychází jednou měsíčně a pražští členové jej mají zadarmo. Časopis má několik zajímavých rubrik: *slovo k zamyšlení*, *báseň*, *úvahu* nejen o unitářských principech a myšlenkách, *měsíční program*, další *pozdávky* na zajímavé akce. Dokonce obsahuje i tzv. *dětskou stránku* určenou těm nejmenším. Důležitý je kontakt mezi jednotlivými obcemi, který se v časopise také samozřejmě odráží. Nezapomíná se ani na zprostředkování informací ze zahraničních spřátelených sborů. Podle zájmu jsou *Unitářské listy* distribuovány po celé České republice.

V nynější době si PhDr. Kristýna Ledererová Kolajová přidala ke svým pracovním závazkům ještě šéfredaktorství periodika *Tvůrčí život*. Už od 90. let v NSČU probíhaly pokusy vytvořit z jednoho z těchto časopisů (*Unitářské listy*, *Svobodná cesta*, *Poutník*) časopis celounitářský. Bohužel tato myšlenka přirozeně narážela na suverenitu ostatních obcí, nebyla ani připravena vhodná selekce, které z periodik je nejvhodnější pro přetvoření osnovy. PhDr. Kristýna Ledererová Kolajová tvrdí, že všechny obce i místní skupiny mají ke svým časopisům i oznamovatelům vřelý vztah, jenž je pochopitelný, avšak na druhou stranu zároveň limitující. Časopis je živený financemi dané obce, které výrazně ovlivňují jeho kvalitu a výsledný tisk. I přes ekonomické zábrany si časopisy udržují určitou úroveň.

PhDr. Kristýna Ledererová Kolajová si tato úskalí uvědomila, proto založila úplně nové periodikum, jež koexistuje s časopisy obecními. To ale předznamenává velký odliv autorů reverendů, kteří jsou vytíženi svými povinnostmi a písemnými projevy u svých obecních plátků a největším úskalím by mohly být duplikace místních zpráv také z časové vytíženosti přispívajících členů. Proto bylo nasnadě založit zcela nové nadunitářské periodikum. Časopis by měl být ucelenou, přínosnou, zajímavou, obohacující, nenásilnou vizitkou českého unitářství.

V prvoplánu bylo obsaženo, že by časopis vycházel 6x ročně, tudíž se počítalo i s prostorem pro seberealizaci obcí a místních skupin, které by zde uváděly svá významná výročí, přelomové události a pozvání na Květinové slavnosti. Kvůli časovým nesnázím se však z periodika stal čtvrtletník. *Tvůrčí život* spadá pod NSČU. Je oficiálně registrovaný, má své ISSN: 2326-1107.

Redakční rada je tvořena vždy jedním zástupcem každé obce. Náměty na hlavní témata fungují na principu bodového ohodnocení. Člen rady navrhne tři možné náměty, ty se sepíší, rozešlou emailem a ohodnotí. Na téma s nejvyšším počtem bodů se čtenáři mohou těšit v příštím čísle, ostatní se mohou též objevit ve formě vedlejšího tématu, nebo se založí.

PhDr. Kristýna Ledererová Kolajová mi prozradila, že ještě i v dnešní době cítí nepochopení, ostych i strach ze stran veřejnosti. Spousta osob, oslovených mimo obec, si zachovává velký odstup. Mnohdy nechtějí být spojováni s články v časopisu, které vydává Náboženská společnost českých unitářů, i když je periodikum vyprofilované tak, že by nemělo nikomu vadit a nikoho se výrazně dotýkat. Samo unitářství je ověřeno liberalismem, svobodou a pochopením druhých.

Tvůrčí život má ustálené rubriky: *Živé téma; Studie; Zamyšlení; Z archivu*, kde se seznámíme se spisy významných osobností českého unitářského pole, *Kaleidoskop; Unitářství ve světě; Dějiny a současnost; Unitářské vzpomínky a paměti*, kam píše většinou dlouhodobí členové, a dokonce se můžeme setkat i s prostorem pro autorskou unitářskou tvorbu. *Tvůrčí život* přináší široký okruh témat nejen z oblasti unitářství a teologie, ale i z dalších oborů, jež se dotýkají lidské spirituality. Časopis má za úkol inspirovat a přinášet zajímavé podněty, nad kterými je dobré se zamyslet a utvořit si na ně vlastní názor.

Tvůrčí život má svého grafika, snaží se o profesionální tisk, občas musí financovat i autorské honoráře a v neposlední řadě vydaje za upravování fotografií. Celková distribuce časopisu stojí okolo 40 000 za číslo. První zkušební nultý výtisk časopisu vyšel v červenci roku 2012, jehož cílem bylo zjistit, zda o takto koncipované periodikum bude zájem a zda se dostane do obecného povědomí. Pro tento účel časopis obsahoval i přílohu s dotazníkem. Bylo vydáno na 500 kusů, které se během dvou měsíců rozebraly. Archivních výtisků je nyní osm. Odezva byla uspokojivá. Náklad pro další číslo byl stejný (opět 500 výtisků). Druhé číslo bylo již zpoplatněné úplně pro všechny i pro unitářské členy. Jak předpokládá PhDr. Kristýna Ledererová Kolajová, určitý počet kusů časopisu *Tvůrčí život* by měla zakoupit každá obec ze svého rozpočtu a místním členům jej

zprostředkovat bezplatně nebo za symbolickou částku. Dnes si ho můžeme zakoupit za poplatek 50 Kč. Jen pro zajímavost uvádím informaci, že plzeňská obec si na NSČU vyžádala sedmnáct výtisků I. ročníku, 2. čísla roku 2013.

3.1.2 Nakladatelství Unitaria

Za první republiky fungovalo nakladatelství Unitaria hlavně díky osobnosti Norberta Fabiána Čapka. Po vyhlášení druhé světové války se distribuce knih upozadila. Revitalizaci nakladatelství nepomohl ani komunistický režim. Ten se snažil vydavatelské činnosti církvi omezit, vše podléhalo souhlasu tehdejšího ministerstva kultury. Přednášky musely být cenzurované s nutností vyzískání oficiálního razítka pro následnou publikaci. Opětovný provoz byl zahájen až v 90. letech. V nynější době nemá vydavatelství na starost nikdo jiný než PhDr. Kristýna Ledererová Kolajová.

Sestavená ediční rada je momentálně čtyřčlenná. Ta zasedá jednou ročně, zpravidla na podzim. Návrhy do edičního plánu může podávat kdokoli, jednotlivý člen i obec, všichni se na radu obracejí s návrhem vydání rozmluvy či spisů svého duchovního. Ediční rada nápady posoudí a vybere takové, které by mohly říci něco i ostatním lidem.

Nakladatelství většinou vyprodukuje čtyři knihy ročně. Když se na publikaci shodnou všichni členové rady, většinou ani neprochází lektorací. Pokud jsou nějaké rozpory, dá se zamýšlená kniha k externí lektoraci, na základě jejíhož posudku se rozhodne. Nakladatelství dlouhou dobu pracovalo na vydávání reedic. Do budoucích let, jak mi prozradila šéfredaktorka, se chce zaměřit i na aktuální a současné autory, a dokonce se počítá i s překladovou literaturou, protože američtí unitáři mají obrovské nakladatelství se spoustou zajímavých titulů, obdobně jako v Anglii (Bacon Press, Lincoln Press), kde se dá čerpat. V nich obsažená aktuální témata jsou zaměřena širěji, nejen pro unitáře. Již v nynější době oplývá unitářská knihovna vybranými zahraničními tituly, hlavně díky Rev. ThMgr. Petru Samojskému. Bohužel si je může přečíst jen menšinová část členské základny.

PhDr. Kristýna Ledererová Kolajová by ráda i do dalších let zachovala zaběhnutý řád nakladatelství, a to kniha za čtvrt roku, přičemž jedna by byla překladová, další reedice a zbylé dvě by měly být vázány k současnému českému unitářství.¹¹⁹

¹¹⁹ Rozhovor autorky s PhDr. Kristýnou Ledererovou Kolajovou, šéfredaktorka časopisu *Tvůrčí život*, dne 16. srpna 2014 a 30. března 2015 v pražské Unitarii, Karlova 8, Praha 1.

3.2 Plzeň

3.2.1 Entita

Prvním periodikem, které se mi dostalo do rukou z archivu Obce unitářů v Plzni, byla *Entita* - věstník Unitářské náboženské obce v Plzni. Časopis vycházel, až na letní prázdninové měsíce, pravidelně každý měsíc vlastním nákladem. Uzávěrka probíhala vždy třetí týden v měsíci. První číslo spatřilo světlo světa roku 1992.¹²⁰ Své věrné odběratele obohacovala až do roku 1995.¹²¹ V archivu plzeňských unitářů nalezneme, až na dvě čísla z roku 1992, kompletní vydání časopisu (duben 1992 - únor 1995).

Ráda bych se zaměřila na pravidelné rubriky, které postupem času přibývaly. K logicky největším stálícím patří *Naše shromáždění a aktivity*.¹²² Slouží k informování členů obce o naplánovaných přednáškách a setkáních na daný měsíc. I v podobně laděných *Pozvánkách*¹²³ se můžeme dočíst o nejrůznějších akcích jak z unitářského prostředí, tak i z plzeňského společenského a kulturního života. K nejcennějším článkům na pokračování se řadí *Z naší kroniky*,¹²⁴ sestavený Rev. Petrem Dolákem, který se zabývá dějinami plzeňské obce. Přepsanými úryvky z kroniky vyplňoval poslední stránky časopisu od dubna 1992 až do května 1993. Od roku 1993 se objevuje tzv. *Přání k narozeninám*,¹²⁵ které připomíná životní jubilea jak reverendů, duchovních, pracovníků, tak i členů obce. Velmi oceňuji zavedení *Recenze*¹²⁶ nejrůznějších knih nejen s náboženskou tematikou. S tím se ruku v ruce pojí *Zpráva z knihkupectví*,¹²⁷ které fungovalo pod plzeňskou obcí. Rubrika *Z nedělních promluv*¹²⁸ náležela Rev. Petru Dolákovi (později PhDr. Jiřině Chudkové), sloužila pro ty, co se o víkendů nemohli účastnit setkání. Faktem, že sami unitáři se chtěli dozvědět něco více o východních naukách, byl seriál *Tao-Te-Ťing*,¹²⁹

¹²⁰ *Entita*, roč. I, 1992, č. 2. Plzeň: Náboženská Společnost Československých Unitářů v Plzni. Vycházel měsíčně.

¹²¹ *Entita*, roč. IV, 1995, č. 1. Plzeň: PUS NSČU. Vycházel nepravidelně.

¹²² DOLÁK, Petr. *Naše shromáždění a aktivity*. *Entita*, roč. III, 1994, č. 7. Plzeň: PUS NSČU. Vycházel pravidelně. s. 2.

¹²³ DOLÁK, Petr. *Pozvánky*. *Entita*, roč. III, 1994, č. 7. Plzeň: PS NSČU. Vycházel pravidelně. s. 2-3.

¹²⁴ DOLÁK, Petr. *Z naší kroniky*. *Entita*, roč. I, 1992, č. 2. Plzeň: Náboženská Společnost Československých Unitářů v Plzni. Vycházel měsíčně. Článek na pokračování.

¹²⁵ DOLÁK, Petr. *Přání k narozeninám*. *Entita*, roč. III, 1994, č. 3. Plzeň: Náboženská společnost českých unitářů. Vycházel měsíčně. s. 2.

¹²⁶ FIALA, Jiří. *Recenze*. *Entita*, roč. II, 1993, č. 11. Plzeň: Náboženská společnost českých unitářů. Vycházel měsíčně. s. 14.

¹²⁷ KRPEJŠOVÁ, Jarmila. *Zpráva z knihkupectví*. *Entita*, roč. II, 1993, č. 11. Plzeň: Náboženská společnost českých unitářů. Vycházel pravidelně. s. 2.

¹²⁸ CHUDKOVÁ, Jiřina. *Z nedělních promluv*. *Entita*, roč. IV, 1995, č. 1. Plzeň: PUS NSČU. Vycházel nepravidelně. s. 2.

¹²⁹ FIALA, Jiří. *Tao-Te-Ťing*. *Entita*, roč. II-III, 1993-1994, č. 3. 93-2. 94. Plzeň: Náboženská společnost českých unitářů. Článek na pokračování.

čínské, duchovně filozofické dílo připisované Starému mistrovi, a *Střední cesta*,¹³⁰ zaměřující se na život Siddhárthy Gautamy a buddhistickou nauku. Velmi vstřícným krokem směrem ke čtenářům byl *Nápadník*,¹³¹ vzniklý v říjnu 1993. Připadla mu poslední strana, kam mohli odběratelé psát své dotazy, návrhy nebo i myšlenkové stati. Sloužil jako veřejný zápisník postřehů. Čtenářsky nejoblíbenější rubrikou se staly *Projekty, výzkumy a nápady prof. PhDr. doc. Stanislava Potemníka, CSc.*,¹³² ředitele Ústavu pro paranormální jevy v Postoloprtech u Žatce. Seriál se objevil v září roku 1993 a díky čtenářskému zájmu se dočkal až třinácti pokračování. Časopis byl samozřejmě doplňován množstvím dalších článků a zajímavostí. Na jeho stránkách se mohli odběratelé dále setkat s úryvky děl, myšlenek a básní významných jmen z literatury, například W. Whitmana, M. J. Lermontova, Ch. Morgensteina, F. Kafky či J. Hory. V lednovém čísle roku 1994 byla otištěna hospodářská zpráva o činnosti plzeňské obce.¹³³ Jelikož unitáři uznávají celostní medicínu, kde je důležitá jednota těla i ducha, objevily se na stránkách časopisu i návody a rady pro meditaci a různá cvičení pro vnitřní zocelení.

Bylo by vhodné zmínit se o redakční radě. Zdravé a počáteční jádro tvořil Rev. Petr Dolák, který vykonával funkci odpovědného redaktora. K jeho rubrikám patřily *Z naší kroniky, Dilemata hudebníková, Skála, Z nedělních promluv* a Jiří Fiala, jenž spravoval kapitoly *Recenze, Reinkarnace a Nový zákon* a již zmíněný oblíbený seriál *Tao-Te-Ťing*. Na každé zadní straně *Entity* byla uvedena adresa redakce: Unitaria, Masarykovo náměstí č. 26, 301 38 Plzeň pro případné výtky, rady a náměty.¹³⁴ Na přelomu srpna a září roku 1994 se adresa mění kvůli přestěhování celé Unitarie do Resslerovy ulice č. 13, 301 35.¹³⁵ Redakční rada zůstává neměnná až do roku 1994. Ke kompletní změně dochází roku 1995, kdy se role odpovědného redaktora ujímá Jaroslava Krpejšová, zároveň členka redakční rady, spolu s PhDr. Jiřinou Chudkovou a již stávajícím Jiřím Fialou.¹³⁶ Časopis vychází nepravidelně vlastním nákladem.

¹³⁰ DOLÁK, Petr. *Střední cesta. Entita*, roč. III-IV, 1994-1995, č. 3. 94-1. 95. Plzeň: PUS NSČU. Článek na pokračování.

¹³¹ DOLÁK, Petr. *Nápadník. Entita*, roč. II, 1993, č. 10. Plzeň: Náboženská společnost českých unitářů. Vycházel pravidelně. s. 19.

¹³² POTE MNÍK, Stanislav. *Projekty, výzkumy a nápady prof. PhDr. doc. Potemníka, CSc. Entita*, roč. II-III, 1993-1994, č. 9. 93-12. 94. Plzeň: Náboženská společnost českých unitářů. Článek na pokračování. (Viz obrazová příloha č. 6.)

¹³³ SÝKORA, Jaromír. *Celková hospodářská zpráva za rok 1993. Entita*, roč. III, 1994, č. 1. Plzeň: Náboženská obec českých unitářů. Vycházel měsíčně. s. 19.

¹³⁴ *Entita*, roč. I, 1992, č. 2. Plzeň: Náboženská Společnost Československých Unitářů v Plzni. Vycházel měsíčně.

¹³⁵ *Entita*, roč. III, 1994, č. 9. Plzeň: PUS NSČU. Vycházel měsíčně.

¹³⁶ *Entita*, roč. IV, 1995, č. 1. Plzeň: PUS NSČU. Vycházel nepravidelně.

3.2.2 Oznamovatel Obce unitářů v Plzni

Po ukončení vydávání periodika *Entita* roku 1995 následuje několikarocní odmlka. Roku 1999 byl dán do oběhu tzv. plzeňský *Oznamovatel* představující informační měsíčník Obce unitářů v Plzni. Redakční rada byla sestavena z PhDr. Jiřiny Chudkové, Jaroslava Krpejše a ThMgr. Lud'ka Pivoňky. Sazby a tisku se ujala Jaroslava Krpejšová.¹³⁷

Oznamovatel byl k dispozici od září 1999¹³⁸ až do květnového výtisku roku 2005.¹³⁹ Na svém značně omezeném dvoustránkovém prostoru se ustálilo několik pravidelných rubrik, první z nich s názvem *Sestry a bratři, milí přátelé*.¹⁴⁰ Tímto oslovením začíná každý výtisk. Článek by si měli přečíst všichni členové, jelikož se díky němu mohou dozvědět novinky z unitářského světa, co se plánuje v pražské obci, ale i chystané inovace v obci domácí. V neposlední řadě si zjistí podrobnější informace o přednášejících, se kterými se daný měsíc mohou na shromážděních setkat. Druhou byl stále oblíbený seriál *Blahopřání k narozeninám*¹⁴¹ přeživší již z *Entity*. K další, zřejmě nejdůležitější a nejpodstatnější rubrice, patřil připravený měsíční program a zadní strana náležela po celých šest let neměnnému textu v unitářském duchu. Od listopadu roku 2000 byly do dvoustránky vkládané listy navíc, popsané například přepsanými články Norberta Fabiána Čapka a ThDr. Karla Hašpla ze starého unitářského periodika *Cesty a cíle*, vydávaného během třicátých let, *slovy k zamyšlení*, či *recenzemi* z pera Jaroslava Krpejše.¹⁴² Ráda bych upozornila na jednu zajímavost. Lednový výtisk roku 2001 pamatoval i na své nejmladší členy, kteří si doma s rodiči mohli zahrát speciálně ručně zhotovenou stolní hru.¹⁴³ V říjnu roku 2002 se změnil vzhled první strany, v září roku 2003 se unitářský text zadní strany vystřídal s optimistickým poselstvím zakladatele českých unitářů Norberta Fabiána Čapka.¹⁴⁴

Od září roku 2001 se v *Oznamovateli* objevují i informace o úředních hodinách duchovního. Nejprve byly ustanoveny dny po + út + čt 9-12 hodin, st 9-12 a 15-17 hod.¹⁴⁵ K první změně dochází v listopadu roku 2001, kdy se úřední hodiny duchovního oklešťují

¹³⁷ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. I, 1999, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. VII, 2005, č. 5. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁴⁰ KRPEJŠOVÁ, Jaroslava. *Sestry a bratři, milí přátelé*. *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. I, 1999, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁴¹ KRPEJŠOVÁ, Jaroslava. *Sestry a bratři, milí přátelé*. *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. I, 1999, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁴² *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. II, 2000, č. 11. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁴³ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. III, 2001, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně. (Viz obrazová příloha č. 8.)

¹⁴⁴ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. V, 2003, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁴⁵ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. III, 2001, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

na po + čt 9-12 a st 9-12 i 15-17 hod.¹⁴⁶ Ale každé pondělí a pátek probíhaly informační hodiny v čase mezi 15. - 19. hodinou pro veřejnost. V dubnu roku 2002 se středeční hodiny proměnily v tzv. duchovní poradnu, ostatní zůstává.¹⁴⁷ Poradna konaná uprostřed týdne se osvědčila, proto v září roku 2002 dochází k revizi jen úředních hodin čt + pá 15-18.¹⁴⁸ V dubnu roku 2003 se čtvrteční hodiny vyhradily pro bádání ve veřejné knihovně obce unitářů.¹⁴⁹ Od září roku 2003 probíhaly konzultační hodiny duchovního ve dnech čt + pá 14-17 hod. a st 9-12 hod. i 15-17 hod.¹⁵⁰ Časy i vymezené dny zůstaly stejné až do posledního výtisku, tj. do května roku 2005.

Důležitou položku *Oznamovatele* samozřejmě představovala poznámka o redakční radě a adresa, na kterou se čtenáři mohli obrátit se svými dotazy i náměty. Díky této skutečnosti se v červnovém výtisku roku 2000 objevila na zadní straně změna sídla Unitarie. Původně Resslerova ulice č. 13, 301 35 (roku 1994 oznámeno v periodiku *Entita*), následné přestěhování do Tomanovy ulice č. 3, Plzeň-Bory, 301 00.¹⁵¹ Redakční rada byla složena z PhDr. Jiřiny Chudkové (pro nás známé jméno již z předešlého periodika *Entita*), ThMgr. Lud'ka Pivoňky (přichází roku 1998). O sazbu a tisk se starala Jaroslava Krpejšová (též redaktorka a vedoucí tisku v *Entitě*). V září roku 2001 se ujímá celkové redakční činnosti i samotného tisku ThMgr. Luděk Pivoňka.¹⁵² V květnu roku 2003 původní rada obnovila svoji činnost, a dokonce mezi sebe přivítala i dalšího redaktora Jaroslava Krpejše.¹⁵³

V prvních dvou letech se unitáři setkávali na pravidelných nedělních shromážděních (10:00), které vedl povětšinou ThMgr. Luděk Pivoňka.¹⁵⁴ V průběhu týdne se konaly tzv. *diskusní večery*¹⁵⁵ (17:00), kde se rozebíraly dopodrobna různé duchovní otázky. Od října roku 2001 do ledna roku 2002 probíhala setkání nepravidelně během týdne, poté se určila středa a neděle. Od dubna roku 2002 přibyla k pevně stanoveným dnům ještě sobota,¹⁵⁶ členy velmi oblíbená, jelikož náležela meditaci a józe. V programech se nejčastěji vyskytují jména ThMgr. Lud'ka Pivoňky¹⁵⁷ (duchovního plzeňské obce),

¹⁴⁶ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. III, 2001, č. 11. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁴⁷ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. IV, 2002, č. 4. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁴⁸ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. IV, 2002, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁴⁹ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. V, 2003, č. 4. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁵⁰ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. V, 2003, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁵¹ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. II, 2000, č. 6. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁵² *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. III, 2001, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁵³ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. V, 2003, č. 5. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁵⁴ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. I, 1999, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁵⁵ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. II, 2000, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁵⁶ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. IV, 2002, č. 4. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁵⁷ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. IV, 2002, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

PhDr. Jiřiny Chudkové¹⁵⁸ (vysokoškolské pedagožky), ThDr. Petra Pokorného, ThMgr. Jana Blahůžka¹⁵⁹ (Evangelická teologická fakulta UK), MUDr. Bohumila Němečka či RNDr. Ladislava Pivce¹⁶⁰ (předseda NSČU). Pozastavila bych se u bratra Jiřího Šulce¹⁶¹ (jóga) a Ing. Jana Žlábk¹⁶² (*Meditace s úsměvem*), jelikož tito pánové jezdili do Unitarie od roku 2001 a konají zde přednášky i svá cvičení dodnes. K nejvýznamnějším osobnostem patří David Usher¹⁶³ (americký unitář), který zavítal do plzeňské metropole dne 19. listopadu 2001.

Úderem roku 2004 plzeňský *Oznamovatel* poněkud proměňuje svoji vnitřní strukturu, která je dodržována až do posledního výtisku roku 2005.¹⁶⁴ Z pouhých vložených listů se stávají pečlivě začleněné stránky. Redakční rada je posílena Radovanem Lovčím. Z časopisu je patrné, že plzeňská Unitarie nabízela častá setkání, pravidelně středy, čtvrtky, neděle a jednou do měsíce i meditační sobotu. Snad každý člen i zájemce si mohl vybrat dle svých preferencí. Nabídka byla opravdu pestrá, například *Zamyšlení nad knihou*,¹⁶⁵ 82. výročí vzniku českého unitářství, *To nejdůležitější v životě* nebo *Literární podvečer s Mgr. Jiřím Hlobilem*¹⁶⁶ (programový manažer Západočeské galerie v Plzni). Nejdůležitější a jedinou pravidelnou rubrikou byl samozřejmě měsíční *Program přednášek a setkání*.¹⁶⁷ Další stránky jsou věnovány přepsaným úvahám ThDr. Karla Hašpla, například *Starý zákon z hlediska unitářského*,¹⁶⁸ *Jak se modlit*,¹⁶⁹ *Víra v zázraky*,¹⁷⁰ *Je unitářství církví?*¹⁷¹ Toto čtení poslouží jako ukázka unitářského smýšlení, nazírání na svět a duchovní cesty. Zajímavá je i *rubrika Radovana Lovčího*, ve které se snaží svým čtenářům rozšířit obzory o významné unitářské osobnosti z oblasti kultury, umění a vědy (David Usher, Ralph Waldo Emerson). Od roku 2003 byl do časopisu zakomponován

¹⁵⁸ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. III, 2001, č. 6. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁵⁹ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. III, 2001, č. 10. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁶⁰ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. IV, 2002, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁶¹ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. III, 2001, č. 6. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁶² *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. IV, 2002, č. 4. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁶³ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. III, 2001, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁶⁴ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. VI, 2004, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁶⁵ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. V, 2003, č. 6. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁶⁶ HLOBIL, Jiří. Poezie Vánoc. *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. III, 2001, č. 12. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁶⁷ KRPEJŠOVÁ, Jaroslava. Program přednášek a setkání. *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. I, 1999, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁶⁸ HAŠPL, Karel. Starý zákon z hlediska unitářského. *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. VI, 2004, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁶⁹ HAŠPL, Karel. Jak se modlit. *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. VI, 2004, č. 3. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁷⁰ HAŠPL, Karel. Víra a zázraky. *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. VI, 2004, č. 4. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁷¹ HAŠPL, Karel. Je unitářství církví? *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. VI, 2004, č. 6. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

sloupek od zakladatele českých unitářů Norberta Fabiána Čapka *Deset rad ke spokojenému životu*¹⁷² nacházející se na zadní straně a sloužící k optimistickému naladění.

3.2.3 Zpravodaj Obce unitářů v Plzni

Oznamovatel Obce unitářů vycházel do května roku 2005.¹⁷³ Kvůli technickým problémům s počítačem se členům následující měsíc nedostal do rukou tradiční *Oznamovatel*, ale opět jen dvoustránkový *Zpravodaj* s patřičným odůvodněním probíhající situace. Újma čtenářů však netrvala dlouho, jelikož paradoxně tato kybernetická kalamita způsobila vznik nového časopisu *Svobodná cesta*, jehož první číslo vyšlo v září roku 2005.¹⁷⁴ Po celých 6 let tedy fungovaly vedle sebe nejnezbytnějšími informacemi nabitý barevný dvoustránkový *Zpravodaj Obce unitářů v Plzni* i regulární periodikum s nejrůznějšími tématy *Svobodná cesta*.

Každý výtisk měl určenou strukturu. Na předních stránkách se objevovala rubrika *Sestry a bratři, milí přátelé* (kontinuita z *Oznamovatele Obce unitářů v Plzni*), ve které se čtenáři dozvěděli, jaké jsou plány do blízké budoucnosti. Další strana nadepsaná titulkem *Kdo jsme*, sloužila pro potencionální zájemce a nováčky v plzeňské Unitarii. Zadní strana náležela měsíčnímu *Programu* a samozřejmě adrese: Tomanova ulice č. 3.¹⁷⁵ V dubnu roku 2006 se upravila grafika, jelikož se pestrý a nabitý program nevešel na zadní stranu, přesunul se do středu *Zpravodaje*.¹⁷⁶ V září roku 2006 získala zadní strana ustálenou podobu, rozdělila se do tří důležitých informativních odstavců s názvem *Naše poslání*, *Naše principy* a *Naše sídlo*.¹⁷⁷ Její koncepce zůstala, až na tři podzimní výtisky roku 2008, po celou dobu vydávání neměnná.

Nejvíce se o promluvy a přednášky postaral ThMgr. Luděk Pivoňka,¹⁷⁸ mimo něho například Mgr. Jarmila Plotěná,¹⁷⁹ ThDr. Jan Schwarz,¹⁸⁰ RNDr. Ladislav Pivec.¹⁸¹ Sobotní *Meditace s úsměvem* se ujal Ing. Jan Žlábek.¹⁸² K hojně navštěvovaným setkáním patřila také jóga, kterou do Unitarie docházela předcvičovat Olina Horská a Věra Bešornová.¹⁸³ Vyhraněné dny pro unitářská setkání byly nejprve neděle, středa a sobota (podobně jako

¹⁷² *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. V, 2003, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

¹⁷³ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. VII, 2005, č. 5. Plzeň: Unitarie Plzeň.

¹⁷⁴ *Svobodná cesta*, roč. I, 2005, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

¹⁷⁵ *Zpravodaj Obce unitářů v Plzni*, roč. I, 2005, č. 6. Plzeň: Unitarie Plzeň.

¹⁷⁶ *Zpravodaj Obce unitářů v Plzni*, roč. II, 2006, č. 4. Plzeň: Unitarie Plzeň.

¹⁷⁷ *Zpravodaj Obce unitářů v Plzni*, roč. II, 2006, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň.

¹⁷⁸ *Zpravodaj Obce unitářů v Plzni*, roč. I, 2005, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň.

¹⁷⁹ *Zpravodaj Obce unitářů v Plzni*, roč. III, 2007, č. 2. Plzeň: Unitarie Plzeň.

¹⁸⁰ *Zpravodaj Obce unitářů v Plzni*, roč. II, 2006, č. 2. Plzeň: Unitarie Plzeň.

¹⁸¹ *Zpravodaj Obce unitářů v Plzni*, roč. IV, 2008, č. 3. Plzeň: Unitarie Plzeň.

¹⁸² *Zpravodaj Obce unitářů v Plzni*, roč. II, 2006, č. 4. Plzeň: Unitarie Plzeň.

¹⁸³ *Zpravodaj Obce unitářů v Plzni*, roč. I, 2005, č. 12. Plzeň: Unitarie Plzeň.

v *Oznamovateli Obce unitářů v Plzni*). Během roku 2006 se nejspíše termíny přizpůsobovaly přednášejícím, tudíž se shromáždění konala nepravidelně. K ustálení došlo v listopadu roku 2006, a to na pondělní setkání s promluvou, na vzdělávací středeční a čtvrteční podvečery, které byly častokrát na pokračování, samozřejmě nechyběla ani meditační sobota.¹⁸⁴ U té bych se chtěla pozastavit. Tzv. sobotní *Meditace s úsměvem*¹⁸⁵ vedené Ing. Janem Žlábkem probíhají v plzeňské Unitarii od října roku 2005, s výjimkou června 2007, června 2009 a září 2011, každý měsíc až dodnes. Dokonce se po těch celých dlouhých 10 let nepozměnil ani čas zahájení setkání v 13:00 hod. V září roku 2008 se čtvrteční podvečery proměnily na občasně přednášky.¹⁸⁶ Nutno ale poznamenat, že témata i výběr přednášejících byl volen precizně. Shromáždění bývala hojně navštěvována, proto se příležitostně pronajímala Smetanova síň Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje. Od září roku 2009 se vyhradily pro unitářská setkávání regulérní dva dny v týdnu, pondělní duchovní setkání s promluvou a středeční vzdělávací podvečery. Jednou za měsíc se konala *Meditace s úsměvem*.¹⁸⁷ Tento model zůstal zachován až do roku 2013. Nedělní a později pondělní promluvy byly doménou domácího reverenda ThMgr. Ludka Pivoňky.

3.2.4 Svobodná cesta - časopis obce unitářů v Plzni

Název *Svobodná cesta* si plzeňští unitáři nevybrali náhodou. Podle *Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost* výraz cesta představuje úsek, pruh terénu upravený pro chůzi, pohyb někoho, něčeho k cíli. Unitáři si pod diskutovaným pojmem představili duchovní podtext. Taková cesta má potencionálně mnoho podob. Může být katolická, sunnitská, mahájánová či jiná, ale může být i osobitá a zcela jedinečná, která slepě nesleduje předpisy a doporučení kodifikovaných (ale i nekodifikovaných) náboženství. Je zkrátka cestou svobodnou, na níž každý jedinec beze strachu a obav čerpá inspiraci a poučení z nejrůznějších spirituálních tradic i svých osobních životních zkušeností, s otevřeným srdcem i kritickým rozumem hledá Pravdu a Dobro.¹⁸⁸

Jak jsem se již výše zmínila, první výtisk časopisu vyšel v září roku 2005. Byl veden jako čtvrtletník startující na 20 Kč za kus.¹⁸⁹ Od prvního čísla roku 2008 se na zadní straně objevila výzva k pravidelnému odběru. Roční předplatné činilo 160 Kč včetně

¹⁸⁴ *Zpravodaj Obce unitářů v Plzni*, roč. II, 2006, č. 11. Plzeň: Unitarie Plzeň.

¹⁸⁵ *Zpravodaj Obce unitářů v Plzni*, roč. I, 2005, č. 10. Plzeň: Unitarie Plzeň.

¹⁸⁶ *Zpravodaj Obce unitářů v Plzni*, roč. IV, 2008, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň.

¹⁸⁷ *Zpravodaj Obce unitářů v Plzni*, roč. V, 2009, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň.

¹⁸⁸ LOVČÍ, Radovan. Ohlédnutí za Oznamovatelem. *Svobodná cesta*, roč. II, 2006, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník. s. 21.

¹⁸⁹ *Svobodná cesta*, roč. I, 2005, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

poštovního, přičemž členové plzeňské obce dostávali výtisky zadarmo.¹⁹⁰ V roce 2009 vyšla pouze tři čísla. Roku 2010 dochází k poupravění titulu s názvem *Svobodná cesta - duchovní revue plzeňských unitářů*. Podstatně markantnější změna se projevila v četnosti vydávání. Ze čtvrtletníku se omezil časopis jen na dvě čísla ročně, tudíž se upravila i cena. Proto se celkové předplatné ustálilo na 80 Kč včetně poštovního.¹⁹¹ Roku 2012 se jeho cena o 10 Kč navýšila.¹⁹² Samozřejmě, že členové plzeňské obce stále dostávali výtisky zadarmo. Adresa objednávek zůstala neměnná: Tomanova ulice č. 3, 33001 Plzeň.

Odpovědným redaktorem byl ustanoven ThMgr. Luděk Pivoňka. Redakční rada sestávala z Radovana Lovčího a Jaroslava Krpejše.¹⁹³ Roku 2007 se role poněkud pozměnily. Odpovědným redaktorem se stal Radovan Lovčí a ThMgr. Luděk Pivoňka předsedal na post redaktora redakční rady. Tyto dvě osoby tvořily po celé osmíroční vydávání časopisu zdravé jádro. Od roku 2007 působili v redakční radě ještě sestra Libuše Volfová a bratr Vladimír Mrvka, kteří se v roli redaktora povětšinou střídali.¹⁹⁴ Všichni čtyři autoři se však sešli při vydávání V., VI. a VIII. ročníku.

Nejčastěji je pod články podepsán Radovan Lovčí a ThMgr. Luděk Pivoňka,¹⁹⁵ dále například Rev. ThDr. Jan Schwarz,¹⁹⁶ jenž přispíval do časopisu hlavně svými postřehy, fejetony a myšlenkami k zamyšlení, Ing. dr. Otakar Mikeš, DrSc.¹⁹⁷ či Ing. Petr Mojžíš mladší,¹⁹⁸ syn plzeňského léčitele Petra Mojžíše staršího, Rev. Josef BenDavid¹⁹⁹ (vlastním jménem Josef Polák), původně český unitářský duchovní působící již v USA, i Zdeněk Vachtl,²⁰⁰ někdejší předseda Dozorčí rady NSČU.

Časopis má průměrně kolem třiceti stránek, na kterých se čtenáři setkají s opravdu rozličnými tématy a příspěvky, což dokazuje i fakt, že logicky jedinou pravidelnou rubrikou je *Úvodník*,²⁰¹ který čtenáře seznamuje s články a přináší podrobnější informace o autorech textů. Většinou také upozorňuje na různá důležitá data, výročí a oznámení. Pod *Úvodníkem* je po celých 8 let podepsán Radovan Lovčí. Dále se časopis orientoval na filozoficko-teologické otázky a reagoval na zajímavá výročí. Zde bych se na chvíli

¹⁹⁰ *Svobodná cesta*, roč. IV, 2008, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

¹⁹¹ *Svobodná cesta*, roč. VI, 2010, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň.

¹⁹² *Svobodná cesta*, roč. VIII, 2012, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň.

¹⁹³ *Svobodná cesta*, roč. I, 2005, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

¹⁹⁴ *Svobodná cesta*, roč. III, 2007, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

¹⁹⁵ *Svobodná cesta*, roč. IV, 2008, č. 3. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

¹⁹⁶ *Svobodná cesta*, roč. V, 2009, č. 3. Plzeň: Unitarie Plzeň.

¹⁹⁷ *Svobodná cesta*, roč. III, 2007, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

¹⁹⁸ *Svobodná cesta*, roč. IV, 2008, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

¹⁹⁹ *Svobodná cesta*, roč. III, 2007, č. 3. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

²⁰⁰ *Svobodná cesta*, roč. III, 2007, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

²⁰¹ *Svobodná cesta*, roč. I, 2005, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

zastavila. 6. dubna 2005 zemřela laická kazatelka plzeňské obce PhDr. Jiřina Chudková. Na její památku reagovalo první číslo časopisu roku 2006 zhodnocením jejího života a práce pro unitáře.²⁰² Do tohoto čísla přispěl i významný profesor Západočeské univerzity v Plzni prof. PhDr. Viktor Viktora, CSc.²⁰³ Ještě bych chtěla upozornit na zajímavost, že unitáři si připomínají nikoli úmrtí, ale narození pro ně významných osob, jak se můžeme přesvědčit v Úvodníku časopisu věnovaného PhDr. Jiřině Chudkové, stejně tak jako vzpomínka na narození, nikoli smrt, zakladatele Svobodného bratrství Norberta Fabiána Čapka.

Velmi často se mohou čtenáři setkat s rubrikou ThMgr. Luďka Pivoňky, jenž pečlivě a trefně vybírá úryvky z knih představitelů českých unitářů, přepisuje myšlenky a připomíná významné osobnosti NSČSU, například Norberta Fabiána Čapka, ThDr. Karla Hašpla, ThDr. Dušana Kafku, bývalého ústředního správce čs. unitářů, ale také bývalého letitého duchovního plzeňské obce Františka O. Lexu.²⁰⁴ Doménou Radovana Lovčího byl seriál, jenž čtenáře podrobně obeznámil s životopisem významných světových unitářů, například britské reverendky Gertrude von Petzoldové.²⁰⁵ Své články navíc doplňoval o zajímavé postřehy a vysvětlivky. Velmi zajímavým osobním pozdravem Radovana Lovčího začíná druhé číslo časopisu roku 2007 adresované Robertu L. Fulghumovi, americkému spisovateli a zároveň dlouholetému unitářskému duchovnímu, s nímž se setkal během knižního veletrhu (3. - 6. května 2007, Praha-Holešovice).²⁰⁶ Důkazem, že do časopisu mohli přispívat i respondenti, je otištěný článek Věry Bešornové *Pozornost*.²⁰⁷ Tato žena patří k dlouholetým a aktivním členkám plzeňské Unitarie. Občas se do časopisu přepisovaly i přednášené referáty z unitářských seminářů.²⁰⁸

²⁰² LOVČÍ, Radovan. Vzpomínka na Jiřinu Chudkovou. *Svobodná cesta*, roč. II, 2006, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

²⁰³ VIKTORA, Viktor. Jiřina Chudková očima Viktora Viktory. *Svobodná cesta*, roč. II, 2006, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

²⁰⁴ *Svobodná cesta*, roč. IV, 2008, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

²⁰⁵ *Svobodná cesta*, roč. II, 2006, č. 2. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

²⁰⁶ *Svobodná cesta*, roč. III, 2007, č. 2. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

²⁰⁷ *Svobodná cesta*, roč. VII, 2011, č. 2. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

²⁰⁸ *Svobodná cesta*, roč. III, 2007, č. 3. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

4 Unitáři v Plzni

Plzeňští unitáři mají dohromady tři pamětní knihy, z nichž nejcennější je samozřejmě ta první i s povedenými ilustracemi.

Dějiny Obce unitářů v Plzni samozřejmě úzce souvisí s historií Pražské obce unitářů, proto i plzeňská kronika nejprve začíná psát svoji minulost popisem Svobodného bratrství, které se stalo předvojem pro vznik Pražské obce unitářské a posléze ostatních obcí a místních skupin. Svobodné bratrství vzniklo 9. dubna 1922 z iniciativy Norberta Fabiána Čapka.²⁰⁹ Náboženství Svobodného bratrství a později československého unitářství je náboženstvím tvůrčím. Počítá s pokrokem, s vývojem lidského ducha, a proto není dogmatické a nesnášenlivé. Napomáhá k rovnoměrnému vývoji harmonického člověka, společnosti bez válek, poprav, žalářů a nevěstinců.²¹⁰ Jejich další vývoj je uveden ve výše popsaných kapitolách. Plzeňská kronika však přichází posléze s novým poznatkem o Obci Nového Lidu.²¹¹ Tato společnost vyrůstala souběžně po boku Svobodného bratrství. Jako důkaz vzájemné ideové propojenosti může posloužit etapa z životopisu Norberta Fabiána Čapka, jenž se roku 1898 přestěhoval s rodinou do Brna a přijal místo redaktora Nového Lidu.²¹² Týdeník Nový Lid byl výkonným orgánem Obce Nového Lidu. Tato obec hraje v plzeňských dějinách významnou roli. Zakládala ve větších městech Čech i Moravy své odnože, tzv. Čtenářské Obce Nového Lidu.²¹³ Plzeň nebyla výjimkou, patřila mezi ně.

Instituce Nového Lidu zde vznikla 6. července 1930.²¹⁴ V roce 1931 byl vedoucím Sdružení čtenářů Nového Lidu Jaroslav Vošahlík, Josef Pokorný a Alexandr Bartoň.²¹⁵ Jak již bylo uvedeno, unitářství se snaží být náboženstvím pokrokovým, probudit v člověku touhu po vědění, utvořit si na věc svůj jasný názor. K docílení těchto idejí pomáhají vzdělávací cykly na nejrůznější podněty a témata. Jejich činnost a osvěta je založena na přednáškách. A právě v tomto svém nejdůležitějším bodě vzniká podobnost Svobodného bratrství se Čtenářskou Obcí Nového Lidu. Sdružení si též vzalo za úkol pořádat odborné

²⁰⁹ ČAPEK, Norbert Fabián - DITTRICHOVÁ, Jaroslava - LEDEREROVÁ KOLAJOVÁ, Kristýna - SAMOJSKÝ, Petr. Devadesát let českého unitářství. Jako neprodejná příloha. *Unitářské listy*, 2012, č. 4. Praha: Obec širšího společenství českých unitářů. s. 19.

²¹⁰ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 2.

²¹¹ Tamtéž, s. 2.

²¹² ŠPALE, Drahomil. *Nárys dějin unitářství v českých zemích*. Praha: Unitaria, 2010. 169 s. ISBN 978-80-86105-51-2. s. 121.

²¹³ Tamtéž, s. 3.

²¹⁴ Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Plzni dne 21. 1. 1932*.

²¹⁵ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 3.

výkladové lekce různých expertů z oboru zdravotní, medicíny, eubiotiky, experimentální psychologie či dalších odvětví.²¹⁶ K financování aktivit sdružení sloužila potravinářská akce pro členstvo, která se skládala z rozvážky potravin do domácností. V nabídce měli například pečený domácí chléb, šumavské máslo, karpatoruský sýr, sladovou kávu. Ke speciálním výrobkům patřil diabetický chléb Kisweka, určený osobám s diagnostikovanou cukrovkou, pro nemoci žaludku a žlučníku.²¹⁷

Sdružení si roku 1931 pozvalo do Plzně zakladatele Československé eubiotické obce dr. Alexandra Sommra-Baťku. Jeho přednáška byla naplánovaná na 24. a 25. září. Bohužel z časových důvodů nebyla Husova síň volná, proto se zvolil náhradní termín čtvrtek 8. října.²¹⁸ Promluva se konala od 19:30 v Lidovém sále Měšťanské besedy na téma *Potřeba harmonie rozumu se srdcem*,²¹⁹ jež v závěru vyústilo v pravidla správného života v rodině. Jak se můžeme utvrdit v dopise dr. Alexandru Sommeru-Baťkovi ze dne 23. září 1931, Čtenářská Obec Nového Lidu byla sdružením volným, a tudíž neohlášeným spolkem na policejním ředitelství.²²⁰ Toto je klíčová informace pro pochopení spolupráce se Svobodným bratrstvím. V korespondenci proto plzeňští prosí dr. Alexandra Sommera-Baťku o vyřízení povolení přednášky vlastním jménem. V Plzni zůstal do následujícího dne (9. října). Byl zde k dispozici zájemcům, kteří se na něho obraceli s dotazy.

K dalším významným přednáškám se zařadil výklad MUDr. Ctibora Bezděka, generálního sekretáře Československé eubiotické společnosti zdravotnické. Přednáška se konala v neděli 15. listopadu 1931 v Lidovém sále Měšťanské besedy na téma *Záhada nemoci a smrti*,²²¹ při níž mimo jiné seznámil posluchače s jeho vědecko-senzačními objevy i s jeho publikacemi, vydanými právě nakladatelstvím Nového Lidu (Pokorný a spol.) v Brně.

Důležitou osobou pro dějiny vznikajícího unitářského hnutí v západních Čechách byl Václav Žižka, kterému je v kronice věnován samostatný odstavec. Bratr Žižka vstoupil do Svobodného bratrství v roce 1925.²²² Stal se tajemníkem Norberta Fabiána Čapka, který jej

²¹⁶ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 3.

²¹⁷ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Nabídkový leták Společnosti Svobodného bratrství a Obce Nového Lidu*. (Viz obrazová příloha č. 12.)

²¹⁸ Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Plzni dne 23. 9. 1931*.

²¹⁹ Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1931-32. *Propagační leták – Potřeba harmonie rozumu se srdcem*. (Viz obrazová příloha č. 13.)

²²⁰ Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Plzni dne 23. 9. 1931*.

²²¹ Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1931-32. *Zpráva do tisku*.

²²² Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 4.

zaučoval v poslání kazatelském a organizační činnosti. V září roku 1929 byl poslán k ročnímu vzdělávání do unitářského učiliště v Manchesteru.²²³

K prvnímu navázání kontaktu mezi Pražskou unitářskou obcí a Čtenářskou Obcí Nového Lidu pro Plzeňsko došlo při promluvě Norberta Fabiána Čapka, jež se konala v přednáškovém sále Slovanského ostrova v Praze na sklonku roku 1931.²²⁴ Zde se osobně setkali bratr Žižka s funkcionářem Čtenářské Obce Nového Lidu pro Plzeň Alexandrem Bartoněm. Od tohoto zlomového okamžiku začala probíhat spolupráce, jež spočívala v pořádání přednášek Svobodného bratrství v Plzni Čtenářskou Obcí Nového Lidu. Tato obec se tedy zasloužila o pronikání unitářských idejí do západních Čech. V dopise Alexandru Bartoňovi ze dne 13. ledna 1932 uvádí bratr Žižka i seznam plzeňských unitářských stoupců, kteří jsou na matrice zapsáni jako unitáři: Jan Kratochvíl, Ctislava Kroftová, Jaroslav Devetter a František Příbyl.²²⁵ Obrací se na něho s radou. Pokud zmíněné osoby zkontaktuje, jistě mu budou nápomocné a pomohou s veškerou nutnou propagací.

Díky ochotě zmíněných členů a aktivitě Čtenářské Obce Nového Lidu došlo dne 15. března 1932 k první unitářské přednášce, konané v Lidovém sále Měšťanské besedy, vedené bratrem Žižkou na téma *Nálada a její vědomé tvoření*.²²⁶ Na agitačním letáčku se poprvé představují pořadatelé českoslovenští unitáři a Čtenářská Obec Nového Lidu.²²⁷ Úvodní slovo si vzal Jaroslav Vošahlík, který popřál bratru Žižkovi mnoho zdaru a promluvil před přítomnými o budoucí spolupráci. Žižkův zájem o Plzeň je patrný i z jeho korespondence (2. dubna 1932),²²⁸ kde se táže plzeňských, jakou odezvu měla jeho první přednáška.

Od 12. května 1932 horlivě probíhá korespondence ve věci zřízení odbočky Svobodného bratrství v Plzni a určitého splynutí se Čtenářskou Obcí Nového Lidu, která se velmi angažovala v jednání o zbudování vegetárky. Předkládá i plán řešení jídelny.²²⁹ Bratr Žižka se na prostorové uspořádání chtěl přijet podívat osobně ještě s bratrem

²²³ RADOVÁ, Romana. *Unitářství ve světě a v České republice*. 99 s. Diplomová práce obhájena na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy roku 2004. Vedoucí diplomové práce PhDr. Zdeněk Vojtíšek. s. 63.

²²⁴ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 5.

²²⁵ Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Praze dne 13. 1. 1932*.

²²⁶ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 6.

²²⁷ Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1931-32. *Propagační leták – Nálada a její vědomé tvoření*.

²²⁸ Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Praze dne 2. 4. 1932*.

²²⁹ Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Plzni dne 12. 5. 1932*. (Viz obrazová příloha č. 14.)

Wolfem. Ten byl však v té době zaneprázdněn zřizováním pražské vegetárky, tudíž se kauza jídelna musela odložit. V dopise ze dne 24. května 1932 plzeňský Nový Lid referuje o uvolnění stávajících místností pro činnost sekretariátu Svobodného bratrství.²³⁰

Přelomovým bodem plzeňských dějin se stává datum 7. června 1932, kdy byla svolána ustanovující schůze Svobodného bratrství v Plzni konaná v prostorách Čtenářské Obce Nového Lidu (Husova třída 3).²³¹ V archivu můžeme nalézt podpisovou listinu všech čtyřiceti zúčastněných členů i s adresou jejich bydliště. Uvedu nejdůležitější jména, která již byla zmíněna nebo se s nimi ještě setkáme, jsou to: Václav Žižka, Jaroslav Vošahlík, Josef Pokorný, Ladislav Jakubec, František Eckert. Byl zvolen výkonný výbor v následujícím znění: předseda František Pokorný, jednatel Alexandr Bartoň, pokladník Jaroslav Vošahlík.²³² Výbor měl za úkol jmenovat další členy. Při této příležitosti se rozmnožily přihlašovací listy pro členy i potencionální zájemce.²³³ Dokonce byly dány do oběhu i s přihláškou na zájezd do Prahy u příležitosti slavnostního otevření nově zrekonstruovaného domu ústředí NSČSU v Karlově ulici č. 8. 27. června byly zaslány stanovy nového uskupení policejnímu ředitelství.²³⁴

Na výborovém jednání dne 23. června 1932 byl přijat návrh na zakoupení dřevěného kiosku v dělnické čtvrti Na Karlově. Cena kiosku po renovaci a opravách byla odborníkem odhadnuta na 4 500 Kč. Plzeňští jej zakoupili za smlouvenou hodnotu 3000 Kč a zbytkovou částku (1 500 Kč) si původní majitel po dobu 4 měsíců vybíral v naturáliích. Otevřen byl 6. července 1932. Na prodejně se střídali manželé Pokorní.²³⁵

Z dopisu adresovanému bratru Žižkovi (12. srpna 1932) se dozvíme, že Svobodné bratrství změnilo svoji adresu. Pronajalo si prostornější místnost v Kramářových sadech č. 16. Nacházela se tu tabule i několik lavic, jež naskýtaly možnost pohodlného zapsání si zajímavého podnětu z výkladů.²³⁶

V září roku 1932 probíhá debata mezi plzeňskými a bratrem Žižkou na téma jeho trvalého přestěhování se do západočeské metropole a výkonu plzeňského duchovního.²³⁷ Souběžně též probíhaly přípravy na zahajovací shromáždění, již vyloženě unitářské.

²³⁰ Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Plzni dne 23. 5. 1932.*

²³¹ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983.* s. 7.

²³² Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1931-32. *Ustanovující schůze Svobodného bratrství v Plzni ze dne 7. 6. 1932.* (Viz obrazová příloha č. 15.)

²³³ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zprávy Svobodného bratrství v červnu 1932.*

²³⁴ Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Plzni dne 27. 6. 1932.*

²³⁵ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Plzni dne 22. 8. 1932.*

²³⁶ Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Plzni dne 12. 8. 1932.*

²³⁷ Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Praze dne 24. 9. 1932.*

Plánovaná schůze se konala 16. října 1932 od 11:00 v místnosti Konejlovy školy, Kramářovy sady č. 16. U této příležitosti uvedl bratr Žižka i svoji přednášku na téma *Poselství radostného života*.²³⁸ Ještě téhož měsíce se bratr Žižka rozmyslel a přestěhoval se s rodinou do Plzně.

Díky zapálenosti, aktivitě i změnou bydliště nastalo v obci Svobodného bratrství plodné období. Konaly se přednášky, schůze mladé generace vedené bratrem Žižkou, z iniciativy jeho manželky vzniklo seskupení unitářských žen, taky probíhal kurz angličtiny.²³⁹ K vyvrcholení snah došlo dne 16. listopadu 1932, kdy zavítal do Plzně sám zakladatel Svobodného bratrství a posléze československých unitářů Norbert Fabián Čapek.²⁴⁰ Byla to pro plzeňskou odnož významná událost. Oznámení o plánované přednášce bylo rozesláno do tisku (*Večerní České Slovo* a *Český deník*). V propagačním letáku byly shrnuty Čapkovy úspěchy na poli kazatelském, založení Svobodného bratrství, ale i v jeho psychologicko-poradenské činnosti. Pro Plzeň si vybral přednášku na téma *Struktura těla a povahy*.²⁴¹

Rok 1933 byl opět bohatý na přednášky. Znovu mohli zúčastnění vyslechnout kazatelský um Norberta Fabiána Čapka dne 8. března 1933.²⁴² K dalším, publikem velmi vřele přijatým přednáškám, patřil výklad univerzalistického profesora dr. Emila Svobody na téma *Co nás čeká* (5. dubna)²⁴³ i přednáška dr. Karla Hujera na téma *Divy vesmíru největším dalekohledem světa* (21. září).²⁴⁴

K nejdůležitější události z roku 1933 se však řadí uskutečnění první Květinové slavnosti v Plzni.²⁴⁵ Náležitě informace o plzeňských Květinových slavnostech jsou popsány v poslední kapitole mé práce.

Pražské ústředí také dostalo od bratra Žižky shrnující popis začátku nově vzniklé obce Svobodného bratrství na Plzeňsku (15. ledna 1933).²⁴⁶ Je zde například uvedeno, že jednou za čtrnáct dní se pořádají velká shromáždění v Měšťanské besedě s průměrnou

²³⁸ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*, s. 8. (Viz obrazová příloha č. 16.)

²³⁹ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Propagační letáček – CO KONÁ NOVÝ LID - PLZEŇSKÁ OBEC SVOBODNÉHO BRATRSTVÍ*.

²⁴⁰ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*, s. 9.

²⁴¹ Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Plzni dne 11. 11. 1932*.

²⁴² Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*, s. 9.

²⁴³ Tamtéž, s. 9.

²⁴⁴ Tamtéž, s. 10.

²⁴⁵ Tamtéž, s. 9.

²⁴⁶ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Plzni dne 15. 1. 1933*.

návštěvností 300-400 osob. Každý týden, podle pražského vzoru, se v Plzni konají nedělní přednášky, se společnou četbou, samotným výkladem, meditací a hudbou. Jednou za dva týdny mají svoji schůzi i plzeňské ženy. Do nedělní školy je přihlášeno k nynějšímu datu 42 dětí. A schůzky mladé generace se konají každý pátek v počtu 35 osob. Aktivita náctiletých byla nepřehlédnutelná. Sami si vydávali časopis *Mladá generace*. Bratr Žižka pozitivně hodnotí samotnou funkci mladých v obci. Starali se o propagaci přednášek vylepováním letáků. Dokonce i v biografech byly promítány diapozitivy s pozváním na přednášku. Všechna tato opatření se podepsala na přílivu nových členů.

V srpnu roku 1933 byla otevřena vegetárka smyšlená jako hospodářský podnik.²⁴⁷ Bohužel s tímto počinem nastaly pro zpočátku se rozmáhající obec velké finanční problémy. Výnos tohoto podniku nemohl krýt výdaje, které si vyžadoval její provoz. Vznikal výrazný deficit. Tato neblahá situace se mimo jiné podepsala i na odchodu bratra Žižky ze Svobodného bratrství.

Od jara do podzimu roku 1934 se rozohnil spor mezi pražským ústředím a bratrem Žižkou. V dopise ze dne 5. května 1934 je vypsán výčet nesplacených dluhů, například za odebrané knihy z knihkupectví a nakladatelství Unitaria, knihtiskárně Adolf Pavlíček, kde byl dluh ke dni 8. března 1934 stanoven na cenu 152 Kč, cestovné a náklady řečníkům, a dokonce nesplacené pohledávky přímo u NSČSU za financování Žižkovy cesty do Anglie a zápůjčku na brambory.²⁴⁸ Spor se řešil soudním jednáním, v němž hrál důležitou roli advokát JUDr. Josef Daňko, jehož si najala pražská strana.²⁴⁹ Ke dni 20. září 1934 byl bratr Žižka na základě usnesení Správního sboru ze dne předcházejícího vyloučen ze Společnosti Svobodného bratrství.²⁵⁰

Velmi slibně rozvíjející se hnutí se nacházelo ve zdecimovaném stavu především po finanční stránce. Z odeslaného dopisu sestrou Marií Beránkovou se lze přesvědčit o snaze plzeňských členů pokračovat v činnosti. Pražské ústředí přijalo návrh dále spolupracovat na přednáškové činnosti pro Plzeň, která se podle vysledovaného zájmu zúčastněných měla zintenzivnět.²⁵¹

²⁴⁷ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 10.

²⁴⁸ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Praze dne 5. 5. 1934*.

²⁴⁹ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Praze dne 14. 7. 1934*.

²⁵⁰ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Praze dne 20. 9. 1934*.

²⁵¹ Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1933-35. *Dopis v Praze dne 10. 1. 1935*.

Dne 13. února 1935 přijel poprvé přednášet do Plzně ThDr. Karel Hašpl, spolupracovník a zeť Norberta Fabiána Čapka.²⁵² Jeho výklad nesl název *Duše na rozcestí*,²⁵³ jež byla zaměřena na přerod, který prodělává dnešní lidstvo z hlediska psychologického a náboženského. Ještě téhož dne se konala večerní členská schůze vedená právě ThDr. Karlem Hašplem v Literárce (Lidovém sále) Měšťanské besedy. Členové zvolili nový výbor plzeňské unitářské odbočky ve složení: předseda Jaroslav Brabec, místopředseda Ladislav Jakubec, jednatelka Božena Brabcová, pokladník rovněž Jaroslav Brabec a revizorkami byly zvoleny M. Nováková a M. Klíbrová.²⁵⁴

V roce 1935 se objevila v Plzni dosti agilní skupina Súčkovců, jež propagovala ideje mazdaismu.²⁵⁵ Unitářské přednášky musely být naplánovány tak, aby se nekryly s termíny promluv této skupiny. Svým podivným působením a veřejnými výstupy způsobily zvýšený zájem úřadů a zpřísnění regulí pro povolení přednášek konaných v Plzni. Marie Beránková ve svém dopise Norbertu Fabiánu Čapkovi (9. října 1936) popsala vzniklou situaci.²⁵⁶ Naplánovaná okultní přednáška spolku knihkupců byla policejním ředitelstvím zakázána a podle nových ustanovení budou povolovány jen ty přednášky, které prezidium policejního ředitelství uzná. Proto spolek knihkupců musel předložit obsah přednášky, který v této podobě nebyl schválen. Přednáška se zrušila, přičemž předsedovi spolku bylo zasláno odůvodnění, ve kterém policejní ředitelství vyjádřilo nesouhlas s neodborným, až šarlatánským přístupem v přednáškách o léčbě různých nemocí. Zde sestra Marie Beránková uvádí spojitost se zvláštní skupinou Súčkovců. Proto si plzeňští lékaři vyžádali kontrolu kulturních přednášek. Dopis končí žádostí o zaslání obsahu plánované přednášky Norberta Fabiána Čapka na den 11. listopadu, o kterou by místní unitáři neradi přišli v případě administrativních průtahů. Tímto incidentem se zrušenou přednáškou začíná dvouleté období vyčerpávajících tahanic o povolování unitářských promluv. Ve druhém dopise Marie Beránkové z téhož dne určeného ústřednímu orgánu NSČSU vylíčila překerní situaci ohledně povolování přednášek Norberta Fabiána Čapka.²⁵⁷ Předkládá, že poslední přednáška byla uznána pouze jako veřejná produkce a nikoli jako dříve přednáška kulturní. Přičemž se zvýšil i poplatek

²⁵² Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*, s. 11.

²⁵³ Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1933-35. *Propagační leták – Duše na rozcestí*.

²⁵⁴ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*, s. 11.

²⁵⁵ Tamtéž, s. 12.

²⁵⁶ Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1936-37. *Dopis N. F. Čapkovi. V Plzni dne 9. 10. 1936*.

²⁵⁷ Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1936-37. *Dopis ústředí NSČSU. V Plzni dne 9. 10. 1936*.

povolení z 13 Kč na 36 Kč. A nedílnou součástí udělení souhlasu povolení od policejního ředitelství je předem zasláná osnova promluvy. Plzeňští také žádají ústředí o posláni doporučeného dopisu policejnímu ředitelství, jenž by obsahoval ústavu československých unitářů.

V měsíci říjnu pokračuje horlivá korespondence mezi Plzní a Prahou ve věci policejního ředitelství. Správní sbor NSČSU upozorňuje na následovné úpravy propagačních letáků: zvýraznění pořadatele Náboženské obce československých unitářů, na plakátech nesmí být uvedeno vstupné, nutno stylizovat leták tak, aby nedával podnět k jakýmkoli nejasnostem, že by se jednalo o podnik soukromý, a dokonce výdělečný.²⁵⁸ Třetímu bodu připisuje pražská obec největší váhu, jelikož se domnívá, že právě nesprávné rozvržení plakátů vedlo policejní ředitelství k přísnějšímu posuzování udělování souhlasu. Dopis končí nařízením, aby plzeňští přednášky neohlašovali. Pokud budou vybírat jen dobrovolné vstupné, které nepodléhá dávkám, policejní ředitelství by se o ně nemělo zajímat.

Dne 16. října 1936 zaslala NSČSU Policejnímu ředitelství v Plzni osvětlující dopis s popisem právních ustanovení náboženské společnosti, popisem činnosti a aktivit obce.²⁵⁹ V dopise je zdůrazněno, že Náboženská společnost československých unitářů nabývá při výkonu bohoslužeb veřejných i soukromých a ve své náboženské činnosti stejných práv a svobod jako všechny jiné církve a náboženství státem uznané. Nemá tudíž povinnost oznamovat svá shromáždění úřadům.

Ve středu 9. prosince 1936 byl předvolán na Policejní ředitelství v Plzni bratr Ladislav Jakubec. Opět mu bylo nařízeno, aby přednášku Norberta Fabiána Čapka, stanovenou na týž den večer, oznámil a samozřejmě zaplatil poplatek 46 Kč. Pokud tak neučiní, přednáška bude zakázána.²⁶⁰

12. prosince 1936 se dostavila Marie Beránková společně s bratrem Ladislavem Jakubcem na policejní ředitelství k dr. Čejkovi s opisem dopisu od NSČSU ze dne 16. října 1936.²⁶¹ Dr. Čejka však vyslance plzeňských unitářů nemile překvapil. Odmítl jim dát písemné vyjádření a prohlásil, že českoslovenští unitáři mají právo pořádat veřejné přednášky, které jim ředitelství nebude zakazovat, pakliže budou řádně ohlášeny a zaplacen poplatek za službu. Přednášky veřejné, při kterých se vybírá vstupné v jakékoli

²⁵⁸ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Praze dne 16. 10. 1936.*

²⁵⁹ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis policejnímu ředitelství v Plzni. V Praze dne 16. 10. 1936.*

²⁶⁰ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Plzni dne 13. 12. 1936.*

²⁶¹ Tamtéž.

formě, třeba jako dobrovolný režijní příspěvek, musí ředitelství posuzovat podle dvorského dekretu z roku 1836 jako veřejnou produkci, a proto musí být ohlášeny a poplatky zaplacený. Přednášky zcela bez vstupného posuzuje ředitelství podle shromažďovacího zákona. I ty se musí hlásit, poplatky však odpadají.

Spor se přehoupnul i do roku následujícího. Proto 4. února 1937 opět zasílá NSČSU policejnímu ředitelství žádost o jejich písemné vyjádření.²⁶²

Během jara se však situace uklidňovala, o čemž svědčí dopis sestry Marie Beránkové adresovaný pražskému ústředí. Na jeho řádkách popisuje, že 10. února 1937 zatelefonoval do plzeňské odbočky čs. unitářů úředník policejního ředitelství se vzkazem, že ohlašování následujících přednášek bude bez kolků i jiných poplatků.²⁶³

Od února 1937 probíhá mezi policejním ředitelstvím a plzeňskou odbočkou čs. unitářů umírněná korespondence. Dne 7. dubna 1937 zaslalo policejní ředitelství bratru Ladislavu Jakubcovi dopis s povolením přednášky Norberta Fabiána Čapka stanovené na 14. dubna 1937 v Lidovém sále Měšťanské besedy.²⁶⁴ Měla již znovunabytý status veřejné přednášky.

Dopis ze dne 22. září 1937 prozrazuje pracovní plán nadcházejícího přednáškového období, jež bude od 14. října naplněno měsíčními čtvrtěnými veřejnými přednáškami Norberta Fabiána Čapka. Také se jednou za dva měsíce bude konat pod jeho vedením náboženské vyučování dětí. Dále je zde zmíněn slavnostní společenský večer na ukončení kalendářního roku a návrh Květinové slavnosti (na rok 1938). Pracovní výbor, jenž zahrnoval členy bratra Brabce, Jakubce, Vondráčka a sestru Hirschauovou, Jakubcovou, Minaříkovou, Klíbrovou, Beránkovou, Novákovou, se pravidelně scházel jednou měsíčně.²⁶⁵

V roce 1937 bylo do plzeňské odbočky dodáno 10 brožovaných *zpěvníků* po 4 Kč/ks a 2 vázané po 11 Kč/ks, dále 5 brožovaných knih Norberta Fabiána Čapka *Tvůrčí náboženství* za 8 Kč/ks a opět 2 vázané po 13 Kč/ks. Unitářského periodika *Cest a cílů* bylo zasláno 40 kusů za celkovou částku 48 Kč. Další objednávka již pro rok následující se skládala z položek: kniha *Duševní hygiena* (1x vázaná 25 Kč/ks, 2x brožovaná 15 Kč/ks), *zpěvníček* (10x 4 Kč/ks).²⁶⁶

²⁶² Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Praze dne 4. 2. 1937.*

²⁶³ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Plzni dne 14. 2. 1937.*

²⁶⁴ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Plzni dne 7. 4. 1937.*

²⁶⁵ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Plzni dne 22. 9. 1937.*

²⁶⁶ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Praze dne 21. 2. 1937.*

Leden roku 1938 byl naplněn přípravami dvou událostí, a to zcela prvně vykonanou unitářskou svatbou dne 30. ledna (více v kapitole 6).²⁶⁷ Druhá, neméně významná, patřila dětem. Téhož dne proběhla i dětská akademie pod vedením sester Hirschauové, Ekrtové, Eretové, Brabcové, Vondráčkové a Jakubcové z plzeňské odbočky. Ty si pro děti připravily program plný písniček, tanečků i amatérského loutkového divadla. Svým sólovým tanečním vystoupením obohatila odpoledne Josefina Bejholcová.²⁶⁸

V listopadu pronajal plzeňský spolek A. C. JIU-JITSU na žádost plzeňských unitářů vlastní místnost za sjednaných 25 Kč/měsícně.²⁶⁹

Stupňující se napětí, jež přinášel rok 1938, se promítlo i do života unitářů. Ve vzájemné korespondenci nacházíme slova útěchy, trpělivosti, píše i naděje a povzbuzení. Plzeňští chtěli zachovat co nejpevnější vztah s ústředím a v pravidelnějším vyučování dětí viděli stěžejní bod spolupráce. Důkazem se stává dopis ze dne 25. října 1938 s žádostí o navýšení přednášek pro děti dvakrát do měsíce, přičemž kdyby se některé dny shodovaly s plánovanými přednáškami Norberta Fabiána Čapka v Plzni, převzal by téhož dne i vyučování. V ostatní termíny by si děti vzaly na starost sestry Hirschauová, Jakubcová či Brujová.²⁷⁰ V dopise zazní prosba o sepsání určité učební osnovy, aby se podle ní mohly sestry řídit a postupovaly správně s ohledem na unitářství. Děti byly vedeny podle unitářských principů k tolerantnosti, soucítění a pomoci druhým. Dokonce se po společné dohodě žáci rozhodli zaslat svým jménem dopis Československému červenému kříži v Plzni. Instituci žádají o předání malé mikulášské nadílky dětem bez domova.²⁷¹ V závěru nechybí ani podpisy unitářských žáků.

Na sklonku roku 1938 zaslal bratr Stahl z pražského ústředí dopis, v němž stálo, že plzeňská unitářská skupina není právním útvarem, proto není způsobilá k jednání s úřady, ani se ustanovovat a volit funkcionáře.²⁷² Tehdy vzrostla snaha plzeňských unitářů prohloubit dosavadní způsob práce. Postupně se rojila myšlenka na založení samostatné plzeňské odbočky. Plzeňští tímto také reagovali na vznik samostatné odbočky NSČSU v Brně, k níž došlo během roku 1938. Plzeňští unitáři nechtěli nic zanedbat, a proto

²⁶⁷ Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1938-39. *Pozvánka na unitářskou svatbu.*

²⁶⁸ Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1938-39. *Program dětské akademie ke dni 30. 1. 1938.*

²⁶⁹ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983.* s. 18.

²⁷⁰ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Plzni dne 25. 10. 1938.*

²⁷¹ Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1938-39. *Dopis v Plzni dne 1. 12. 1938.*

²⁷² Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983.* s. 18.

zkontaktovali jednatele nově vzniklé brněnské odbočky Antonína Vad'uru, aby jim poskytli cenné zkušenosti v zájmu usnadnění počátku zařízení téže odbočky v Plzni.²⁷³

Mimořádnou událostí roku 1939 byla návštěva Norberta Fabiána Čapka v doprovodu vzácného hosta, a to anglické unitářské duchovní Miss Lee. Oba dva se do Plzně dostavili 12. ledna po sedmnácté hodině. Ještě téhož dne se konalo večerní shromáždění, na kterém Čapek promluvil o nejlepší české tradici. Samozřejmě se mluveného slova ujala i Miss Lee, jejíž projev překládal do češtiny Norbert Fabián Čapek. Miss Lee předala plzeňským sestřám vlněnou přízi, ze které se upletlo 13 svetrů. Ty sestra Brujová odnesla do Jubilejního okresního dětského domova na Lochotíně, který sloužil pro děti uprchlíků z českého pohraničí.²⁷⁴ Osobně si tento dětský domov prohlédla i Miss Lee za doprovodu P. Nekolové, dcery ředitele Občanské záložny v Plzni, jež se dobrovolně přihlásila městské cizinecké kanceláři k doprovázení cizinců. O pobytu kazatelky anglické unitářské církve v Plzni se zmínil i místní tisk. Ve *Večerním Českém Slovu* se 1. února objevil článek *Mezi uprchlíky*, jež přinášel informace o návštěvě Miss Lee a prohlídce Jubilejního okresního dětského domova.²⁷⁵

Největší událostí a pozitivní změnou pro plzeňské unitáře bylo usnesení ze dne 2. ledna 1939. Tímto dokumentem Náboženská společnost československých unitářů v Praze zřídila místní představenstvo se sídlem v Plzni k samostatnému plnění úkolů vzdělávacích, organizačních i propagačních a k činnosti výchovné i pastorální. Plzeňští unitáři nabyli práva k výkonu jednotlivých funkcí, které přísluší do oboru duchovní správy. Patří sem bohoslužby, přednášky, proslovy, kázání, předčítání, modlitby, utišení, symbolické projevy, úvody novorozeňat a modlitby při pohřbech. Místní představenstvo se skládalo z předsedy a z členů jmenovaných NSČSU. Jejich funkční období bylo stanoveno po dobu tří let a mohlo pracovat samostatně v rámci ústavy unitářů a nově zasláného usnesení. Jejich zprávy a oznámení uveřejňoval časopis NSČSU *Cesty a cíle*.²⁷⁶

²⁷³ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 16.

²⁷⁴ Tamtéž, s. 19.

²⁷⁵ Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1938-39. *Novinový výstřižek - Večerní České Slovo* 1. 2. 1939.

²⁷⁶ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Usnesení Správního sboru NSČSU* 2. 1. 1939.

Obsazení republiky německými vojsky wehrmachtu v březnu se samozřejmě odrazilo a žalostně dopadlo i na obec unitářskou. Jejich vzájemná korespondence byla naplněna slovy útěchy, ale hlavně povzbudivými tezemi o národním zmrtvých vstání. Unitáři museli svá setkání přesunout do bytu u Kordíků, který skýtal větší ochranu.²⁷⁷ Schůzky mimo město samozřejmě zajišťovaly větší ochranu.

Roku 1940 výrazně poklesl počet přednášek oproti létům minulým. Omezily se i návštěvy pražských duchovních. Norbert Fabián Čapek zavítal do Plzně pouze třikrát a ThDr. Karel Hašpl jen dvakrát. Delší pauza se objevila mezi červencem až listopadem.²⁷⁸

Dne 25. února roku 1940 zaslali plzeňští svému pražskému ústředí dopis, v němž uvedli svůj dosavadní stav literatury, který měli členové plzeňské odbočky k dispozici. Seznam nebyl dlouhý. Obsahoval knihy: *Typologie v sešitech* (31 kusů), *Manželství* (1 kus), *Nálada* (1 kus), od R. J. Vonky *Ženy ze života a díla J. A. Komenského* (1 kus), *Meditace* (35 kusů), časopis *Cesty a cíle* (32 kusů různých ročníků), přednášky *Z kazatelny Svobodného bratrství* (50 kusů). V dopise je podaná objednávka na díla *K slunnému břehu* (4 kusy), *Duševní hygiena* (1 kus) a *zpěvníčky* (6 kusů).²⁷⁹

9. května 1940 se konala vcelku netradiční Květinová slavnost, obohacená o uvedení dcery Františka Eckerta, jednoho z nejdéle vedených členů plzeňských unitářů, do unitářské komunity. Miroslava Eckertová se narodila 18. května 1940 v Plzni. Jejími rodiči byli manželé František a Františka Eckertovi. Slavnost i s uvedením novorozence se konala v kapli CČM pod vedením Norberta Fabiána Čapka.²⁸⁰

3. června oslavil zakladatel Svobodného bratrství a unitářské společnosti Norbert Fabián Čapek sedmdesátiny. Již 29. května zaslala plzeňská odbočka vřelé blahopřání a také poděkování, že i v těžké době největšího zmatku a duchovního přerodu stojí jeho osoba, zaštiťující své dílo, s klidem, moudrostí a rozvahou jako maják uprostřed rozbouřeného moře.²⁸¹

²⁷⁷ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 20.

²⁷⁸ Tamtéž, s. 20-21.

²⁷⁹ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Praze dne 30. 6. 1940*.

²⁸⁰ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Plzni dne 26. 5. 1940*.

²⁸¹ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 21.

V březnu roku 1941 postihla české unitáře neblahá událost, a sice zatčení Norberta Fabiána Čapka gestapem. Migroval mezi věznicí na Pankráci, českobudějovickou i drážďanskou. Po této vysilující mřížové cestě byl odvezen do koncentračního tábora v Dachau. Vedením duchovní správy byl pověřen ThDr. Karel Hašpl. I ten byl několikrát vyslýchán policií, zatčen však nebyl.²⁸²

Květinová slavnost, která byla vykonána dne 18. května, měla proběhnout pod vedením ThDr. Karla Hašpla. 15. května však dostala plzeňská odbočka oznámení, že se ThDr. Hašpl nemůže slavnosti zúčastnit z důvodu náhlé nemoci. Jako náhradu za svou osobu vysílá do Plzně svoji manželku B. Hašplovou společně se sestrou A. Slukovou, které se výkonu slavnosti ujmou. Sám píše, že to bude jistě příjemná změna, když Květinovou slavnost povedou dvě ženy.²⁸³

Roku 1942 se v přednáškách pro Plzeň střídali ThDr. Karel Hašpl a bratr Václav Rubeš, jenž byl pověřen i vedením Květinové slavnosti konané dne 17. května toho roku. Pro svůj výstup si zvolil téma *Kouzlo symbolu*.²⁸⁴

Z mladých brněnských unitářských pracovníků se na plzeňské scéně objevuje roku 1942 bratr Miloš Mikota.²⁸⁵ Jeho podrobné zprávy o návštěvách města slouží ke zmapování odbočky unitářů v Plzni. Bratr Mikota byl pověřen Správním sborem NSČU vykonáním pěti přednášek určených pro užší okruh plzeňských unitářů, ve kterých by načrtl hlavní rysy unitářského náboženství. K jeho první přednášce došlo 1. února v bytě u Kordíků. Obsahovala úvod k unitářským principům. Hlavní náplň však tvořilo rozebrání prvního principu, a to užívání rozumu ve věcech náboženských. Promluva trvala 95 minut za hojně účasti. Sešlo se 25 posluchačů, z nichž pět nevyznávalo unitářskou víru, ale projevílo k ní určitou sympatii. Po přednášce následovala debata zúčastněných s bratrem Mikotou.²⁸⁶ Druhá přednáška na téma *Svoboda svědomí* proběhla dne 15. února tentokrát v bytě u Jakubců. Posluchači jej nechali mluvit bez přestávky 1,5 hodiny. Poté následovaly dotazy. V závěru shromáždění zazněly unitářské písně a meditace Norberta Fabiána

²⁸² Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 21.

²⁸³ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Praze dne 15. 5. 1941*.

²⁸⁴ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Propagační letáček přednášek „Českých unitářů v Plzni“ leden – květen*.

²⁸⁵ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 22.

²⁸⁶ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zpráva Miloše Mikoty v Praze ze dne 2. 2. 1942*.

Čapka.²⁸⁷ 8. března navštívil bratr Mikota plzeňskou odbočku potřetí. Přednáška se konala v bytě u Kordíků, kde se sešlo 20 unitářských členů a pár hostů, kteří si vyslechli třetí unitářský princip *Snášelivost*. Čtvrtému unitářskému principu *Charakter* věnoval svoji promluvu dne 5. dubna. Shromáždění bratr Mikota zakončil vlastní meditací.²⁸⁸ Přednáška na téma *Služba bližnímu* se konala dne 10. května v propůjčené kapli CČM v Jungmannově třídě č. 21. Počet návštěvníků se pohyboval okolo třiceti a mimo jiné se zúčastnil i farář CČM Hochman.²⁸⁹ Nejdůležitějším počinem a výsledkem návštěv bratra Mikoty se stala unitářská osvěta. Jeho přednášková činnost se totiž neomezila pouze na dospělé jedince, ale právě především na děti a mládež. I pro ně si připravil seriál promluv na pokračování. 4. ledna absolvoval s dětmi hodinu náboženství na téma *Co je unitářství?* Jeho výkladu naslouchalo 6 dětí.²⁹⁰ 15. února byla svolána do bytu u Kordíků schůzka mládeže, které bratr Mikota vyložil dějiny pražské obce. Odpoledne se přesunul do bytu u Jakubců, kde probíhala výuka náboženství s osmi dětmi.²⁹¹ 8. března se naplánovala schůzka mládeže opět na dopolední hodiny. Deset zúčastněných si vyslechlo přednášku na téma *Mládí*. Odpoledne se unitářské děti dozvěděly zajímavosti z Nového zákona.²⁹² 10. května se uskutečnilo dopolední shromáždění mládeže v bytě u Kordíků na téma *Přátelství a láska*. Z dochovaného letáčku můžeme vyčíst přesný čas zahájení promluvy, a to v 10:30. Bratr Mikota měl velký zájem o vyučování nové unitářské generace, důkazem toho je i titul uvedený na propagačním letáčku – bratr Miloš Mikota, ideový vedoucí unitářské mládeže.²⁹³

Plzeňští si velmi pochvalovali přednášky a zájem bratra Mikoty o místní mládež. Spokojenost byla na obou stranách. Proto 29. listopadu přijel do Plzně za účelem návštěvy místního školního výboru s žádostí o povolení vyučování sdruženého náboženství pro děti unitářského vyznání.²⁹⁴ Výboru předložil veškeré doklady jako učitele unitářského náboženství ověřené pražským Městským školním výborem. Žádost byla kladně vyřízena.

²⁸⁷ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zpráva Miloše Mikoty v Praze ze dne 2. 3. 1942.*

²⁸⁸ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zpráva Miloše Mikoty v Praze ze dne 13. 4. 1942.*

²⁸⁹ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zpráva Miloše Mikoty v Praze ze dne 1. 6. 1942.*

²⁹⁰ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zpráva Miloše Mikoty v Praze ze dne 2. 2. 1942.*

²⁹¹ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zpráva Miloše Mikoty v Praze ze dne 2. 3. 1942.*

²⁹² Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zpráva Miloše Mikoty v Praze ze dne 13. 4. 1942.*

²⁹³ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Propagační leták - Spolupráce s Bohem.*

²⁹⁴ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Praze dne 7. 12. 1942.*

Jednou z nejsmutnějších událostí celých dějin českých unitářů se stala zpráva o úmrtí Norberta Fabiána Čapka dne 30. října roku 1942.²⁹⁵

V zimních a jarních měsících roku 1943 se o přednáškovou činnost v Plzni postarali ThDr. Karel Hašpl a bratr Václav Rubeš. Také do plzeňské odbočky jednou měsíčně dojížděl bratr Mikota, jenž měl nadále na starost vyučování unitářských dětí. Místní představenstvo pracovalo v sestavě: předseda Ladislav Jakubec, místopředseda František Eckert, jednatel Bohuslav Vondráček, pokladník Bořivoj Maule, revizor Jaroslav Bruj, sestra M. Nováková, dalšími členy byly sestry A. Mauleová a B. Brabcová.²⁹⁶

Celý podzim roku 1943 byl naplněn hledáním vhodného místa pro konání unitářských bohoslužeb a shromáždění, jak můžeme vyčíst ze zprávy od bratra Miloše Mikoty ze dne 1. listopadu. Plzeňští unitáři se obrátili i na německou evangelickou církev. Zda se domluvili na určité spolupráci, nám bohužel není známo. Naskytl se ale možnost pronájmu restaurační místnosti v domě Rudolfa Trinera za nájemné 2000 Kč za rok. Bratr Ladislav Jakubec napsal žádost na bytový referát o uvolnění zmíněné místnosti pro potřeby NSČU v Plzni.²⁹⁷

30. října se konala unitářská svatba jedné z členek plzeňské komunity. Obřadu se zúčastnil i bratr Mikota, jenž jí jako svatební dar věnoval knihu Norberta Fabiána Čapka *Manželství*.²⁹⁸

Roku 1944 se unitářské přednášky omezily na měsíční periodicitu. Z pražského ústředí sem byli delegováni duchovní a učitelé. Z dopisu odeslaného bratrem Václavem Rubešem ze dne 7. února se lze přesvědčit, že pražští unitáři byli velmi vytíženi svojí prací v pražské obci, a tudíž jim nezbývalo mnoho času na přednáškové výjezdy do Plzně.²⁹⁹

16. dubna se konalo duchovní shromáždění v kapli CČM. Bratr Miloš Mikota promluvil na téma *Čím vítězit v překonávání životních překážek, těžkostí a starostí?* Přednášky se zúčastnilo kolem padesáti lidí. Po promluvě si ještě povídal s místní mládeží. Bratr Mikota vyzývá místní odbočku, aby se snažila zajistit místnost pro častější schůzky

²⁹⁵ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*, s. 22.

²⁹⁶ Tamtéž, s. 23.

²⁹⁷ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zpráva Miloše Mikoty v Praze ze dne 1. 11. 1943*.

²⁹⁸ Tamtéž.

²⁹⁹ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*, s. 23.

mládeže.³⁰⁰ Na druhou stranu po něm plzeňští posílají žádost ohledně vlastního stálého duchovního, kterého se dočkají až roku 1950. V květnu předal bratr Miloš Mikota pomyslné žezlo sestře Eckertové a bratru Jelínkovi, které pověřil vyučováním dětí a mládeže. Bratr Mikota se tak více mohl věnovat mládeži v pražském ústředí.³⁰¹

Květinové slavnosti roku 1944 se ujaly opět sestry, a to B. Hašplová a A. Sluková.³⁰²

Nastal rok 1945, jenž s sebou přinesl konec 2. světové války. Hmotné ztráty i počet lidských obětí byl nedožrnný. I na některých členech plzeňské obce unitářů se válka velmi výrazně podepsala. Například na skvrňanský dům bratra Jaroslava Bruje spadla bomba. Při dubnovém bombardování Škodovky byl výrazně poškozen leteckou pumou dům i závod bratra Ladislava Jakubce.

20. května se uskutečnila Květinová slavnost, jež měla velmi harmonickou a radostnou atmosféru ještě přeživší z květnového osvobození. Také se z koncentračního tábora vrátil bratr Bořivoj Maule.³⁰³

V archivu plzeňské obce se dochoval zápis ze schůze dne 17. října 1945. Představenstvo se sešlo v bytě u bratra Ladislava Jakubce za přítomnosti členů: bratr Jakubec, Eckert, Bruj, Brabec, Holub a sestra Jakubcová a Eckertová. Plánovaly se všechny náležitosti ohledně pobytu bratra Václava Rubeše v Plzni. Jeho přednáška na téma *Co bude po smrti?* se domluvila na 3. listopadu toho roku. Následující den proběhla dopolední schůzka mládeže a odpolední bohoslužebné shromáždění. V závěru se odhlasoval příspěvek na fond Norberta Fabiána Čapka. Všichni zúčastnění se shodli na částce 1000 Kč.³⁰⁴

2. prosince se v kapli CČS vykonala večerní tryzna k uctění památky Norberta Fabiána Čapka.³⁰⁵

³⁰⁰ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zpráva Miloše Mikoty v Praze z května 1944.*

³⁰¹ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983.* s. 24.

³⁰² Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Plzni dne 16. 5. 1944.*

³⁰³ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983.* s. 25.

³⁰⁴ Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1945. *Zápis ze schůze konané v Plzni dne 17. 10. 1945.*

³⁰⁵ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983.* s. 26.

Na začátku roku 1946 jezdil přednášet do Plzně bratr Václav Rubeš. Pro plzeňskou odbočku si připravil promluvy *Odvaha k životu*, *Masaryk v boji o náboženství*, *Umění sebe změnit*, *Zázraky a zázraky*. Téma *Od strachu k odvaze!* bylo odpřednášeno poprvé v Domě kultury Gorkého ulice č. 1 dne 17. února 1946. Též i Květinová slavnost se konala na výše zmíněném místě dne 2. června pod vedením sestry A. Slukové.³⁰⁶

V květnu odjel ThDr. Karel Hašpl do USA, aby informoval americké unitáře o práci a činnosti československých unitářů. Zůstal zde až do srpna. Až 8. prosince zavítal do Plzně, aby místním unitářům poreferoval o své cestě, dojmech a o nově načerpaných zkušenostech v připravené přednášce s názvem *Světla a stíny Západu*. O promluvy a zprávy ThDr. Karla Hašpla byl v Americe veliký zájem, přednášel prý i třikrát denně. Svoji zahraniční misi zakončil v Anglii, kde zastupoval československé unitáře na kongresu IARF.³⁰⁷

24. listopadu byla pražská obec poctěna návštěvou prezidenta dr. J. Lathropa, který zde byl pověřen řízením unitářské pomocné akce. Přídělu potravin se dočkali i plzeňští unitáři. Od unitářské pomoci dostali 54 konzerv kaše, 240 ks sardinek, 240 krabic sušeného mléka a 60 ks čokolády. Ústředí péče města získalo 9 balíků šatstva a prádla. I začátek roku následujícího (1947) se nesl ve znamení dodávek unitářské pomoci. Do Plzně byly odeslány dvě bedny s předměty denní potřeby.³⁰⁸

Přednášky pražských duchovních i pomocných duchovních roku 1947 nebyly pravidelné, proto se plzeňští rozhodli, že si některé promluvy budou vykonávat sami. Tímto způsobem dostal na shromáždění prostor například bratr Ladislav Jakubec, Ladislav Brabec, Vladislav Holub, Bořivoj Maul i sestra Brujová, Brabcová, Mauleová. Pro výchovu a výuku unitářských dětí byla zvolena sestra Hirschauová. Přestože neměla odborné vzdělání, vzala svoji novou funkci zodpovědně. „*Uvědomuji si, že tato moje práce jest jen prozatímní, než přijde někdo povolanejší. Proto na mě jest, abych Vám projevila svou vděčnost za Vaši důvěru, s kterou mi svěřujete své nejdražší: duše svých dětí...*“³⁰⁹

Na valné hromadě konané v únoru roku 1948 bylo zvoleno nové obsazení plzeňské unitářské odbočky ve složení: předseda bratr František Říha, jednatel Jaroslav Bruj, pokladník Ladislav Brabec. Jak lze vyčíst z korespondence, celý rok 1948 byl prokládán

³⁰⁶ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 26-27.

³⁰⁷ Tamtéž, s. 27.

³⁰⁸ Tamtéž, s. 27-28.

³⁰⁹ Tamtéž, s. 28.

žádostmi plzeňské odbočky o ustanovení jedné osoby z kolegia duchovních, která by byla kompetentní k úkonům a trvale by se ujala péče o plzeňskou odbočku. Bohužel ani z kroniky nelze vyčíst, zda byl jejich požadavek splněn.³¹⁰

Zima na přelomu roku 1948 a 1949 se nesla v duchu dvou unitářských svatebních obřadů. První z nich se uskutečnil 18. prosince 1948 v kapli CČS pod vedením ThDr. Karla Hašpla. Čerstvými novomanželi se stali sestra Dana Brabcová a Josef Landa. Druhá svatba proběhla 29. ledna 1949 v téže kapli. Jména snoubenců, kteří si slíbili věrnost, byla nevěsta sestra Dobruška Eckertová a ženich bratr Sveřepa.³¹¹

3. června 1949 se uskutečnil přátelský večer k uctění památky nedožitého 79. narozenin Norberta Fabiána Čapka. Shromáždění bylo zakončeno písní *Nám slunce v růžích červánků*.³¹²

Roku 1949 je v kronice zmínka o vyslání pěti plzeňských dětí společně se sestrou Julií Holubovou do letního dětského unitářského tábora situovaného v Křížanech pod Ještědem.

Dochovaná výroční zpráva z roku 1949 přesně mapuje přednáškovou a ostatní duchovní činnost. Plzeňští si mohli vyslechnout patnáct promluv, o které se postarali duchovní z pražského ústředí. Nejčastějšími řečníky byli ThDr. Karel Hašpl a ThDr. Dušan Kafka. Dvakrát se dostavila i Bohdana Hašplová. Průměrná návštěvnost se pohybovala okolo 32 osob. Dále probíhaly po celý rok i členské besedy, na kterých byly předčítány úryvky z unitářských knih i spisů, o nichž se posléze debatovalo. Nejvíce posluchačů se sešlo dne 17. května, kdy se rozebíral Čapkův spis *Vliv dýchání na náladu*. Začátkem nového školního roku 1949/1950 byla svěřena práce s dětmi sestře Hermíně Štenclové, která vyučovala deset unitářských dětí vždy jedenkrát týdně. Sestra Štenclová tak nahradila sestru Hirschauovou. Ta se ale ujala dvou Wagnerových unitářských dětí, za nimiž dojížděla až do Konstantinových Lázní. Aliance žen uskutečnila deset přednášek. Na počátku správního období byla předsedkyní sestra Božena Brabcová, kvůli svému pracovnímu vytížení na svoji funkci však rezignovala. Proto dne 25. října byla zvolena sestra Františka Eckertová.

³¹⁰ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 29.

³¹¹ Tamtéž, s. 29.

³¹² Tamtéž, s. 30.

30. ledna byl vykonán unitářský pohřební obřad nad zesnulou pí. Landovou. K pozůstalým promluvil ThDr. Karel Hašpl.³¹³

Nástupem roku 1950 nastaly v plzeňské odbočce veliké změny. 29 ledna přijíždí poprvé do Plzně klíčová osoba v podobě bratra Františka O. Lexy, o kterém se několikrát zmíním. Promluvil zde na téma *Cesty k Bohu*. V tomto roce do Plzně ještě zavítali: Bohdana Hašplová, ThDr. Dušan Kafka a samozřejmě ThDr. Karel Hašpl, jenž vedl i Květinovou slavnost.³¹⁴

Datum 14. srpna se zapsalo do plzeňské kroniky červeným písmem. Státní úřad pro věci církevní se sídlem v Praze udělil souhlas se zřízením Náboženské obce československých unitářů v Plzni. Tento počín měl veliký vliv na samotný vývoj unitářství v západních Čechách. Plzeňští unitáři měli plno práce. Muselo se přistoupit k ustanovení nově vzniklé obce. Bývalé místní představenstvo bylo nahrazeno místním správním sborem a v Plzni měl konečně poprvé figurovat duchovní správce. Jako nejvhodnějším kandidátem se ukázal právě výše zmíněný bratr F. O. Lexa. Dne 24. září bylo vše úředně zpečetěno. Za přítomnosti pražských unitářů ThDr. D. Kafky, F. O. Lexy, J. Šarhana a předsedy Vinckera byl zvolen správní sbor a slavnostně uveden bratr F. O. Lexa do úřadu duchovního. Ten zprvu do Plzně pouze dojížděl. Bratr Ladislav Brabec si však uvědomoval tuto nekomfortní tíživou situaci a nabídl bratru Lexovi podnájem svého bytu, jelikož celá rodina Brabcova se přestěhovala na Moravu, kde bratr Brabec získal novou pracovní nabídku. Bratr F. O. Lexa bydlení na Letné přijal a dne 7. prosince došlo k předání bytu.³¹⁵

22. října promluvil bratr F. O. Lexa v malém sále Domu kultury na téma *Tvůrčí radost*. Poté se přesunul do kaple CČS, aby zde uvedl novorozence do NSČSU.³¹⁶

Psal se rok 1951. Plzeňští unitáři vstoupili do prvního období samostatné činnosti. Velké úskalí, se kterým se museli potýkat, bylo shánění prostoru pro plánované přednášky, jelikož ještě neměli místnost pro úřadovnu ani žádný shromažďovací sál. Jak se můžeme

³¹³ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Výroční zpráva o činnosti plzeňské odbočky za rok 1949*.

³¹⁴ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 30-31.

³¹⁵ Tamtéž, s. 31-32.

³¹⁶ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Propagační leták – Tvůrčí radost*.

dozvědět z propagačních letáčků, pro své nedělní sešlosti si zatím pronajímali malý sál Domu kultury.³¹⁷

V roce 1951 se navázal užší kontakt s místní skupinou v Besednici, kam několikrát zavítal i sám bratr F. O. Lexa s připravenou promluvou. Jeho čtyři přednášky *Komu sloužit, Živá voda, O spáse, Kořeny zla* navštívilo průměrně 23 lidí.³¹⁸

Celý rok byl pro plzeňskou obec mimořádný, což se odrazilo i na Květinové slavnosti 27. května. Českoslovenští unitáři se zajímali o fungování nově vzniklé obce. Proto se na slavnost dostavilo 100 sester a bratrů z Prahy a pozvání přijalo i 50 unitářů z Besednice. Celková účast se vyšplhala na 350 posluchačů.³¹⁹

Situace ohledně vlastního prostoru se vyřešila na podzim, kdy se bratru F. O. Lexovi ozval přítel Jaroslav Mařík. Sdělil mu, že se uvolnila místnost v domě č. 5 v ulici Dřevěná. Plzeňští unitáři se pustili do horlivého vyřizování nutných formalit pro získání tohoto lukrativního prostoru u náměstí. Domluvili se s majitelem domu a sjednali si souhlas k pronájmu od dislokační komise JNV v Plzni. Po kladném vyřízení jejich žádosti se unitáři mohli přestěhovat. Svoji adresu změnil i sám duchovní. V prosinci se přestěhoval z Letné do Zbrojnické ulice č. 4.³²⁰

Z výkazu činnosti roku 1951 je patrný markantní nárůst počtu zúčastněných osob na nedělních přednáškách, které obstarávali ThDr. K. Hašpl, V. Rubeš, F. O. Lexa, E. Muk, ThDr. D. Kafka, B. Hašplová. Průměrná návštěvnost se pohybovala kolem 45-50 osob, jež vyvrcholila i díky výše zmíněným hostům Květinovou slavností. Besedy místních žen probíhaly, kromě letních prázdnin, vždy dvakrát do měsíce. Jedné přednášky se ujala sestra Gardavská z Prahy, která svým pojednáním o léčivých bylinách obohatila dosavadní poznatky o správné zdravé výživě. Pro vyučování náboženství byla vyhrazena vždy hodina před nedělním shromážděním. 23. listopadu proběhl obřad uvedení děťátka bratrem F. O. Lexou. Květinou se žehnalo v kapli CČS novorozené Danuši Landové, jež se narodila 14. července 1951. 5. prosince téhož roku se konalo v Přívěticích u Rokycan rozloučení se zesnulou Anežkou Kupkovou. Nad rakví promluvil bratr F. O. Lexa.³²¹

³¹⁷ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Propagační letáček přednášek rok 1951, únor – březen.*

³¹⁸ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983.* s. 34-35.

³¹⁹ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zpráva o činnosti za rok 1951. V Plzni dne 14. 2. 1952.*

³²⁰ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983.* s. 36.

³²¹ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zpráva o činnosti za rok 1951. V Plzni dne 14. 2. 1952.*

Roku 1952 padl poprvé návrh na sepsání kroniky unitářského hnutí v západních Čechách. Všichni tento nápad vyhodnotili kladně. „*Zachovat pro ty, kdož po nás přijdou a budou tvořit duchovní rodinu bratří a sester - unitářskou obec v Plzni - obrázky o průkopnické činnosti naší, to zajisté je věcí vhodnou a užitečnou.*“³²² Za dodnes dochované dokumenty a cennou korespondenci musí Obec unitářů v Plzni poděkovat bratru Ladislavu Jakubcovi, který spisy ochránil před zabavením za dob německé okupace a zničením při bombardování strategických cílů v posledních měsících války. Ocenění si však zaslouží i bratr F. O. Lexa, jenž svazky převzal, podrobně prozkoumal a následně roztřídil. Poté se ujal i samotného zápisu sebraných dokumentů s ověřováním informací u pamětníků.³²³ Takto vznikly první stránky plzeňské kroniky.

V tomto roce vzrůstala obliba přednášek z vědeckých oborů. Například do úterních besed docházela Vl. Panušová, jež vedla výklady o astronomii.³²⁴

V dubnu proběhlo slavnostní shromáždění u příležitosti 30. výročí založení NSČSU. V promluvě se střídali bratr F. O. Lexa a ThDr. D. Kafka.³²⁵

Od roku 1952 byl bratr F. O. Lexa zván na pražské ústředí, aby zde vykonal sjednané promluvy. Toho roku však zavítal bratr F. O. Lexa do Prahy pouze jednou s přednáškou na téma *Symboly a skutečnost* (23. dubna).³²⁶

Roku 1953 vedl většinu nedělních shromáždění bratr F. O. Lexa. Dne 4. března byl však vystřídán besednickým duchovním E. Mukem, jenž si připravil promluvu *Nesmrtelnost myšlenek*. Jeho jarní plzeňskou návštěvu mu bratr F. O. Lexa oplatil 12. července, kdy uchvátil besednické unitáře svojí rozpravou *Divy sugesce*.³²⁷ Průměrná účast se zvedla oproti minulému roku na 48 posluchačů.

V dubnu přišlo do kanceláře plzeňské obce oznámení se žádostí o vyklizení místnosti pro nově zřízenou kancelář bazaru textilního zboží. Příslušné úřady nabídly unitářům náhradní prostor, který však plzeňští nepřijali. Po usilovném hledání se našla

³²² Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 38.

³²³ Tamtéž, s. 38-39.

³²⁴ Tamtéž, s. 39.

³²⁵ Tamtéž, s. 38.

³²⁶ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Výkaz duchovenské činnosti za 1. pololetí roku 1952. V Plzni dne 15. 7. 1952.*

³²⁷ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 41-42.

místnost v domě č. 26 na Dukelském náměstí. Po vyřízení náležitých formalit se mohlo přistoupit na stavební úpravy, jež byly dokončeny 4.7.³²⁸

V tomto roce byly naplánovány dvě exkurze: 9. září do plzeňské hvězdárny a 17. října odborná prohlídka za výkladu akademického malíře Františka Václava Eisenreicha - *Výstavy děl Mikoláše Alše*. Pražskou obec poctil svojí návštěvou bratr F. O. Lexa. Dne 7. října promluvil na téma *Soulad duší*.³²⁹

Roku 1954 oslavil pokračovatel započatého díla Norberta Fabiána Čapka ThDr. Karel Hašpl své padesáté narozeniny. U této příležitosti si bratr F. O. Lexa připravil malý exkurz do jeho života i díla. Zvýraznil Hašplovu důležitou úlohu při vzniku a následovném rozvoji Pražské obce československých unitářů. Popisoval útrapy, které jej zastihly ve válečném období a posun obce po převzetí funkce hlavního duchovního československých unitářů.³³⁰

Sjezd příslušníků unitářské společnosti byl naplánován na 30. května do Besednice. Program tvořila promluva i Květinová slavnost. Z Plzně dorazilo 22 členů. Po svém návratu plzeňští odeslali děkovný dopis za hřejivý zážitek.³³¹

Roku 1954 vykonal bratr F. O. Lexa v Praze dvě přednášky.³³²

Místnost na Dukelském náměstí začala dělat místním členům starosti z důvodů velkého chladu a vlhka. K tomu všemu ještě roku 1955 přestalo těsnit okno situované na severní stranu, z čehož logicky vyplývá, že se zde shromáždění nemohla konat z důvodu nízké teploty. Ačkoliv se sehnalo okno nové, místnost stále nevyhovovala. Proto se bratr F. O. Lexa obrátil na úřednici církevního oddělení KNV pí Brotánkovou, která nakonec unitářům poskytla příspěvek v hodnotě 1100 Kč z prostředků plánovaných investic KNV na koupi plynového radiátoru.³³³

³²⁸ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 41-42.

³²⁹ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Výkaz náboženské činnosti za rok 1953. V Plzni dne 2. 1. 1954*.

³³⁰ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 45.

³³¹ Tamtéž, s. 47.

³³² Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zpráva o činnosti náboženské obce čs. unitářů v Praze 12 za rok 1954. V Praze dne 18. 3. 1955*.

³³³ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 50-51.

V dubnu získal bratr F. O. Lexa poznámky z přednášky Norberta Fabiána Čapka *O výchově očí*, které se kdysi zúčastnila sestra Hirschauová. Bratra F. O. Lexu naprosto uchvátily Čapkovy poznatky a vypracované oční cviky, jež spočívaly v soustavném a cílevědomém procvičování očních svalů i příslušného zrakového nervového systému, k čemuž má dopomoci i speciální oční koupel. Proto se rozhodl oživit toto téma u plzeňských členů a v měsíci dubnu se ujal přednášek.³³⁴

26. června zesnula sestra Julie Hirschauová, která se podílela na rozšíření unitářského smýšlení v západních Čechách, stála při zřízení plzeňské odbočky, pracovala v plzeňské obci, ale nejvíce se angažovala v oblasti výchovy unitářských dětí.³³⁵

9. listopadu se konalo důležité shromáždění ve zdejším sboru CČS. Do Plzně zavítal profesor Husovy československé bohoslovecké fakulty dr. Kaňák, který místním podal referát o své návštěvě kongresu IARF, tehdy uskutečněném v Belfastu.³³⁶

V plzeňské obci stále probíhal seriál přednášek o astronomii, jenž vedla Vl. Panušová. Dokonce k unitářům znovu zavítal i akademický malíř F. V. Eisenreich, který si připravil výklad s názvem *Vliv umění na lidský život*.³³⁷

Roku 1955 byl navázán užší kontakt s brněnskou obcí a hlavně s bratrem Drahomírem Špale, čerstvým absolventem Husovy československé bohoslovecké fakulty, se kterým bratr F. O. Lexa velmi sympatizoval a poskytoval mu cenné rady ze své dlouholeté praxe.³³⁸

13. února 1956 vykonal bratr F. O. Lexa unitářské rozloučení se zesnulou M. Timrovou.³³⁹ Další pohřeb se uskutečnil 1. listopadu, kdy bratr F. O. Lexa promluvil nad rakví zemřelé A. Linhartové.³⁴⁰

V měsíci únoru přijali unitáři zprávu o schváleném příspěvku na první čtvrtletí ve výši 490 Kč.³⁴¹ Další státní dotaci (1000 Kč) si plzeňští mohli připsat ve čtvrtém čtvrtletí.³⁴²

Celé jaro roku 1956 se neslo ve znamení Květinových oslav. První z nich náležela plzeňské obci a byla stanovena na 27. května. Svoji hlavní promluvou potěšil všechny

³³⁴ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*, s. 51. (Viz obrazová příloha č. 17.)

³³⁵ Tamtéž, s. 52.

³³⁶ Tamtéž, s. 54.

³³⁷ Tamtéž, s. 53.

³³⁸ Tamtéž, s. 53.

³³⁹ Tamtéž, s. 56-57.

³⁴⁰ Tamtéž, s. 59.

³⁴¹ Tamtéž, s. 57.

³⁴² Tamtéž, s. 59.

zúčastněné v sále Západočeského muzea v Plzni ThDr. Karel Hašpl spolu s manželkou Bohdanou Hašplovou. Z Besednice také dorazila sestra Němická. Hned záhy 2. června se uskutečnila Květinová slavnost v Besednici, na kterou se dostavilo i 20 plzeňských členů. Svoji cestu si zpestřili prohlídkou zámku Hluboká a procházkou po Českých Budějovicích. A nakonec se Květinová slavnost konala 24. června v Praze, které se zúčastnilo 12 členů z Plzně.³⁴³

Po celý rok 1957 probíhala, až na letní prázdniny, pravidelná nedělní shromáždění. Unitářské besedy se konaly vždy třetí den v týdnu. V červnu a červenci však byly přerušeny z důvodu stavebních úprav místnosti.³⁴⁴

Jedna z nejvýznamnějších přednášek se uskutečnila 4. července v sále Západočeského muzea v Plzni, kdy se svým referátem předstoupil před unitáře, církevní tajemníky a zájemce o astronomii americký astronom českého původu dr. Karel Hujer.³⁴⁵ Jeho promluva a následná debata sklidila nesmírný úspěch.

V měsíci září zemřel mladý brněnský duchovní Drahomír Špale, který k Plzni choval vždy vřelý vztah. 27. září proběhla kremace v Praze, které se zúčastnil i jeho duchovní rádce bratr F. O. Lexa. Díky této skutečnosti také pražské ústředí NSČSU pověřilo plzeňského duchovního prozatímní duchovenskou činností v brněnské obci, kam posléze odjel v měsíci říjnu.³⁴⁶

Rok 1958 byl naplněn tradičními nedělními přednáškami, středečními besedami a úterními schůzkami unitářských žen pod vedením sestry Brujové.³⁴⁷

17. února odešla ve věku 54 let sestra Božena Brabcová, která patřila mezi uznávané první sestry plzeňských unitářů.³⁴⁸

V měsíci březnu obdržela plzeňská kancelář pozvánku od Židovské náboženské obce na smuteční tryznu k uctění památky 15. výročí umučení Židů v koncentračních táborech. Pietního aktu dne 9. března se za plzeňskou obec zúčastnil bratr F. O. Lexa, Církev československá vyslala za plzeňskou diecézi biskupa Urbana.³⁴⁹

³⁴³ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*, s. 58.

³⁴⁴ Tamtéž, s. 62.

³⁴⁵ Tamtéž, s. 63.

³⁴⁶ Tamtéž, s. 63.

³⁴⁷ Tamtéž, s. 65.

³⁴⁸ Tamtéž, s. 66.

³⁴⁹ Tamtéž, s. 66.

30. listopadu oslavil své padesáté narozeniny duchovní plzeňské obce F. O. Lexa. Po skončení dopoledního shromáždění mu členové předali květinu a knižní poukaz. Také obdržel blahopřání od ThDr. Karla Hašpla, ThDr. Dušana Kafky i besednického duchovního Emila Muka. O hudební podklad se postaral bratr Sedmidubský.³⁵⁰

Na sklonku roku 1958 se ThDr. Karel Hašpl kvůli zdravotním problémům vzdal funkce ústředního správce i veškerých ostatních pozic ve výborech NSČSU. Jako prozatímní zástupce byl určen ThDr. Dušan Kafka.³⁵¹

Roku 1959 se o velmi netradiční středěční besedu postaral profesor Týr, který do své přednášky *Příroda v dilech českých básníků* zapojil i dramatický kroužek J. K. Tyl při Domu osvěty v Plzni.³⁵²

Měsíc únor byl věnován vědě. 4. února se zájemci z řad členů plzeňské obce zúčastnili výkladu *Ze světa planet*, jenž proběhl v místním Planetáriu.³⁵³

Tento rok se uskutečnily dva unitářské pohřby. První dne 26. května se zesnulou Ludmilou Kroftovou z Chrástu³⁵⁴ a druhý 28. listopadu, kdy proběhla kremace bratra Emanuela Pištěláka.³⁵⁵

V měsíci červnu se odehrály velké personální změny. ThDr. Dušan Kafka byl oficiálně ustanoven do funkce ústředního duchovního správce. I místo duchovního správce na Vinohradech se obsadilo sestrou Bohdanou Hašplovou.³⁵⁶

Z Prahy přišlo do plzeňské kanceláře důležité nařízení, že finanční prostředky všech církví musí být ukládány u STSP pouze na běžné účty. V závěru svého sdělení oznamují nové číslo účtu.³⁵⁷

Po celá 60. léta je kronika zaplněna výčtem přednášek uskutečněných v daném měsíci, ze kterých je vidět snaha zakomponovat do měsíčního programu trefné téma související s událostí ve stejném měsíci. Jako příklad může posloužit přednáška *Jan Hus* naplánovaná na měsíc červenec,³⁵⁸ či červnová *vzpomínka na Norberta Fabiána Čapka*³⁵⁹

³⁵⁰ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 69-70.

³⁵¹ Tamtéž, s. 70.

³⁵² Tamtéž, s. 72.

³⁵³ Tamtéž, s. 73.

³⁵⁴ Tamtéž, s. 75.

³⁵⁵ Tamtéž, s. 77.

³⁵⁶ Tamtéž, s. 75.

³⁵⁷ Tamtéž, s. 77.

³⁵⁸ Tamtéž, s. 104.

³⁵⁹ Tamtéž, s. 82.

a dubnové výročí založení Svobodného bratrství.³⁶⁰ Z vypsaných témat lze vyhodnotit jejich zvýšený zájem o indické i východní nauky a učení. Velmi často se setkáme s hinduistickými tématy *Vědy a upanišady*,³⁶¹ výročí narozenin *R. Thákura*,³⁶² indickou filozofií *Patanžaliho*,³⁶³ s přednáškou *Budhismus, Džinismus, Baháismus, Náboženství staré Persie*.³⁶⁴

Od roku 1966 posilovali českoslovenští unitáři svého ducha i cvičením. 19. září 1966 navštívila pražskou obec pí Ma Yoga Shakti, zakladatelka Mezinárodního jogínského sdružení a propagátorka integrální jógy.³⁶⁵ Roku 1959 vydává Ústřední správní sbor list pro celé členstvo, kde vypisuje prameny k hlubšímu poznání jógy.³⁶⁶

Plzeňská obec pravidelně zasílá zprávy o své činnosti jak hospodářskému oddělení pražskému ústředí NSČSU, tak i církevnímu oddělení městského národního výboru.³⁶⁷

Bratr F. O. Lexa byl několikrát vyslán za československé unitáře do Radomyšle, rodiště zakladatele Norberta Fabiána Čapka, aby před dům č. 93 s pamětní deskou položil květiny a uctil tak jeho památku.³⁶⁸

I nadále je udržován kontakt s Besednicí, kam se jezdí na Květinové slavnosti, a s Židovskou náboženskou obcí, jež plzeňské unitáře každoročně zve na smuteční tryznu za umučení Židů v koncentračních táborech.³⁶⁹

Od února roku 1963 si Obvodní národní výbor Plzeň 1 každoročně pronajímá místnost plzeňských unitářů, v témže roce například z důvodu veřejných schůzek volebního obvodu č. 45 a 50. Následně si místnost zapůjčuje pro konání členských schůzí i Svaz invalidů.³⁷⁰

27. prosince 1964 zemřel ThDr. Karel Hašpl, což byla pro československé unitáře nesmírná ztráta. Jeho pohřeb se uskutečnil 3. ledna následujícího roku ve Velké obřadní síni pražského krematoria ve Strašicích. Vzpomínkové shromáždění se konalo 26. ledna

³⁶⁰ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*, s. 110.

³⁶¹ Tamtéž, s. 142.

³⁶² Tamtéž, s. 145.

³⁶³ Tamtéž, s. 145.

³⁶⁴ Tamtéž, s. 143.

³⁶⁵ Tamtéž, s. 129.

³⁶⁶ Tamtéž, s. 153.

³⁶⁷ Tamtéž, s. 123.

³⁶⁸ Tamtéž, s. 103.

³⁶⁹ Tamtéž, s. 109.

³⁷⁰ Tamtéž, s. 106.

1965, na kterém promluvil i bratr F. O. Lexa. Přítomným nastínil Hašplův stručný životopis a pohovořil o jeho filozofickém rozhledu.³⁷¹

Bohužel v 60. letech došlo k několika úmrtím prvních zakládajících členů plzeňské obce, například bratr František Eckert (1. května 1966),³⁷² Jaroslav Bruj (27. dubna 1967),³⁷³ sestra Františka Eckertová (7. června 1969).³⁷⁴

Rok 1970 se nesl ve znamení velkolepých příprav na sté výročí narození Norberta Fabiána Čapka. Plzeňská obec vzdala hold svému zakladateli při Květinové slavnosti konané 24. května.³⁷⁵

Schůzky unitářských žen se uskutečňovaly dle dohody. I nadále od roku 1970-83 probíhaly nedělní přednášky a středeční besedy. Díky zápisům v kronice je stále patrný sklon k východním učením, například v srpnovém programu se objevila *Budhistická meditace a jóga*.³⁷⁶ I umění jógy získalo v plzeňské obci velkou popularitu. Plzeňští unitáři si také stále častěji mohli vyslechnout tzv. *Imaginární rozhovory*, například s R. Thákurem,³⁷⁷ s Marcem Aureliem³⁷⁸ či Karlem Hašplem.³⁷⁹ 2. října přijela do Plzně Sw. Amritiananda, mniška monghirskeho ášramu. Vykonalá zde satsangu (besedu) s jogisty ze Závodního klubu Škoda.³⁸⁰ 29. června 1980 se českoslovenští unitáři zapojili do tiché meditace, kterou zorganizovalo duchovní společenství Unidad de Servicio Agni Yoga ze španělské Valencie.³⁸¹

Po celá 70. léta probíhá vřelá korespondence s Besednicí.³⁸² I nadále plzeňští unitáři poskytují svoji místnost ObNV pro Plzeň 1.³⁸³

³⁷¹ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 113.

³⁷² Tamtéž, s. 126.

³⁷³ Tamtéž, s. 136.

³⁷⁴ Tamtéž, s. 154.

³⁷⁵ Tamtéž, s. 163.

³⁷⁶ Tamtéž, s. 164.

³⁷⁷ Tamtéž, s. 169.

³⁷⁸ Tamtéž, s. 167.

³⁷⁹ Tamtéž, s. 186.

³⁸⁰ Tamtéž, s. 179.

³⁸¹ Tamtéž, s. 242.

³⁸² Tamtéž, s. 183.

³⁸³ Tamtéž, s. 185.

Místní správní sbor roku 1971 vypadal následovně: duchovní správce F. O. Lexa, předseda Vl. Holub, jednatelka M. Brujová, hospodárka M. Nováková, další členové M. Felixová, J. Preis, J. Brabec.³⁸⁴

Ke konci roku 1972 podal bratr F. O. Lexa žádost o důchod s tím, že však stále setrvává v duchovní službě.³⁸⁵ Mimo jiné i díky této skutečnosti se v plzeňské obci ustanovila nová funkce, a to laický duchovní. Této role se ujala sestra M. Brujová. Spolu s manželem patřila k zakládajícím členům plzeňské obce. Mnoho let vedla alianci unitářských žen. Aktivně se zapojovala do jakékoli činnosti obce i po svém předání funkce laického duchovního bratru J. Bláhovi roku 1977.³⁸⁶

Dne 18. března 1979 se konala ustanovující schůze. Nově byli zvoleni členové místního správního sboru: předseda J. Preis, místopředseda B. Ovský, jednatelka M. Brujová, hospodář Vl. Holub, knihovnice M. Nováková, archivář J. Peleška, ostatní členové M. Caklová, B. Maříková, J. Bláha.³⁸⁷

Roku 1980 slavila plzeňská obec 30 let od svého ustavení v roce 1950. Zavzpomínalo se na úplné začátky unitářského hnutí v západních Čechách, na spolupráci se Čtenářskou Obcí Nového Lidu, zřízení Svobodného bratrství, vznik odbočky NSČSU a jejího následného rozšíření v obec.³⁸⁸

Unitáři se vždy zajímali o světové dění. Důkazem může být zápis z roku 1982, kdy se Ústřední správní sbor československých unitářů zapojil do Mezinárodního roku starých lidí³⁸⁹ a Mezinárodního roku světového zdraví (1983) vyhlášených organizací OSN.³⁹⁰

V červnu roku 1982 zavítal do Plzně indický přítel čs. unitářů Shyam Dewasthaly, který zde před několika lety pracoval ve Škodovce. A tehdy navštěvoval plzeňskou unitářskou obec, zúčastnil se nedělních přednášek, různých besed a celkově vnesl exotický ráz do života plzeňských unitářů. Roku 1982 zůstal v Plzni pouze tři dny, poté pokračoval v cestě do Anglie.³⁹¹

³⁸⁴ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 171.

³⁸⁵ Tamtéž, s. 179-180.

³⁸⁶ Tamtéž, s. 210.

³⁸⁷ Tamtéž, s. 230.

³⁸⁸ Tamtéž, s. 238.

³⁸⁹ Tamtéž, s. 255.

³⁹⁰ Tamtéž, s. 261.

³⁹¹ Tamtéž, s. 258-259.

Rokem 1983 končí první kronika plzeňské obce. V samotném závěru se prozrazuje autor jednotlivých zápisů Josef Peleška, který se funkce kronikáře ujal v roce 1976. O výtvarné ilustrace se starala jeho manželka Květa Pelešková.³⁹²

Poté následuje tříletá odmlka.

Další pamětní knihy plzeňských unitářů nejsou typickými kronikami. Jejich stránky jsou zaplněny stručně okomentovanými fotografiemi, které byly pořízeny při významných událostech.

První z nich začíná snímky shromažďovací místnosti na Masarykově náměstí č. 26, s kazatelským pultíkem, klavírem a portrétem Norberta Fabiána Čapka. Desky obsahují i podrobnou fotodokumentaci opravy fasády domu.

Fotografie z roku 1987 zachycují známé tváře místního správního výboru, například J. Preise, M. Novákovou. Prvnímu plzeňskému duchovnímu Františku O. Lexovi je věnováno několik stránek.³⁹³

Fotodokumentace obsahuje i snímky pořízené přímo při přednáškách a besedách, vedených Rev. Petrem Dolákem, Svatavou Šanovcovou, Jiřím Fialou, a samozřejmě také při Květinových slavnostech (1991, 1993). Z pořízených fotografií lze vyčíst návštěvnost a přednášejícího v daném roce. Jak bylo zmíněno výše, plzeňští unitáři se několikrát během své existence zúčastnili také Květinových slavností ostatních obcí. Proto zde nalezneme i snímky z pražské slavnosti (1992).

Následné stránky jsou věnovány společným výjezdům a výletům, například k sopce do Příšova, roku 1994 na ášram do Těšova, kde mladí brigádníčili na jedné z místních farem. Z Fotodokumentace se dozvídáme, že roku 1994 opustili unitáři dosavadní působiště a přestěhovali se do Resslovy ulice č. 13.

Opět následuje série fotografií z přednášek, například PhDr. Jiřiny Chudkové, i ze společných výletů (Tlučná - jaro 1995, Krasíkov - léto 1995).

Poslední stránky jsou věnovány snímkům z pobytu Rev. Petra Doláka (plzeňského duchovního) v USA. Navštívil Iowu, Michigan, Jižní Dakotu, Montanu i Minnesotu, kde si

³⁹² Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 263. (Viz obrazová příloha č. 11.)

³⁹³ Viz obrazová příloha č. 18.

pořídil snímek před prvním univerzalistickým sborem ve státě.³⁹⁴ Poté Fotodokumentace Obce unitářů v Plzni od roku 1987-2000 končí.

Pro další informace k dějinám plzeňské obce slouží desky s názvem Fotodokumentace Obce unitářů v Plzni od roku 2000-2006.

První snímky jsou věnovány novému působišti v Tomanově ulici č. 3, kde sídlí plzeňští unitáři dodnes. Při Květinové slavnosti 25. června 2000 byl uveden do funkce plzeňského duchovního ThMgr. Luděk Pivoňka. Ordinaci provedla ThMgr. Livie Dvořáková, dcera ThDr. Karla Hašpla a Bohdany Hašplové a vnučka zakladatele československých unitářů Norberta Fabiána Čapka. Ještě téhož roku se konalo setkání evropských unitářů v Transylvánii. Za Plzeň byli vysláni bratr Krpejš, sestra Chudková a samozřejmě plzeňský duchovní Pivoňka. Načerpali nové postřehy. Podnikli společně několik výletů, například si prohlédli nový unitářský kostel v Szepiszentgyorgu.

Stránky jsou opět prokládány snímky z Květinových slavností (16. června 2001, 27. června 2004, 26. června 2005) a z uskutečněných besed.

15. - 20. července 2001 se konalo spřátelené setkání obcí Praha, Brno, Plzeň s unitářskými sbory z USA. Pro shromáždění si zarezervovaly chatu Vydra v Srní.

1. srpna 2002 navštívili plzeňští rodný dům a pamětní desku Norberta Fabiána Čapka v Radomyšli. Z pořízené fotografie lze rozeznat přítomného duchovního plzeňské obce ThMgr. Luděka Pivoňku a sestru PhDr. Jiřinu Chudkovou.

7. - 14. září 2002 zorganizovala sestra Libuše Volfová pro zájemce pobyt v rekreačním středisku Valcha. Každý den před snídaní vykonávali bratr Vachtl a Kaloš rozcvičku s duchovním podtextem, dále se chodilo na výlety do blízkého lesa k pramenům sv. Kateřiny, na zámek v Žirovnici, do Pelhřimova nebo po stopách Otokara Březiny. Večer se cvičila hatha jóga pod vedením bratra Jiřího Šulce z Mostu. V neděli a pátek ráno se konalo větší shromáždění, o které se postaral ThMgr. Luděk Pivoňka s Mgr. Jarmilou Plotěnou. Hudební podkres vytvořil bratr Pivec. Cenným zážitkem pro všechny zúčastněné se stala návštěva anglického duchovního Ashleyho Hillsena.

Znovu se čeští unitáři sešli na společném pobytu v Antonínově v Jizerských horách (6. - 13. září 2003). Sestra Libuše Volfová znovu připravila program výletů, například do Josefova Dolu, Liberce a Harrachova. Opět dorazil i bratr Jiří Šulc, aby se postaral o propojení tělesné a duševní složky pomocí jógy.

³⁹⁴ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Fotodokumentace Obce unitářů v Plzni od roku 1987-2000*. Autor neznámý. Nečíslováno.

6. června 2004 zavítal po delší době do plzeňské obce dlouholetý přítel Shyam Dewasthaly a tentokrát s ním přijela i jeho manželka. V témže roce si pro společné setkání vybrali unitáři lokalitu Českého ráje, kam se vydali za Karlem Hynkem Máchou. O náplň večerního programu se postaral bratr Jiří Šulc cvičením jógy, sestra PhDr. Jiřina Chudková se svými meditacemi i doc. Ivan Štampach s bratrem Zdeňkem Vachtlem se svými úvahami.

27. srpna - 3. září 2005 se uskutečnil rekreační pobyt v jižních Čechách. Ubytování unitářům poskytl klášter v Nových Hradech. Odtud se podnikaly výlety, například na Kraví horu, na tvrz do Žumberka nebo na barokní chrám Nanebevzetí Panny Marie v Dobré Vodě. Duchovní program byl totožný s minulými lety (jóga, meditace, přednášky, úvahy). Na posledním shromáždění jejich pobytu předala sestra Libuše Volfová pomyslné žezlo ThMgr. Lud'ku Pivoňkovi při organizování rekreačních pobytů do budoucna.³⁹⁵

Roku 2006 Fotodokumentace Obce unitářů v Plzni končí. Do dnešní doby nebyl určen archivář, který by doplnil svými zápisky pokračující dění plzeňské obce. Jedinými písemnými zdroji se pro zájemce tedy stávají periodikum *Svobodná cesta* a *Zpravodaj Obce unitářů v Plzni*.

³⁹⁵ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Fotodokumentace Obce unitářů v Plzni od roku 2000-2006*. Autor neznámý. Nečíslováno.

5 Medailonky významných osobností

5.1 Rev. ThMgr. Luděk Pivoňka

Luděk Pivoňka se narodil 7. července 1967. Jak sám říká, sedmičky jej provázejí celým životem. *„Chtěl jsem bydlet blízko své maminky. Našel jsem dvě garsonky v paneláku s číslem popisným 67 (rok mého narození), jedna v šestém a druhá v sedmém patře. A jak to dopadlo? Musel jsem si pronajmout byt v patře sedm. Když je někde nějaká sedmička, jsem pozorný.“* Rodina bydlela v plzeňské čtvrti Doubravka v panelovém domě vedle nynějšího Úřadu městského obvodu pro Plzeň 4. Základní školní docházku absolvoval na 22. Základní škole v Plzni. Na svá dětská léta vzpomíná s úsměvem, zvláště při vyslovení jména svého dětského kamaráda Marcela Valeše, se kterým trávil svůj veškerý volný čas. Pro své středoškolské vzdělání si zvolil strojní průmyslovku. Cesta Ludka Pivoňky za náboženstvím započala až úderem posledního ročníku na střední škole. Jeho rodina nebyla věřící. Jak sám tvrdí, o spiritualitě a náboženství se doma nemluvilo. Nepředstavovalo sice zcela tabuizované téma, ale nikoho by nenapadlo mluvit po roce 1968 o náboženství, jelikož otázky víry nebyly moc populární, strana je nevítila. *„O náboženství jsem tedy mnoho nevěděl, až do III. ročníku jsem byl náboženstvím zcela nepolíben. Zlom nastal před koncem středoškolského studia. Nikoho by tehdy nenapadlo, že já se budu zajímat o duchovní dění, a dokonce se nakonec stanu i reverendem.“*

K duchovnímu životu ho přivedl spolužák ze střední školy Vladimír Dvořák, rebelský diletant vyznávající styl punk. Chlapec se vyznačoval nápadným vizuálním zevnějškem, ze stran učitelského sboru nepřilíš chápajícím. Radikální změna se udála s nástupem do posledního IV. ročníku. *„Po prázdninách se Vladimír vrátil jako vyměněný, jako naprosto jiný člověk. Všichni jsme si změny okamžitě všimli a v duchu jsme si kladli otázku, jak se to stalo. Mně to vrtalo hlavou tak intenzivně, že jsem se přímo zeptal. Vladimír mi prozradil, že se seznámil s mládeží sboru Církve československé husitské. Jeho nová životní energie mě zaujala natolik, že jsem chtěl na vlastní kůži zažít promluvu samotného duchovního Milana Matyáše. Poprosil jsem ho, zda bych se mohl přijít podívat na setkání sboru, což bylo v zimě 1986. Vladimír mě ochotně vzal s sebou. Byl jsem nadšený, líbila se mi atmosféra, dokonce jsem mezi mládeží rozpoznal i známé doubravecké tváře. Tímto způsobem jsem prožil svoji první zkušenost s náboženstvím, kterou hodnotím jako velmi pozitivní. Posunula mě jinam. Byl bych smutný, kdyby se to všechno nestalo.“*

Luděk Pivoňka začal aktivně docházet do sboru. V husitské církvi probíhala každou neděli bohoslužba. V plzeňském sboru se ve středu konaly tzv. *biblické hodiny* a místní mládež ještě měla občasná setkání po bytech. *„Před rokem 1989 se nepovolovaly schůzky mimo kostel, takže jsme dělali tak trochu protistátní činnost. Dávali jsme si však dobrý pozor. Musím konstatovat, že k nám nikdy Státní bezpečnost nevrhla.“*

Rodina si všimla určité změny v synově chování. K jeho novému zájmu byli však zcela přístupní. Problém nastal ze strany prarodičů. Dědeček zastával vyšší funkci ve Škodovce a očekával, že vnuk půjde ve stejných šlépějích vynikajícího konstruktéra. Po úspěšném složení zkoušek dospělosti na přání prarodičů tedy nastoupil na Strojní fakultu Západočeské univerzity v Plzni. *„Ale strojařina nebyla nic pro mě, chtěl jsem bádát v oblasti duchovní. Již během zimního semestru jsem se začal připravovat na přestup na teologickou fakultu, tehdy Husovu československou bohosloveckou fakultu.“*

Rodina však nesdílela jeho nadšení. Ve snaze přemluvit mladého chlapce zpět na strojírenská studia hledala pomoc u bratra Matyáše. Představený fary naopak Pivoňkův zájem přivítal s otevřenou náručí. Sám se nabídl, že mu poskytne osobní doporučení, které představuje jednu z formálních položek nutných pro přijetí. Další podmínkou bylo správné vyplnění písemného testu. Nejvíce se ale budoucí studenti obávali prověřování ze strany Státní bezpečnosti, která tajně zjišťovala informace, na jejichž základě vyhodnocovala, zda daná osoba může nastoupit na fakultu. Po úspěšném splnění všech náležitostí se mu konečně dveře teologie otevřely.

„Ročník jsem navštěvoval s dalšími šesti kolegy. Měli jsme speciální teologické předměty pro práci v církvi husitské, filozofii, religionistiku, dokonce i od státu povinný marxismus. Mrzí mě, že v tehdejšímu plánu nebyla zařazena psychologie ani pedagogika. Obě tyto disciplíny si momentálně doplňuji, jelikož jsem přesvědčen, podobně jako Norbert Fabián Čapek, že každý dobrý duchovní by si měl osvojit psychologické minimum. Jsem v kontaktu s lidmi každý den, pracuji s nimi, potřebuji odhadnout jejich rozpoložení a v tom mi pomáhá znalost psychologie osobnosti.“

„V neklidných listopadových dnech roku 1989 jsme s kolegy bedlivě poslouchali vysílání Svobodné Evropy, kde se horlivě mluvilo o událostech 17. listopadu, o zmlácení a ubití studenta. I když to nebyla pravda, velice nás to pobouřilo a navnadilo k protestu. Všichni teologičtí studenti se sjeli v neděli 19. listopadu na kolej, kde jsme se domluvili na následujícím postupu. Ráno jsme se dostavili do hodiny s oznámením, že se i my studenti teologie přidáváme ke stávkě a ještě téhož dne jsme vyšli do ulic. Obraz plného Václaváku, atmosféru odhodlání, ty mi už nikdo nevymaže. Abychom se odlišili od studentů jiných

fakult Univerzity Karlovy, sehnali jsme si prapory a standarty z naší teologické fakulty. Nezapomněli jsme ani na husitské zpěvníky. Zde si dovolím takovou perličku. Jak se můžete správně domnívat, studenti teologie tvořili opravdovou menšinu manifestačních skupin. Zaujali jsme jediný možný prostor ve spodní části náměstí. Když jsme ale spustili a pěkně od podlahy jsme začali zpívat, připadali jsme si jako historická Žižkova armáda u Domažlic, jelikož nám ostatní studenti vytvořili koridor, díky němuž jsme se dostali až doprostřed Václavského náměstí.“

„Také jsme se zapojili do výjezdních akcí studentů. Spočívaly ve zprostředkování informací o dění v hlavním městě. Z Prahy proto mířily vlaky přímo na Slovensko. Náš úkol byl jasný, dojet na určité místo a promluvit s místními o událostech, představit ideje manifestačního hnutí. Byla to určitá forma misijní činnosti a já jsem se díky ní dostal konkrétně až do Košic. Byla to pro mě velká zkušenost, alespoň takhle jsem přispěl svou troškou do mlýna a napomohl jsem tak nově vznikajícímu systému.“

Za režimu nespádaly teologické fakulty pod Karlovu univerzitu, byly zařazeny v sekci cirkusy a varieté. *„Asi jsme jim připadali stejně důležití jako pouťáři. My jsme ale brali překážky od strany s humorem.“* Po roce 1989 se studenti teologie logicky chtěli vrátit znovu pod historickou univerzitu. Atmosféra i doba tomu byla nakloněna, proto se jejich přání vyplnilo. A dnes se nachází pod Univerzitou Karlovou dokonce tři teologické fakulty - Katolická, Evangelická a Husitská.

Luděk Pivoňka byl přijat do vzdělávacího programu Husovy československé bohoslovecké fakulty původně na 4 roky, po přesunu fakulty pod Karlovu univerzitu byly uznány nové stanovy a studium se prodloužilo na 5 let. Po třech letech byl vysvěcen na husitského jáhna s možností částečně konat bohoslužby. Studium ukončil řádným splněním magisterských zkoušek.

Poté se vrátil do Plzně, kde musel absolvovat povinnou základní vojenskou službu. *„Říkal jsem si, k čemu by mi byl roční výcvik na vojáka, byl jsem nabitý duševními myšlenkami, chtěl jsem lidem pomáhat, boj a zbraně se přičily mé povaze.“* ThMgr. Luděk Pivoňka tedy zvolil alternativu ve formě civilní služby. Přihlásil se na pozici sanitáře FN. Nejprve byl přidělen na oddělení neurochirurgie, kde se nacházeli pacienti s velkým pohybovým omezením. Poté vypomáhal na onkologii. *„Velice těžká oddělení. Byla to pro mě zkouška duševní síly a empatie. Tady lidé opravdu umírali, až zde jsem se setkal tváří v tvář se smrtí, poprvé jsem viděl umírat člověka. Na základě těchto zkušeností jsem si ještě více utvrdil význam podpory od druhých lidí. Zjistil jsem, že pacienti potřebují nejen lékařskou, ale i psychickou a hlavně i duchovní pomoc. Nestačí opravit jen tělo, ale musí*

se pracovat i s duší. Proto je mi velmi blízká celostní medicína, kterou vyzdvihoval i zakladatel českých unitářů Norbert Fabián Čapek.“

Během výpomoci v nemocnici byl vysvěcen na kněze s pravomocí výkonu bohoslužeb, a tak zároveň s prací sanitářa kázal v klatovském kostele vždy každou druhou neděli. *„Alespoň takto jsem udržoval kontakt s církví a náboženstvím, kde jsem byl přece jenom ještě nováčkem a potřeboval jsem získat praxi.“*

Po splnění civilní služby se konečně mohl plně věnovat své náboženské činnosti. Oslovil plzeňského biskupa ve věci jeho dalšího působení. *„Doufal jsem, že by pro mě mohlo být místečko v nějakém městě. Bylo mi určitým způsobem bližší než venkov, možná proto, že jsem se narodil v Plzni a byl jsem zvyklý na její ruch.“* Jeho přání bylo vyslyšeno, prvním místem působení v církvi husitské se staly České Budějovice, kde konal bohoslužby půl roku. *„Už na fakultě mě začaly zajímat i různé specifické obory teologie. Vira potřebuje čas. Cítil jsem, jak duchovně dozrávám, stával jsem se samostatnějším, nebyl jsem tak závislý na autoritách, chtěl jsem pracovat sám za sebe, a tak jsem na konci studia zjistil, že jsem velmi liberálně zaměřen i v náboženských otázkách. Dovolil bych si malou odbočku. Totiž Církev československá husitská se do roku 1971 jmenovala pouze Církev československá, jež vznikla roku 1920 jako národní církev (Čechů i Slováků), založili ji katoličtí kněží, tzv. modernisté. Tehdy se v katolické církvi našlo hodně duchovních, kteří chtěli reformy, a s koncem války, kdy se od západu linuly liberální a demokratické myšlenky, využili okolností a vznesli své požadavky. Ale tehdejší papež se choval velmi omezeně, proto se skupina radikálních kněží rozhodla, že založí vlastní církev, a to Církev československou, která se u lidí navyklých na jedno státem uznané náboženství těšila veliké oblibě. Během několika let církev získala 200 000 členů, dokonce k ní přestupovaly i osoby z katolické církve. Celou první republiku byla Církev československá orientovaná modernisticky s prvky evangelické liberální teologie, která se nechce vázat určitými náboženskými autoritami a dogmaty. Již zde si povšimněme jemných kořínků podobnosti s unitáři. Po 2. světové válce však nastal zlom a profesori nastoupivší na teologickou fakultu začali církev orientovat konzervativnějším směrem. Za mých studií jsem sympatizoval s teologií první republiky narozdíl od svých kolegů. Osvojil jsem si ji natolik, že jsem na ni odkazoval a navazoval i při svých bohoslužbách. Kázal jsem v duchu pro mě vlastním a liberálním. Vzpomínám na svoji první promluvu v Českých Budějovicích na téma Zázraky. Nejprve jsem četl úryvky z evangelia, poté následovalo samotné kázání, které jsem ladil v duchu svobodného křesťanství. Po bohoslužbě za mnou přišla jedna sestra sboru s výtkou, že mnou vedená bohoslužba nebyla úplně košer, a žádala ještě hlubší*

individuální rozpravu. Její reakce se stala pro mě prvním náznakem, že liberální teologie nebyla pro někoho to pravé ořechové, jenomže jak mohu kázat něco, o čem nejsem přesvědčen? Začalo to mezi mnou a náboženskou obcí skřípat. Co teď s tím, měl jsem tři možnosti- buď se přizpůsobím já, nebo se změní jejich pohled na moji osobu, nebo si budeme muset dát přestávku. Po dlouhém promýšlení jsem biskupa požádal o uvolnění z církve s odůvodněním, že si musím uspořádat své myšlenky, všechno si sám v sobě srovnat. Vyhověl mi.“

ThMgr. Luděk Pivoňka se vrátil do Plzně nyní ne jako kněz a stál před otázkou, co dál. *„Co myslíte, že úřad práce nabídne duchovnímu? Vůbec nic (smích).“*

Začal pracovat v pečovatelské službě. Navštěvoval starší lidi, poklízal, přinášel jim nákup, povídal si s nimi, tam se promítla i určitá duchovní činnost. „Moje nová profese mě bavila, dodnes potkávám a zdravím své bývalé kolegyně. Trvale malý příjem mě však donutil odejít a navštívit personální oddělení Škodových závodů, kde mi nabídli místo konstruktéra. Byl jsem rád, že alespoň své poznatky nabyté z mládí využiji. I zde jsem ale narazil. Já dochodil průmyslovku roku 1986 a 10 let stačilo na to, aby se do továrny dostaly takové technologie, kterým jsem naprosto nerozuměl. Kolegové se mi snažili pomoci, ale tovární prostředí mě neoslovalo, pořád ve mně dřímalo duchovní. Po zkušebním tříměsíčním období jsem odešel a nastoupil do oddělení mléčných výrobků a lahůdek v supermarketu. Kvůli špatným mezilidským vztahům jsem však dal výpověď. Na doporučení svého mladšího bratra jsem se rozhodl pořídit si taxík. Řídit mě bavilo i finančně jsem vyšel a ještě jsem si říkal, že budu stále mezi lidmi, mohu s nimi pohovořit o mezilidských vztazích. Na svoji životní etapu řidiče vzpomínám v dobrém, ale nechtěl jsem to dělat navěky, potřeboval jsem jen překlenout období.“

Ve svém volném čase stále docházel do husitské církve na bohoslužby, ale ideově se od ní oddaloval. Navštěvoval tedy i jiné církve, ale ani v nich nenašel podobnost se svým smýšlením. „Tehdy jsem si vzpomněl na unitáře. Moc jsem o nich nevěděl, jen že existují. Zjistil jsem si, že mají v Plzni svoji obec. Sídliili tehdy v Resslerově ulici ve čtvrtém patře. Otevřela mi starší paní, příjemně mě přivítala, zeptala se mě, proč přicházím, načež jsem odpověděl, že se zajímám o různé duchovní směry, rozšiřuji si své obzory a zda by mi poskytla potřebné informace. Chvilí se mnou hovořila a zapůjčila mi odbornou literaturu. Při čtení materiálů jsem měl určitou výhodu oproti ostatním. S mými vysokoškolskými znalostmi jsem se mohl lépe a rychleji orientovat v unitářských myšlenkách. Hned po prostudování první knihy zakladatele českých unitářů Norberta Fabiána Čapka nazvané Tvůrčí náboženství jsem si řekl, to je to pravé. Viděl jsem na stránkách rozepsány přesně ty

myšlenky, o kterých jsem uvažoval i já. Asi přišlo světlo z vyšších sfér, které mi naznačilo další duchovní cestu. Začal jsem se zajímat o unitáře intenzivněji, docházel jsem na jejich pravidelná setkání. Postupem času jsem si sám v sobě utvrdil fakt, že jsem unitář. Od té doby mě to drží dodnes. Unitářství mi vyhovuje, sedí, líbí se mi, mám ho rád.“

Roku 1998 se ThMgr. Luděk Pivoňka stává aktivním členem plzeňské náboženské obce. V té době zdejší unitáři neměli přítomného svého duchovního, jelikož představený obce Rev. Petr Dolák studoval unitářskou teologii v USA. Navíc nebylo jisté, zda po svém návratu zůstane jeho působištěm i nadále Plzeň. *„Znovu mi i v této situaci pomohla vystudovaná fakulta, což si uvědomovala i plzeňská obec. Věděli, že jsem teolog a vysvěcený kněz. Došlo k rozhodnutí, zda počkat na stávajícího duchovního Petra Doláka, anebo oslovit mě.“* Obec byla malá a nacházela se ve špatné situaci, například z hlediska bytového. Dům bohužel neměl výtah, což odrazovalo starší a méně pohyblivé členy. Navíc ostatní bydlící často neplatili nájem, nechovali se podle schválených regulí, ničili společný majetek. *„Jiřina Chudková, která mi tehdy otevřela dveře, působila v obci jako laická kazatelka. Dělal to ve svém volném čase, jelikož pracovala na Západočeské univerzitě v Plzni, kde působila pod katedrou českého jazyka. Chci poznamenat, že to byla velmi přemýšlivá žena, její promluvy zpětně hodnotím velmi kladně. Ač neměla teologické vzdělání ani se nikdy nepřipravovala na dráhu duchovního, odváděla svoji činnost v obci skvěle. Troufnu si tvrdit, že kdyby se nestala učitelkou, duchovní dráha by pro ni byla nejlepší možnou cestou.“*

K datu 1. ledna 1999 nastoupil ThMgr. Luděk Pivoňka do funkce unitářského duchovního. Každá unitářská obec si svůj duchovní provoz může přizpůsobit k obrazu svému tak, aby služby vyhovovaly všem členům. Duchovní má vypsaneé úřední hodiny, které neslouží ani tak pro členy, jako spíše pro budoucí zájemce o unitářský směr. Tento čas je mimo jiné určen pro nejrůznější písemnou korespondenci mezi členy a unitářskou centrálou v Praze, pro přípravu na přednášky, proslovy, k sepisování textů pro unitářská setkání.

Nutno poznamenat, že Rev. ThMgr. Luděk Pivoňka je také zároveň místopředseda místního správního sboru obce, tudíž má v pravomoci i práce tajemnické. Například když se plánuje rekonstrukce, komunikuje s úřady. *„Já jsem v Unitarii zaměstnán na celý úvazek, proto mám na starost více věcí.“*

V současné době probíhají v plzeňské Unitarii následovná setkání. Každé pondělí se koná bohoslužba od 17:00, jež slouží hlavně pro členy obce. Středy jsou určeny přednáškám, kde se rozebírají nejrůznější témata. Proto si na nich můžeme vyslechnout

nejen promluvu duchovního, ale i přizvaných odborných hostů. Během kalendářního měsíce se můžeme setkat i s meditačním programem.

„Pokaždé se snažím přijít s něčím novým nebo zajímavým, kolikrát vybírám i témata šitá na tělo svým posluchačům. Když jste ale duchovním na jednom místě 15 let, je stále těžší a těžší zařít, abyste se neopakovali. Nechávám se inspirovat běžným životem, všímám si dění v Plzni i ve světě. Stále duchovně bádám, jakmile mě něco zaujme, snažím se vytvořit si stanovisko. Také pravidelně navštěvuji knihkupectví a pročítám si nově vyšlé knihy s nejrůznější tematikou. Kolikrát mě motivují tak, že úryvky použiji ve svých promluvách.“

K nabízeným duchovním službám unitářské obce patří uvítání dítěte, svatební obřad, rozloučení. *„Za celé své působení u unitářů v Plzni jsem vítání dítěte neměl ani jednou, byť by mě to potěšilo. Zatím jsem promlouval na deseti pohřbech. K nejvíce rozšířeným patří svatby, těch každoročně vykonávám požehnaně. Unitáři nabízejí alternativní formu obřadu i pro nečleny, která přijde mnohým poutavá. Zájemci nás kontaktují sami, nemáme pro tyto účely zřízenou zvláštní propagaci.“*

Rev. ThMgr. Luděk Pivoňka nyní působí jako duchovní v Obci unitářů v Plzni, zároveň zastává funkci Ústředního duchovního NSČU. Jednou do měsíce přednáší v Praze a Chebu. Na pozvání občas zavítá i do ostatních obcí a místních skupin po České republice, například do Brna, Teplic, Liberce i Ostravy.

„Přiznám se, že jsem spíše mluvící typ, sám za sebe píši málo. Po svém nástupu na post duchovního jsem připravil různé brožury (například Unitářství – Spiritualita pro 21. století), jednoduché shrnující letáčky pro potenciální zájemce o členství. Na požádání Kristýny Ledererové Kolajové přispívám do celounitářského časopisu Tvůrčí život. Rád se podílím na vydávání reedicí starších spisů unitářských představitelů. Sestavil jsem články Karla Hašpla, které sepsal za dob okupace, a tím jsem pomohl na svět knize Potřebuje člověk náboženství?“

„Moje přání z pozice duchovního je mít stále plnou Unitarii a inspirovat ostatní k nalezení té správné vnitřní cesty.“³⁹⁶

³⁹⁶ Rozhovor autorky s Rev. ThMgr. Luděkem Pivoňkou, reverend Obce unitářů v Plzni, dne 14. března a 20. dubna roku 2015 v plzeňské Unitarii, v Tomanově 3, Plzeň.

5.2 PhDr. Jiřina Chudková

5.2.1 Stručný životopis

Jiřina Chudková se narodila 6. dubna 1926 v Uherském Hradišti. Roku 1934 se přestěhovala s rodiči do Zlína, kam po čtyřech letech nastoupila do gymnázia. V roce 1944 se uzavřely odborné školy a někteří žáci byli totálně nasazeni do Baťovy továrny. K nim patřila i Jiřina Chudková. Nejprve pracovala ve strojírnách, poté v účtárně. Roku 1945 složila maturitu na Spolkovém reálném gymnáziu ve Zlíně. Ještě téhož roku si zapsala český jazyk a filozofii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Během svého vysokoškolského studia absolvovala knihovnický kurz. V červnu 1948 přestoupila na Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity, kde úspěšně složila státní závěrečné zkoušky. Po ukončení studia pracovala jako asistentka ve Slovanském ústavu v Brně na bibliografii slovanských jazyků. V roce 1951 se provdala za Bohumila Hoška, se kterým se ale po čtyřech letech rozešla. Během 50. let měnila svá zaměstnání po celé republice. Nejprve (roku 1953) nastoupila na místo asistentky ve filologickém semináři Pedagogické fakulty v Brně. Poté (roku 1958) nastoupila na Pedagogickou školu v Boskovicích. Nakonec se na začátku 60. let dostala až do Plzně, kde roku 1962 nastoupila do Pedagogického institutu v Plzni. Zde pracoval i Bohumil Chudek, za kterého se v roce 1963 provdala. Po nějaké době však oba kvůli politickým důvodům museli z pracoviště odejít. Poté PhDr. Jiřina Chudková pracovala jako učitelka českého jazyka na Střední zemědělské škole v Křimicích. K tomu ještě vypomáhala hodinami češtiny na učilištích, a dokonce doučovala český jazyk i zahraniční pracovníky ve Škodě Plzeň. Oplývala velikým řečnickým nadáním a citem pro divadlo, proto se roku 1960 zapsala na dálkové studium pro učitele loutkářství. Svůj smysl pro jevištní mluvu předávala svým studentům a zájemcům o přednes i recitaci. Několikrát se zúčastnila Šrámkovy literární Sobotky, kde roku 2001 uskutečnila dvě vystoupení (*Vosa Vocasatá a monolog, Errata*).³⁹⁷ Také pět let vypomáhala loutkařům ve Špalíčku (1975-80). V roce 1978 absolvovala logopedický kurz. A roku 1990 složila státní zkoušky z německého jazyka.³⁹⁸

³⁹⁷ Archiv časopisu Splav! 2001. *splav.cz* [online]. Dostupné z: <<http://www.splav.cz/casopis-splav/rocnik-2001/>>. [cit. 2015-04-02].

³⁹⁸ CHUDKOVÁ, Jiřina. *Být sám sebou: duchovní promluvy z let 1996-1997*. Praha: Unitaria, 2014. 89 s. ISBN 978-80-86105-71-0.

K plzeňským unitářům se PhDr. Jiřina Chudková dostala náhodou. Svými myšlenkami obohacovala každé shromáždění. Díky svému rétorickému umu a liberálnímu smýšlení se vypracovala do pozice laické duchovní. Roku 1995 se naplno zapojila do vydávání časopisu *Entita*³⁹⁹ i do následovného *Oznamovatele Obce unitářů v Plzni*.⁴⁰⁰

PhDr. Jiřina Chudková zemřela dne 6. dubna 2005. Plzeňské obci zanechala několik svých přednášek, promluv a zajímavých myšlenek. Redakční rada se dokonce rozhodla věnovat její osobě první číslo časopisu *Svobodná cesta* roku 2006.⁴⁰¹ A v roce 2014 vydalo nakladatelství Unitaria výběr z duchovních promluv PhDr. Jiřiny Chudkové s názvem *Být sám sebou*.⁴⁰²

5.2.2 PhDr. Jiřina Chudková v otázkách

Pro tuto podkapitolu jsem zvolila formu otázka – odpověď. Požádala jsem o další informace prof. PhDr. Viktora Viktoru, CSc., vedoucího katedry českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni, který se s PhDr. Jiřinou Chudkovou znal osobně.

Seznámili se na začátku letního semestru roku 1962, kdy PhDr. Jiřina Chudková nastoupila na katedru českého jazyka a literatury v Plzni. Na akademické půdě vyučovala současný český jazyk, obecnou jazykovědu a spisovnou slovenštinu. Vedle učebnice *Pišme správně česky* a *Programové učebnice doučování pravopisu* (1966) se část jejích studií zachovala i ve *Sbornících Pedagogického institutu v Plzni*.

Obeznámil mě s jejím vynuceným odchodem z katedry a zrušením členství ve straně (1970). Dále se zaměřil na její mimoškolní aktivity, kde mi potvrdil její zájem o recitaci, a na sport, kterému se aktivně věnovala, a tím bylo horolezectví.

Konečné otázky patřily unitářské tématice a postavě PhDr. Jiřiny Chudkové jako laické duchovní Obce unitářů v Plzni. Zdůrazňuje, že o unitářství se na katedře příliš nezmiňovala, i když ji kolikrát viděl, jak si za stolem horlivě sepisuje přípravu na svá vystoupení. „*Po úmrtí mě požádal její manžel, abych se se zesnulou rozloučil na pohřbu*

³⁹⁹ *Entita*, roč. IV, 1995, č. 1. Plzeň: PUS NSČU. Vycházel nepravidelně.

⁴⁰⁰ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. III, 2001, č. 6. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

⁴⁰¹ LOVČÍ, Radovan. Vzpomínka na Jiřinu Chudkovou. *Svobodná cesta*, roč. II, 2006, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

⁴⁰² *Unitaria: Jedno místo, mnoho cest. Mnoho cest, jeden cíl*. [online]. Dostupné z: <www.unitaria.cz>. [cit. 2015-04-02].

*(kaple sv. Václava na plzeňském Ústředním hřbitově). Text mého vystoupení pak přetiskla
Jednota do publikace věnované J. Ch. ⁴⁰³*

⁴⁰³ Emailová korespondence autorky s prof. PhDr. Viktorem Viktorou, CSc. ve dnech 14. a 19. dubna roku 2015. (Viz textová příloha č. 3.)

6 Duchovní aktivity

6.1 Bez ritu

Unitářství se považuje přímo svými představiteli za náboženství bez obřadů.⁴⁰⁴ Unitáři pozitivně přijímají všechny nové podněty, rádi o nich diskutují a zvažují, zda v sobě mají zajímavou a obohacující myšlenku, či představují jen například negativní úhel pohledu. Jsou adaptabilní i ke svým vyřčeným či sepsaným myšlenkám, a pokud by se nějaké z nich zdály dalším generacím za neslučitelné s nynějším obrazem společnosti, dokáží od nich upustit, nebo je přizpůsobit pro život tady a teď. ThDr. Karel Hašpl se ve své knize *Potřebuje člověk náboženství?* zamýšlí nad pověrou a pomluvou.⁴⁰⁵ Naznačuje, že přežití musí ustoupit nové adaptaci. Útočí na pojmy předsudek a pověra, které má člověk v sobě. Je zastáncem toho, že i v náboženském společenství se musí brát ohledy na nové objevy jak na poli vědeckém, tak i filozoficko-teologickém. A držet za každou cenu názory svých předků, dnes již sporné, vede k vnitřnímu rozkolu, nepochopení, a tudíž nedochází ke správnému duchovnímu soucítění, které je pro společnost velmi důležité. Sounáležitost, propojenost a symbióza skupiny vede k povzbuzení a posunu dál. Tento úvod je důležitý pro pochopení onoho unitářského bezobřadnictví.

V nauce církve římskokatolické samotným vykonáním obřadu člověk dostává milost Boží. Církev československá oklešťuje toto tvrzení a praví, že ne každý, kdo přijímá viditelné znamení, přijímá i neviditelnou milost, nýbrž jen ten, kdo má pravou a živou víru. Katolická církev uznává sedm svátostí, jsou to křest, pokání, svátost oltářní, biřmování, poslední pomazání, svěcení kněžstva a svátost manželství.⁴⁰⁶ Již zde máme podstatný rozdíl mezi katolictvím a protestantstvím, neboť ti povyšují do hodnoty svátosti ze svých obřadů jen křest a Večeři Páně. Nyní se pokusím nastínit odlišnost unitářskou. Unitářství se považuje za náboženství nezjevené. Unitáři nemají kněžstvo, věří v rozum člověka a snaží se vésti jeho duši tak, aby si dokázala vyvolit z životních nabídek tu nejlepší cestu.

„Zásadní rozdíl mezi církvemi se svátostmi a unitářstvím bez svátostí je v tom, že se církve domnívají, že svátosti mohou člověka změnit, že mohou na něho něco nového přenést a tajemným úkonem vytvořit v něm něco trvalého. Život bez svátostí považují za

⁴⁰⁴ ŠÍMA, Jaroslav - ČAPEK, Norbert Fabián - HAŠPL, Karel. *Tvůrčí náboženství: příspěvek československých unitářů k ideové orientaci*. 4. vyd. Praha: Unitaria, 2011. 137 s. ISBN 978-808-6105-604. s. 82.

⁴⁰⁵ HAŠPL, Karel. *Potřebuje člověk náboženství?*. Editor Luděk Pivoňka. Praha: Unitaria, 2011. 190 s. ISBN 978-808-6105-611. s. 128.

⁴⁰⁶ Tamtéž, s. 129.

*neúplný, planý a špatný.*⁴⁰⁷ Unitáři se vyznačují odporem k okázalosti náboženských obřadů, akurátním vyplněním každého bodu, mechanickými pohyby a hlavně četností. Rází zásadu, že pokud se obřady konají příliš často, stávají se samoúčelnými a ztrácí svoje poslání.⁴⁰⁸ Proto se sami označují za náboženskou společnost bez zbytečného obřadnictví, což dokazuje fakt, že účast je naprosto dobrovolná. Unitáři žádného člena nepoutají slibem přísné docházky, zvláště dnes, v tak uspěchané době. Ze svého hnutí však samozřejmě nevykrátily všechny zaběhnuté svátky, tradice a oslavy. Jen těžko si lze představit náboženský proud v západní kultuře se zákazem tradičních Vánoc a Velikonoc, může je ale pojmout po svém.

Například Vánoce znamenají pro unitáře společné setkávání, poděkování svým bližním, nevyzdvihuje se však duchovní aspekt jako u katolické církve.⁴⁰⁹ Ctí tento čas, jenž otevírá srdce a stmeluje lidi, a také jim dává možnost k hlubšímu zamyšlení nad věcmi mezi nebem a zemí, k zastavení a nahlédnutí do svého nitra.

Velikonoce pro unitáře představují oslavy nového života, bujení přírody, nový příliv pozitivní energie.⁴¹⁰ Radují se z toho, že jsou na světě a mohou vychutnávat plnými doušky vše, co nabízí.

Jelikož se unitářské smýšlení zaměřuje na individualitu člověka, bere v potaz významnost důležitých mezníků osobního života jako je narození, svatba a úmrtí.

Takzvaný unitářský křest, prováděný nejrůznějšími způsoby, je chápán jako radostné přijetí dítěte do života, uvítání do společnosti lidí.⁴¹¹ Obřad má navodit příjemnou a pozitivní atmosféru, aby z ní mohlo dítě čerpat na své životní cestě, dát mu pocit bezpečí a víru, že má kolem sebe několik pomocných rukou pro zdolávání životních překážek. Obřad nebývá příliš oficiální, zde se nesetkáváme s tradičními zvyklostmi. Dítě nemusí mít bílé roucho, křestní roušku ani svíčku.⁴¹² Většinou záleží na rodičích a na reverendovi dané obce, jakou formu obřadu poskytnou. Někdo preferuje tradiční podobu, kde je velmi významným prvkem voda, symbolizující čistotu, nebo může být uvítání novorozence založeno na citových proslovech a optimistických slovech představitele obce i rodičů do

⁴⁰⁷ HAŠPL, Karel. *Potřebuje člověk náboženství?*. Editor Luděk Pivoňka. Praha: Unitaria, 2011. 190 s. ISBN 978-808-6105-611. s. 137.

⁴⁰⁸ ŠÍMA, Jaroslav - ČAPEK, Norbert Fabián - HAŠPL, Karel. *Tvůrčí náboženství: příspěvek československých unitářů k ideové orientaci*. 4. vyd. Praha: Unitaria, 2011. 137 s. ISBN 978-808-6105-604. s. 82.

⁴⁰⁹ STREJČEK, Vladimír. *Historie a myšlenky unitářství a univerzalizmu ve světě a v České republice*. Praha: Unitaria, 1999. 135 s. ISBN 80-861-0503-2. s. 46.

⁴¹⁰ Tamtéž, s. 47.

⁴¹¹ Tamtéž, s. 47.

⁴¹² Rozhovor autorky s Robertem Bergmanem, spirituál, dne 2. 4. 2015 v budově Církevního gymnázia v Plzni.

životní pouti dítěte. Jelikož unitáři chtějí obřadem upozornit na symbiózu a vzájemnou propojenost člověka s přírodou, používají k uvítání dítěte i květinu, kterou se duchovní dotýká čela novorozence. „*Ti, kdo byli již svědky našeho uvítání děťátka, vědí, že neprovádíme nijaká kouzla, nedáváme podnět k pověrám, nesmýváme hříchy, ale vyslovujeme radost nad příchodem nového bratra, nové sestry a připomínáme rodičům, jak nejlépe mají vychovávat své dítě a vésti jej k životu dobrému a úspěšnému.*“⁴¹³

Ztráta blízkého člověka je vždy bolestná událost. Pro každou církev je přijetí odchodu živé bytosti nejdelikátnější z obřadů, jelikož se nesmírně citově dotýká pozůstalých. Unitáři spatřují v každém z nás jedinečnou individualitu, tolerují její rozdílnost potřeb, zásad a zálib, proto je unitářský obřad rozloučení postaven na představení a zhodnocení životní pouti zesnulého.⁴¹⁴ Díky tomu můžeme na ceremoniálu vyslechnout zajímavé, děkonné a mnohdy žertovné promluvy zúčastněných, o které se postarají nejbližší rodina a dobří přátelé. Také se velmi často můžeme setkat i s netradiční výzdobou místnosti, která se většinou promění ve fotografické muzeum vzpomínek, kde se samozřejmě o hudební kulisu postará oblíbená skupina či soubor nahrávek písní, které byly srdci zesnulému nejbližší. Proto velmi záleží na pozůstalých, jakou atmosféru pro své loučení zvolí. Můžeme se setkat jak s důstojným obřadem, vyplněným díkůvzdáním za život a práci zesnulého, tak i s narůstající oblibou velmi neoficiálního pojetí rozloučení, které odpovídá nátuře zemřelého. Tuto formu sami unitáři nesmírně vítají a preferují, jelikož zde pozůstalí spatřují moment uvědomění si, že v každém konci je třeba vidět nový začátek. Unitářsko-univerzalistická tradice hledí s vírou a se smyslem pro odpovědnost v pokračující život, proto je závěrečná modlitba prostoupena slovy o světle víry a naděje jak pro zesnulého, tak pro pozůstalé.⁴¹⁵

⁴¹³ HAŠPL, Karel. *Potřebuje člověk náboženství?*. Editor Luděk Pivoňka. Praha: Unitaria, 2011. 190 s. ISBN 978-808-6105-611. s. 131.

⁴¹⁴ STREJČEK, Vladimír. *Historie a myšlenky unitářství a univerzalizmu ve světě a v České republice*. Praha: Unitaria, 1999. 135 s. ISBN 80-861-0503-2. s. 48.

⁴¹⁵ HAŠPL, Karel. *Potřebuje člověk náboženství?*. Editor Luděk Pivoňka. Praha: Unitaria, 2011. 190 s. ISBN 978-808-6105-611. s. 161.

6.2 Květinová slavnost

Po těchto výše popsaných řádkách mohou mnozí vznést námitku, že si unitáři nesmírně protiřečí, považují se za církev bez ritu, ostře se vyhrazující proti periodicitě konání a následné bezúčelnosti obřadu, jak tedy pochopit Květinovou slavnost? Zde se vychází již ze samotného názvu, z něhož můžeme vyčíst, že se nejedná o květinový obřad, ale o Květinovou slavnost, kde slovo slavnost je na místě, jelikož naprosto vystihuje ladění atmosféry a cíl oslavy. Opět je zaměřena na člověka a jeho harmonické soužití mezi ostatními, žádné zázraky. A hlavně samotná Květinová slavnost a její následné opakování se ujalo tzv. lidově, členům se prostě a jednoduše líbila, opravdu v ní viděli její správné poselství. Slavnost má daný jen určitý rámeček, který je ale velmi rozvolněný. Každá obec si jej může přetvořit ku obrazu svému. Duchovní se jí snaží vždy oživit něčím novým, proto v zásadě musí být každoročně trochu jiná. Nejde o formu, ale o poselství. Pokud by se však stávala přežitou tradicí, může být nahrazena jinou a lépe vystihující pro dané období slavností.

První Květinová slavnost v Československu se konala 4. června 1923 díky Norbertu Fabiánu Čapkovi,⁴¹⁶ jenž chtěl nějakým společným počinem oslavit unitářskou víru, myšlenky a nabudit v každém členovi smysl pro kolektivní cítění, fakt, že člověk není na světě sám, což přináší úlevu, ale i jisté určité náležitosti. Květinová slavnost splnila tento účel na výbornou. U svých členů si samotný průběh a hlavně její myšlenka vysloužily nesmírný úspěch, že sami zúčastnění si ji vyžádali po roce znovu. Tímto způsobem se ustanovilo její opakování, ne podnětem shora, ale žádostí zdola.

Jak je již z názvu patrné, důležitým symbolem je zde květina, kterou si každý člen přinese s sebou.⁴¹⁷ Vybírá podle vůně, oblíbenosti, barvy či aktuální nálady. Není divu, že si unitáři vyvolili právě květinu. Může za to její různorodost a osobitost, podobně jako u člověka žijícího ve společnosti. Každý je originál. Po příchodu na slavnost odevzdává každý člen svoji květinu do společné vázy, tudíž se ještě před začátkem z jednotlivých květin (osob) stává kytice (lidstvo). Květinám je během slavnosti žehnáno, což je chápáno jako projev úcty nás lidí k přírodě a jejím tvorům.⁴¹⁸ K vyvrcholení unitářského smýšlení dochází v samotném závěru slavnosti, kdy si zúčastnění ze společné vázy berou květiny,

⁴¹⁶ STREJČEK, Vladimír. *Historie a myšlenky unitářství a univerzalizmu ve světě a v České republice*. Praha: Unitaria, 1999. 135 s. ISBN 80-861-0503-2. s. 49.

⁴¹⁷ Tamtéž, s. 50.

⁴¹⁸ Tamtéž, s. 50.

ale pozor, odnášejí si zcela jinou, než přinesli. Tímto počinem si navzájem dokazují svoji toleranci k druhým, pochopení a laskavost.

Čapkova slova při jejím opětovném uvedení v roce 1924 zněla: „*Jako symbol a svátost zvolili jsme to nejněžnější, nejpřístupnější a nejkrásnější, co nám příroda dává, květina. Květinka je božská. Neuděláš ji, kdyby ses namáhal sebevíc. Jen mrtvý padělek bez vůně a života dokážeš, nic víc.[...] Až budete odcházet z tohoto shromáždění, klidně, bez shonu, vezme si každý ze společné kytice jednu květinku pro sebe bez vybírání, na znamení, že si nevybírám, koho chce uznat sestrou a bratrem.*“⁴¹⁹

6.2.1 Historie plzeňských Květinových slavností

V plzeňském archivu se nachází programy přednášek a Květinových slavností konaných plzeňskými unitáři. Na základě těchto podkladů a plzeňské kroniky bych zde ráda uvedla malou analýzu slavností v Plzni. Také jsem se zaměřila na kontakt a propojenost zmíněných obcí, který byl v prvopočátcích vzniku plzeňské obce opravdu častý. ThDr. Karel Hašpl patřil k jejich nejvýznamnějším a skoro pravidelným řečníkům. Své posluchače si získal již při první promluvě na téma *Svoboda a bratrství* v Plzni dne 12. května 1935.⁴²⁰ Až do složení své funkce ústředního duchovního roku 1958 se stal jejich nedílnou součástí. Na Květinových slavnostech několikrát vystoupila i jeho žena, dcera Norberta Fabiána Čapka, Bohdana Hašplová. V 60. letech dojížděl za plzeňskými unitáři ThDr. Dušan Kafka, který přednášel spolu s místním duchovním Františkem O. Lexou. Květinová slavnost roku 1970 měla velmi slavnostní ráz. Po dlouhé odmlce do západních Čech opět zavítala Bohdana Hašplová. Její návštěva měla své důležité opodstatnění. Roku 1970 uběhlo sto let od narození zakladatele českých unitářů Norberta Fabiána Čapka, jejího otce, a proto se ujala hlavní promluvy.⁴²¹ K dalším významnějším slavnostem patří osvobozující z roku 1945,⁴²² dále z roku 1951,⁴²³ kdy účast přesáhla číslo 300 a v neposlední řadě svatebně laděná roku 1973.

⁴¹⁹ STREJČEK, Vladimír. *Historie a myšlenky unitářství a univerzalizmu ve světě a v České republice*. Praha: Unitaria, 1999. 135 s. ISBN 80-861-0503-2. s. 51-52.

⁴²⁰ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 11.

⁴²¹ Tamtéž, s. 163. (Viz obrazová příloha č. 19.)

⁴²² Viz obrazová příloha č. 20.

⁴²³ Viz obrazová příloha č. 21.

Programy prozrazují, jaké měli plzeňští unitáři těžkosti s prostory, které by finančně i kapacitně vyhovovaly. Jedny z prvních slavností se konaly v Lidovém sále Měšťanské besedy, hojně se využívala i propůjčená kaple Církve československé. Od roku 1948 se slavnost přesouvá do přednáškové síně Západočeského muzea v Plzni.⁴²⁴ Roku 1968 se za účelem konání Květinové slavnosti pronajala Smetanova síň.⁴²⁵ Poté i kvůli finanční stránce se Květinové slavnosti prováděly na adrese plzeňské Unitarie. Jen zřídka se v programech objevuje jiný prostor.

Jak jsem již předeslala, Květinová slavnost nemá pevný řád, který je třeba striktně dodržovat. Norbert Fabián Čapek nastínil určitý model průběhu slavnosti, který je pro každou obec, jakýkoli sbor i v zahraničí určitou osnovou, do níž si může zasadit, co je pro dané společenství jedinečné, obohatit ji o svůj prvek. Proto je Květinová slavnost oblíbená po celém světě díky své nadčasovosti .

Jelikož se zaměřuji na plzeňskou obec, ráda bych nyní popsala místní podobu Květinové slavnosti. V průběhu minulého století měla následující body a jejich ustálené pořadí. Začínala obvykle kulturní vložkou, většinou představující klavírní vystoupení, poté duchovní slavnost zahájil a přivítal členy i hosty, pak se pokračovalo společnou písní z unitářského zpěvníku sestaveného Norbertem Fabiánem Čapkem. Po ukončení zpěvu následovala *živá slova*. Poté opět dostala prostor kultura, většinou pěvecké vystoupení. Dále byla na programu nejdůležitější část celé slavnosti, a to proslov duchovního obce či přizvaného přednášejícího, následovala kulturní vložka, po ní se donesla do sálu váza s květinami, proběhlo požehnání, meditace nad květinami obohacená dalším hudebním vystoupením. Program zakončila valedikace duchovního a závěrečná společná píseň. Uměleckým vstupům byl věnován značný prostor, což hodnotím velmi kladně.⁴²⁶

Program nikdy neobsahuje stejné přednášky, proslovy ani kulturní vložky. Jedinou pravidelnost spatřuji v nepsaném ustanovení sedmého dne v týdnu pro uskutečnění slavnosti v 10 hodin, což se mění až roku 2007, kdy se slavnost přesunula na pondělí.

⁴²⁴ Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. *Program květen 1948*.

⁴²⁵ Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. *Program květen – červen 1968*.

⁴²⁶ Například v 50. letech se o hudební vstupy postaral J. Horák (zpěv), J. Duras, Ing. V. Duras (klavír) a M. Sedmikubský (zpěv). Od 60. let se na programu objevili J. Duras (klavír), V. Jindřichová (zpěv), Z. Bronislawski-Deylová, členka ND v Praze (indický chrámový tanec) a B. Maříková (hudební doprovod). Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. *Program červen 1953, program Květinové slavnosti roku 1968 a 1970*.

6.2.2 Květinová slavnost roku 2014

Nyní bych zde ráda podrobněji uvedla Květinovou slavnost z roku 2014, které jsem se zúčastnila, a dokonce jsem i svou uměleckou troškou přidala do mlýna, jelikož jsem byla požádána, abych program zpestřila hudebními a tanečními vstupy.

Při porovnávání programů z minulých let si povšimneme určité struktury zaručující logickou kontinuitu. I když obřad kopíruje jistou šablonu, bylo by nesprávné se domnívat, že opět podléháme nějakému stereotypnímu sledu.⁴²⁷ Naopak, body programu jsou jeho jistoty, ale celkové ladění je každý rok jiné, už jen ve zvoleném tématu v promluvě duchovního, které vybírá tak, aby posluchače oslovilo právě tady a teď, pak i ve zvolených společných písních a v neposlední řadě samozřejmě volbou repertoáru hostů.

Plzeňská Květinová slavnost probíhá ve společenské místnosti Unitarie Plzeň.⁴²⁸ V posledních letech vychází obřad na červnový pondělek, jenž nabízí možnost vykonat oslavu venku, a tak zajímavě zakončit duchovní činnosti uplynulého roku.

Květinová slavnost 2014 se konala v pondělí 30. června od sedmnácti hodin.⁴²⁹ Jelikož Obec unitářů v Plzni spravuje celý Plzeňský kraj, dokonce sem jezdí i jedinci z Karlovarského či Jihočeského kraje, otevřely se dveře Unitarie už v patnáct hodin za účelem vykompenzování útrap dojíždění.

Celková organizace byla samozřejmě v rukou reverenda ThMgr. Lud'ka Pivoňky, tisk programů, příprava tématu, donesení vázy, ale také srdečné přivítání každého člena s krátkým osobním hovorem, což mě velmi zaujalo. Členové Unitarie byli dochvilní, tudíž se program mohl zahájit společně zpívanou písní. Poté zaplála velká svíce. Stěžejním bodem bylo položení vázy s květinami pod znak unitářů. Jak již bylo popsáno, každý, kdo přichází na Květinovou slavnost, přináší s sebou květinu, kterou vnoří do vody a s počtem účastníků roste i počet květin, které vytvoří mohutný puget. Přinesení 2014 se konalo v netradičním pojetí, a to již v naznačené taneční vložce.

Další významný počín představovala promluva duchovního.⁴³⁰ Čekala jsem úryvky myšlenek zakladatele i jeho nástupců, připomínání si pilířů unitářství, tudíž mě velmi překvapilo, když reverend ThMgr. Luděk Pivoňka zahájil svou řeč tezí: „*Dobrý duchovní musí být i dobrý psycholog.*“⁴³¹ A celý svůj monolog zasadil do oboru pozitivní

⁴²⁷ Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. *Program Květinové slavnosti 2014.*

⁴²⁸ Viz obrazová příloha č. 23.

⁴²⁹ Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. *Program Květinové slavnosti 2014.*

⁴³⁰ Viz obrazová příloha č. 25.

⁴³¹ Citace z vyslechnutého proslovu Rev. ThMgr. Lud'ka Pivoňky dne 30. 6. 2014.

psychologie, která jej, jak sám prozradil, velmi fascinuje. Svými myšlenkami reagoval na článek v časopisu, nazíral na něj z několika možných úhlů, a tak dal každému několik cest, jak se v něm zorientovat. Bylo na každém z nás, kterou si zvolí.

V závěru došlo k rozdání květin, což je právě ta samotná podstata Květinové slavnosti. Pozorovatel by u zúčastněných nepoznal rozdíl, s květinou přicházejí, s květinou odcházejí. Je zde však jedna velmi markantní odlišnost. Když přinášíte květinu, volíte podle sympatie, druhu, vůně, oblíbené barvy, květomluvy nebo aktuální nálady, zkrátka podle sebe. Odnášíte si ale květinu svého spoluúčastníka. Přijetím cizí květiny dáváte najevo svoji otevřenost, nezakomplexovanost, svoji toleranci k ostatním, a to všechno má ve vás probouzet Květinová slavnost, to je jejím poselstvím. Přijmout, že každá květina je něčím odlišná, ale přece krásná.⁴³² Musím se přiznat, že zvolení květin jako symbolu při této slavnosti bylo mimořádně skvělým počinem, jelikož květinu vybírá každý podle svého jedinečného vkusu, dává do výběru kus srdce, a tím do ní i trochu své duše. Proto tak bravurně, výstižně a neverbálním způsobem vystihuje poselství slavnosti. Akt rozdání patřil opět tanci. Zakončení slavnosti symbolizuje zhasnutí svíce, po kterém následuje společná píseň.⁴³³

Po hodinové slavnosti se většina členů odebrala do restaurace Plzeň, kde se naskytl hojný prostor pro přátelská popovídání i promýšlení případných návrhů na témata přednášek příštího roku.

⁴³² Viz obrazová příloha č. 24.

⁴³³ Viz obrazová příloha č. 22.

6.3 Svatební obřad

Svatebnímu obřadu, z hlediska stresového vypětí, náleží místo v první desítku tabulky náročných životních situací.⁴³⁴ Přejít do společného života je těžký, vyžaduje kompromisy, které jsou nutné aplikovat již při samotné organizaci obřadu. Už jen zásadní otázky, které si musí dvojice ujasnit, například zda si zvolí svatební ceremonii církevní či světskou? Radnici či kostel? Přípravu na manželství před církevní svatbou, během které se svatebčané utvrdí ve správnosti a důležitosti svého kroku či bleskové vyplnění formuláře a obřad bez svědků, toť otázka. Zvláště v dnešní době, kdy radnice neposkytuje dostatek prostoru pro osobní rozměr a s církevním obřadem bývá problém ze strany odlišných vyznání svatebčanů. Pro nerozhodné snoubence se naskýtá i třetí možnost v podobě unitářského obřadu, který nabízí šanci pro naplnění představ zamilovaných. Zaručí legalnost obřadu s formálními náležitostmi, ale přitom si obřad zachová svoji duši.

Unitářský sňatek je roven sňatku občanskému.⁴³⁵ Úkon provádí duchovní, který je k němu ze své funkce oprávněn. Obřadu předchází rozhovor snoubenců s duchovním, při němž se domlouvají nejen organizační záležitosti, ale reverend jim vhodnými slovy připomíná zásady manželského soužití, důležitost vzájemné pomoci a opory jeden pro druhého.

Snoubenci mají naprosto volnou ruku ve výběru místa (domácí prostředí, park, jezero), časovém rozvržení obřadu (jakákoli denní i noční hodina), v délce (krátký, hodinový), soukromý či velkolepý, dokonce i v samotné režii obřadu.

Svatební obřad má takovou formu a průběh, jaký si daná dvojice stanoví. Proto unitářský obřad dává prostor pro uskutečnění vlastních představ, chápe významnost důležitého kroku v životě jednotlivce a respektuje individuální představy, jak dojít k jeho naplnění. Reverendi se snaží splnit veškerá přání dvojice. Duchovní může svoji řeč založit na slovech z *Bible*, *Koránu* stejně tak jako na textech literárních spisovatelů. Díky této skutečnosti si troufnu tvrdit, že zde můžeme zhlédnout opravdovou plejádu pojetí vlastních svateb od tradiční formy k velmi tvůrčímu a originálnímu vstupu do manželství. Snoubenci korigují své nápady a ladění obřadu s duchovním. Aby zájemci o svatební obřad nebyli odrazeni velkým množstvím možností, nabízí reverend pomocnou ruku v seznámení snoubenců s univerzální osnovou, kterou mohou použít jako výchozí inspiraci. Například na webových stránkách NSČU naleznete návrhy poměrně netradičních manželských

⁴³⁴ HANDLÍŘOVÁ, Ludmila. *Identifikace náročných životních situací a jejich zvládnutí u adolescentů /gymnasistů/*. 79. s. Diplomová práce obhájena na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity na katedře pedagogiky a psychologie roku 2007. Vedoucí diplomové práce PhDr. Olga Jílková.

⁴³⁵ *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. VI, 2005, č. 2. Plzeň: Unitaria Plzeň Oznamovatel. s. 7.

slibů.⁴³⁶ Jediným stálým bodem obřadu je pronesení manželské formule, kterou při uzavírání manželství ukládá český právní řád.

6.3.1 Historie plzeňských unitářských svateb

Ráda bych zde udělala malý exkurz do konání svateb prostřednictvím náboženské Obce unitářů v Plzni. Podle zápisů z kroniky a pozvánek se dá vysledovat, že svatební obřad byl vždy součástí nedělní promluvy, nebo dokonce i Květinové slavnosti.

Dne 30. ledna 1938 se v kapli CČS provedla úplně první unitářská svatba v Plzni pod vedením samotného Norberta Fabiána Čapka a jeho manželky sestry Máji Čapkové. Jména manželů však nejsou uvedena.⁴³⁷

O svatbě konané 30. října 1943 se zmiňuje bratr Miloš Mikota, jenž do Plzně přijel kvůli sjednání možného prostoru pro unitářská nedělní shromáždění. Jména svatebčanů však neuvádí. Od bratra Mikoty dostali novomanželé užitečné rady do budoucího života v podobě darované knihy Norberta Fabiána Čapka *Manželství*.⁴³⁸

18. prosince 1948 vstoupili v kapli CČS do svazku manželského sestra Dana Brabcová a Josef Landa. Obřadem snoubence provedl ThDr. Karel Hašpl.⁴³⁹

Dne 30. ledna 1949 se rozhodla pro unitářskou svatbu Dobromila Eckertová i její nastávající manžel bratr Sveřepa. Tato unitářská ceremonie se stala pro plzeňskou skupinu velmi interní záležitostí. Dobromila Eckertová byla dcerou manželů Eckertových, kteří patřili ke skupině zcela prvních plzeňských unitářů, sama se však podílela na každodenním životě plzeňské odbočky, především svojí nabídkou vyučování unitářských dětí. Obřad byl vykonán v kapli CČS Leninova 1 v 10:30 za celkové účasti 80 osob. Ceremonie se nesla v unitářském duchu, následovala totiž po klasickém nedělním shromáždění, které začalo o hodinu dříve. Jako přednášející přijel z Prahy ThDr. Karel Hašpl, jenž měl připravenou promluvu na téma *Hmota a duch*, poté se samozřejmě zhostil i role oddávajícího.⁴⁴⁰

⁴³⁶ Svatební obřady. *unitaria.cz/praha/* [online]. Dostupné z:

<http://www.unitaria.cz/praha/sluzba_duchovnich/svatebni_obrady.htm>. [cit. 2015-03-15].

⁴³⁷ Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1938-39. *Pozvánka na unitářskou svatbu*. (Viz obrazová příloha č. 27.)

⁴³⁸ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zpráva Miloše Mikoty v Praze ze dne 1. 11. 1943*.

⁴³⁹ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 29.

⁴⁴⁰ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Výroční zpráva o činnosti plzeňské odbočky za rok 1949*.

Z nalezených materiálů v pražském archivu NSČU lze usoudit, že v 50. a 60. letech plzeňské unitářské svatební obřady poněkud stagnují. Ale hned ze začátku 70. let se dochovalo svatební oznámení MUDr. Marie Zývalové a Ing. Josefa Abrahama, kteří se rozhodli vstoupit ve svátost manželskou dne 3. června 1973 u příležitosti Květinové slavnosti ve Smetanově síni.⁴⁴¹ Jejich smysl pro unitářství byl očividný, jelikož dne 8. června 1975, u příležitosti Květinové slavnosti, proběhlo i uvítání jejich prvorozeného syna Davida.⁴⁴² V říjnu roku 1981 zpečetili svůj svazek sestra Krtičková a Ing. Pavel Kuncl.⁴⁴³

Novodobější záznamy se zmiňují o svatbě Alexandry Ondruškové Tolingerové, bohužel neuvádějí ani den, a dokonce ani rok. Jedinou informací, kterou poskytuje Fotodokumentace, je fakt, že se svatební hostina konala na Roudné.⁴⁴⁴ Pro další materiály by se muselo zapátrat v současné agendě Obce unitářů v Plzni.

6.3.2 Svatby v současnosti

Jak mi při osobním rozhovoru potvrdil sám Rev. ThMgr. Luděk Pivoňka, unitářské svatby se v dnešní době velmi rozmohly. Během roku již běžně vykoná 10-16 obřadů. Jak mi prozradil, Obec unitářů v Plzni ani nepotřebuje zvláštní propagaci této nabízené služby, lidé se o ceremonii hlásí sami. Rev. ThMgr. Luděk Pivoňka si na svatbách opravdu zakládá a snaží se snoubencům vycházet maximálně vstříc, funguje i jako cenná pomocná ruka. Důkazem mohou být velmi kladné reference od novomanželů, jako například osobní rozhovor s Kateřinou Dražanovou podrobně rozepsaný v textové příloze.⁴⁴⁵

⁴⁴¹ Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Svatební oznámení.* (Viz obrazová příloha č. 28.)

⁴⁴² Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983.* s. 194.

⁴⁴³ Tamtéž, s. 252.

⁴⁴⁴ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Fotodokumentace Obce unitářů v Plzni od roku 1987-2000.* Autor neznámý. Nečíslováno.

⁴⁴⁵ Osobní rozhovor s Kateřinou Dražanovou dne 20. února roku 2015 v Pekařství Malinová, Americká 1, Plzeň. (Viz textová příloha č. 5.)

6.4 Dobročinná činnost

6.4.1 Sdružení přátel SOS vesničky

Obec unitářů v Plzni navázala kontakt se Sdružením přátel SOS vesničky. V březnu roku 1969 zaslali unitáři na jejich účet částku 150 Kčs. V roce 1972 darovala obec 200 Kčs.⁴⁴⁶

6.4.2 Glykogenóza

V plzeňské unitářské obci fungoval dobročinný Fond Trpících Bytostí. Roku 1992 se na kontě vyšetřila částka 2000 Kčs. Byla to suma již hodnotná, která naskýtala možnost obdarování. Zamýšleno bylo zaslání příspěvku na konto Míša a Gama nůž, dát peníze dětskému domovu na Tábořsku či pomoci Renatě Jeslínkové, jejíž otec se přímo obrátil na plzeňské unitáře s prosbou o pomoc. Renata Jelínková trpěla nemocí zvanou glykogenóza. V té době ležela na anesteziologicko-resuscitačním oddělení a byla závislá na přerušovaném zástupovém ventilátoru. Aby mohla být propuštěna do domácího ošetření, musela by si obdobný přístroj pořídit. Jeho cena však překračovala částku 400 000 korun. Rozhodnutí padlo dne 19. dubna, jehož znění nemá písemnou podobu.⁴⁴⁷

6.4.3 Fond ohrožených dětí v Plzni

Od roku 2003 finančně podporuje Obec unitářů v Plzni Fond ohrožených dětí v Plzni. Z dotací se mohly do azylového domu zřídit kuchyňské linky (2003, 2004, 2006), roku 2005 se za darované peníze vybavila místní tělocvična. Plzeňští unitáři přinesli i povlečení a ložní soupravy (2006, 2007).⁴⁴⁸

⁴⁴⁶ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 152, 175.

⁴⁴⁷ *Entita*, roč. I, 1992, č. 1. Plzeň: Náboženská obec českých unitářů Unitaria. Vycházel měsíčně.

⁴⁴⁸ Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Fotodokumentace Obce unitářů v Plzni od roku 2000-2006*. Autor neznámý. Nečíslováno.

Závěr

Díky doporučené literatuře, dobovým materiálům, osobním rozhovorům a své účasti na konaných přednáškách, jež se staly podkladem pro moji písemnou práci, jsem se dobrala následujících výsledků.

Unitářství není církví, nýbrž náboženskou společností, jež si zakládá na racionálním smýšlení i v otázkách teologických. Nevěří v zázraky a vyznává náboženství nezjevené, které staví na rozumovém uchopení témat a problémů. Kladně přistupuje ke všem novým podnětům z jakékoli oblasti každodenního lidského života. Svě členy učí ke správné interpretaci získané informace, a to ověřováním pramenů, důsledným zvážením všech pozitiv a negativ, nazírání z několika úhlů pohledu, pochopení její myšlenky. Díky tomuto postupu vznikají kvalitní závěry. Unitář by se nikdy neměl spokojit s masovým názorem a podlehnout generalizaci. Tyto až analytické metody jsou důkazem, že unitářství bylo vždy nakloněno pokroku a převratným objevům na poli vědeckém. S tvrzením souhlasí sami unitáři, jelikož v osobě Michaela Serveta, jenž vynalezl plicní krevní oběh, spatřují svého prvního hybatele unitářských myšlenek.

Unitáři nepociťují strach z neznámého a nového, naopak se snaží pochopit, osvojit si, a dokonce i aplikovat nový poznatek. A dokazují to i ve svých řadách. Unitáři nelpí na starých, dnes již třeba přežitých zásadách. Dokáží upustit od minulého a přeorientovat se na potřeby dneška. Jak sami říkají, i unitářství muselo projít svým vývojem a řada tezí se na základě nově objevených poznatků musela poupravit.

Unitářství se hodně orientuje na člověka, vyzdvihuje jeho rozum a apeluje na jeho svědomí. Snaží se vytvořit mu takové duševní zázemí, které by mu mělo být oporou pro pochopení světa a doby, do které se narodil. Klade důraz na život tady a teď. Nevylučuje posmrtný život, pokračování či spásu. Pokud člověk prožíval svůj život naplno, podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, postaral se tak nejlépe o ten budoucí. V těchto tezích spatřuji velikou podobnost s renesančním rozumovým smýšlením, které do středu svého zájmu staví též lidskou bytost. Prapůvod unitářské orientace na lidskou bytost pramení z jejich antitrinitářství. Unitáři obdivují Ježíše a vyzdvihují jeho lidství i ochotu pomoci druhým.

Unitáři nevykonávají sedm svátostí jako katolická církev. Unitářství je náboženstvím bez ritu. Samozřejmě ale jako u každé skupiny, ať společenské či náboženské, i zde probíhá alternativa, tzv. iniciace- uvítání dítěte. Je zde však kladen důraz

na společenskou stránku věci. Po obřadu by si rodiče a posléze i dítě měli uvědomit, že mají okruh přátel, na který se vždy mohou obrátit.

Objednání si unitářské svatby se v posledních letech opravdu rozmohlo. Unitářský sňatek je roven sňatku občanskému. Jeho podobu mu dávají samotní snoubenci, kteří mají naprosto volnou ruku při organizaci. Svatební obřad je v jejich režii. Duchovní zde slouží jako rádce a zaručuje oduševnělost i vzácnost této chvíle.

Obřad rozloučení se zesnulým má vždy specifický ráz, jelikož i zde se nechává volná ruka pozůstalým, kteří upraví poslední rozloučení tak, jak by si to nebožtík přál.

Jediným pravidelným ceremoniálem se postupem času stala Květinová slavnost. Její periodicitu si ale vyžádali samotní členové náboženské skupiny, jelikož v ní spatřovali to pravé duchovní poselství. Unitáři dobře vědí, že pokud by se slavnost stala jen samoúčelným obřadem, neplnila by svoje poselství, byla by zrušena nebo nahrazena novou ceremonií, která by výstižněji předala myšlenky unitářství.

Práce tedy přináší základní informace o unitářích, směr jejich uvažování, rozpracovaný vznik společnosti Svobodného bratrství, který je spojen s významnými a známými jmény, podrobné dějiny Obce unitářů v Plzni, obohacené o dobové dokumenty, životopis nynějšího reverenda plzeňské obce ThMgr. Ludka Pivoňky a bývalé laické duchovní PhDr. Jiřiny Chudkové, jejíž osoba je spjata i se Západočeskou univerzitou v Plzni, z nashromážděných materiálů sestavený podrobný a přehledný seznam plzeňských Květinových slavností od roku 1933-2014, zahrnující místo konání, účinkující a téma hlavní promluvy. Vše má sloužit dnešnímu člověku pro seznámení se s unitářstvím a jejich z hlediska dějin krátkou, ale zajímavou historií. Předmětem mé práce nebyly filozoficko-teologické otázky, vzhledem k vybranému tématu je však nelze opomenout. Pro maximální objektivitu jsem do práce zakomponovala názory zástupců katolické církve, abych poskytla více náhledů na problematiku, jak to sami unitáři hlásají. Po přečtení by si měl každý utvořit svůj svobodný obrázek o unitářství.

Ke zformování a vytvoření prvního unitářského organizovaného hnutí došlo v době první republiky, která se váže s pojmy: samostatnost, ústava, T. G. Masaryk. Po nastudování doporučené literatury se pro mě největším překvapením stal fakt, že T. G. Masaryk se nezasloužil jen o stát, ale dokonce stojí i za vznikem společnosti unitářsky orientovaného Svobodného bratrství, jehož regulérním zakladatelem byl Norbert Fabián Čapek. Tato spojitost prvního československého prezidenta s unitářstvím mě velmi zaujala, proto jsem jí ve své práci věnovala patřičnou část. Při hlubším průzkumu jsem se dobrala výsledku, že unitářkou byla jeho žena Charlotta Garrigue Masaryková,

T. G. Masaryk pouze s unitářským smýšlením velmi sympatizoval. Díky Charlottě Garrigue Masarykové, jež unitářsky působila na svého muže T. G. Masaryka, který Norberta Fabiána Čapka utvrdil v jeho záměru, se vytvořila první unitářská skupina v Čechách.

U první republiky bych ještě zůstala a zdůraznila, že v tomto období zaznamenávali unitáři velké ohlasy jak u svých členů, tak i z řad veřejnosti. I plzeňská obec v době svého vzniku se těšila veliké přízně, kdy se Květinové slavnosti účastnilo nad 300 příznivců. Postupem času však její věhlas upadá. Klesá i návštěvnost hostů a podobně smýšlejících osob na pořádaných přednáškách. Zájem veřejnosti o činnost Obce unitářů v Plzni je nyní minimální, jak to potvrzují výsledky mého dotazníku.

Téma plzeňských unitářů není zdaleka vyčerpáno. Kvalitní zápisy v kronice končí na sklonku roku 1983, dalším dohledatelným záznamem je až fotografie správního výboru z roku 1987. Poté již následují jenom stručně zhotovené dvojce desky, tzv. *Fotodokumentace Obce unitářů v Plzni*. Činnost Obce unitářů v Plzni od roku 2006 není zmapována vůbec. Do své práce jsem se snažila zakomponovat i dobové dokumenty, které jsem utřídila a seřadila tak, abych obohatila již sepsané záznamy o nové poznatky. Bohužel jsem se dostala jen k omezené menšině kvůli neutříděnosti písemného materiálu obou archivů unitářských obcí. Paradoxně nejvíce korespondence jsem zachytila z období vzniku odbočky Svobodného bratrství v Plzni, postupem času dobové dokumenty ubývají a v 80. letech mizí úplně. Mezeru od roku 1983-1987 se mi z nashromážděných materiálů nepodařilo zaplnit. Tuto skutečnost bych chtěla svým dalším studiem napravit. Také bych se ještě chtěla zaměřit na postavu duchovního i šéfredaktora plzeňského periodika Rev. Petra Doláka a hlavně se pokusit získat korespondenci i úřední agendu plzeňské obce od roku 2000 a doplnit i posléze navázat na stručnou *Fotodokumentaci Obce unitářů v Plzni*.

Nakonec bych chtěla osvětlit, proč se v názvu práce vyskytují slunečnice. Unitářství má velmi kladný vztah k přírodě. Nezapomíná, že je všude okolo nás a my bychom ji měli ctít a uznávat. A jak je z výše popsáno textu patrné, symbol květiny se u unitářství objevuje v několika podobách. Při uvítání dítěte mu duchovní žehná zvolenou květinou, aby ho naplnila svojí krásou. A největším důkazem je ukončení unitářského duchovního roku Květinovou slavností, kde mají květiny nezastupitelný význam. Druh a barva květiny určuje osobitost jednotlivých členů. Společný puget, vytvořený z květin zúčastněných osob, znázorňuje jejich toleranci a pochopení ostatních lidských bytostí.

Tento druh květin jsem zvolila, protože v samotném znaku českých unitářů vyrůstají ze středu písmene U dvě slunečnice. Jejich výšky vzrůstu však nejsou vyrovnané. Tato skutečnost má své opodstatnění. Vyšší slunečnice se nad svojí sestrou nevyvyšuje, ale naopak jí ze své pozice zaručuje ochranu a bdí nad ní. Takto graficky znázorněné slunečnice tedy vyjadřují osobitost a rozdílnost každého člověka naší planety s právem na toleranci své odlišnosti.

Třetí význam jsem si dovolila utvořit sama na základě úvodního rozhovoru s reverendem ThMgr. Luděkem Pivoňkou a první pročené knihy. Stejně jako zpívá v refrénu písně Inka Zemánková- *Tak jako slunečnice každým dnem otáčí se za sluncem*, tak i unitáři se každým dnem otáčejí za pravdou.

Summary

This thesis discusses the religious society of Czech Unitarians. It presents basic information about Unitarianism: the thesis describes the pillars of Unitarianism and the worldview of the members. Nowadays the Czech Republic has got four Unitarian communities (Prague, Brno, Pilsen, Teplice) and two local groups (Liberec, Ostrava). Since the thesis has been written at the Institute of History of the University of West Bohemia, it therefore focuses on the history of the Pilsen Unitarian Community in particular.

The thesis is divided into six chapters. The first chapter explains the meaning of the term Unitarianism itself, presents basic information about Unitarians, shows their principles, and aims to truthfully depict their views. The thesis does not aim to impose anything on anybody, in accord with the Unitarian principles. A major part of the first chapter discusses Norbert Fabián Čapek who founded the first Unitarian movement in our country, Svobodné bratrství (The Free Brotherhood). The movement was founded also thanks to the first president of Czechoslovakia, Tomáš Garrigue Masaryk, and especially his wife, Charlotte Garrigue Masaryk.

The second chapter focuses on Czech Unitarians in mass media. It lists web pages where those who happen to be interested in the topic may find key information about Unitarianism. It also offers the possibility to look into the book database of the Unitaria publishing house. The chapter furthermore offers two Roman Catholic Church representatives' opinions on Unitarianism.

The third chapter discusses Unitarian periodicals: Tvůrčí život, Czech Unitarians' magazine, and solely Pilsen periodicals (these are analysed in depth).

The topic of the fourth chapter is of crucial importance for the thesis as a whole. This chapter explores the history of the Pilsen Unitarian Community.

The fifth chapter is composed of biographies of PhDr. Jiřina Chudková, a lay priest, and ThMgr. Luděk Pivoňka, the current reverend of the Pilsen Unitarian Community. They both play important roles in the Pilsen Unitarian movement.

The sixth chapter presents a Unitarian ceremony called The Flower Celebration which concludes the sacred year of the Unitarian community. The chapter also contains a list of The Flower Celebrations in Pilsen. It furthermore focuses on services offered by Unitarians – the Unitarian wedding ceremony in particular.

The text and picture appendices contain unabridged transcribed interviews with respondents and title pages of the concerned periodicals, scanned letters and fly sheets.

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

Prameny archivní

- Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Plzni dne 23. 9. 1931.*
- Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Praze dne 13. 1. 1932.*
- Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Plzni dne 21. 1. 1932.*
- Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Praze dne 2. 4. 1932.*
- Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Plzni dne 12. 5. 1932.*
- Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Plzni dne 23. 5. 1932.*
- Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Plzni dne 27. 6. 1932.*
- Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Plzni dne 12. 8. 1932.*
- Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Plzni dne 22. 8. 1932.*
- Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Praze dne 24. 9. 1932.*
- Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Plzni dne 11. 11. 1932.*
- Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Plzni dne 15. 1. 1933.*
- Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Praze dne 5. 5. 1934.*
- Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Praze dne 14. 7. 1934.*
- Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Praze dne 20. 9. 1934.*
- Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1933-35. *Dopis v Praze dne 10. 1. 1935.*
- Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1936-37. *Dopis N. F. Čapkovi. V Plzni dne 9. 10. 1936.*
- Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1936-37. *Dopis ústředí NSČSU. V Plzni dne 9. 10. 1936.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Praze dne 16. 10. 1936.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis policejnímu ředitelství v Plzni. V Praze dne 16. 10. 1936.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Plzni dne 13. 12. 1936.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Praze dne 4. 2. 1937.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Plzni dne 14. 2. 1937.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Praze dne 21. 2. 1937.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Plzni dne 7. 4. 1937.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Plzni dne 22. 9. 1937.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Plzni dne 25. 10. 1938.*

Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1938-39. *Dopis v Plzni dne 1. 12. 1938.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Plzni dne 26. 5. 1940.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Praze dne 30. 6. 1940.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Praze dne 15. 5. 1941.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Praze dne 7. 12. 1942.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Dopis v Plzni dne 16. 5. 1944.*

Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Fotodokumentace Obce unitářů v Plzni od roku 1987-2000.* Autor neznámý. Nečíslováno.

Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Fotodokumentace Obce unitářů v Plzni od roku 2000-2006.* Autor neznámý. Nečíslováno.

Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Nabídkový leták Společnosti Svobodného bratrství a Obce Nového Lidu.*

Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1938-39. *Novinový výstřižek - Večerní České Slovo 1. 2. 1939.*

Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1938-39. *Pozvánka na unitářskou svatbu.*

Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1938-39. *Program dětské akademie ke dni 30. 1. 1938.*

Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. *Program květen 1948.*

Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. *Program 1951.*

Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. *Program 1953.*

Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. *Program květen – červen 1968.*

Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. *Program Květinové slavnosti roku 1968.*

Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. *Program Květinové slavnosti roku 1970.*

Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. *Program Květinové slavnosti 2014.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Propagační letáček – CO KONÁ NOVÝ LID - PLZEŇSKÁ OBEC SVOBODNÉHO BRATRSTVÍ.*

Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1933-35. *Propagační leták – Duše na rozcestí.*

Archiv Obce unitářů v Plzni. Rok 1936-37. Dokumenty. *Propagační letáček: Kritické dny lásky – shoda v manželství.*

Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1931-32. *Propagační leták – Nálada a její vědomé tvoření.*

Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1931-32. *Propagační leták – Potřeba harmonie rozumu se srdcem.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Propagační letáček přednášek „Českých Unitářů v Plzni“ leden – květen.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Propagační letáček přednášek rok 1951, únor – březen.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Propagační leták - Spolupráce s Bohem.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Propagační leták – Tvůrčí radost.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Svatební oznámení.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Usnesení Správního sboru NSČSU 2. 1. 1939.*

Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1931-32. *Ustanovující schůze Svobodného bratrství v Plzni ze dne 7. 6. 1932.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Výkaz duchovenské činnosti za 1. pololetí roku 1952. V Plzni dne 15. 7. 1952.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Výkaz náboženské činnosti za rok 1953. V Plzni dne 2. 1. 1954.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Výroční zpráva o činnosti plzeňské odbočky za rok 1949.*

Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1945. *Zápis ze schůze konané v Plzni dne 17. 10. 1945.*

Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1931-32. *Zpráva do tisku.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zpráva Miloše Mikoty v Praze ze dne 2. 2. 1942.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zpráva Miloše Mikoty v Praze ze dne 2. 3. 1942.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zpráva Miloše Mikoty v Praze ze dne 13. 4. 1942.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zpráva Miloše Mikoty v Praze ze dne 1. 6. 1942.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zpráva Miloše Mikoty v Praze ze dne 1. 11. 1943.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zpráva Miloše Mikoty v Praze z května 1944.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zpráva o činnosti za rok 1951. V Plzni dne 14. 2. 1952.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zpráva o činnosti náboženské obce čs. unitářů v Praze 12 za rok 1954. V Praze dne 18. 3. 1955.*

Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Zprávy Svobodného bratrství v červnu 1932.*

Prameny ústní

Rozhovor autorky s Robertem Bergmanem, spirituál, dne 23. února a 2. dubna roku 2015 v budově Církevního gymnázia v Plzni.

Rozhovor autorky s Kateřinou Dražanovou, nevěsta, dne 20. února roku 2015 v Pekařství Malinová, Americká 1, Plzeň.

Rozhovor autorky s PhDr. Kristýnou Ledererovou Kolajovou, šéfredaktorka časopisu *Tvůrčí život*, dne 16. srpna 2014 a 30. března 2015 v pražské Unitarii, Karlova 8, Praha 1.

Rozhovor autorky s Pavlem Petrem Petrašovským, farář při římskokatolické farnosti v Dýšíně, dne 15. ledna a 14. února roku 2015 na faře v Dýšíně.

Rozhovor autorky s ThMgr. Luděkem Pivoňkou, reverend Obce unitářů v Plzni, dne 2. července 2014; 11. listopadu 2014; 14. března 2015; 20. dubna 2015; 7. května 2015 v plzeňské Unitarii, v Tomanově 3, Plzeň.

Emailová korespondence autorky s prof. PhDr. Viktorem Viktorou, CSc. ve dnech 14. a 19. dubna roku 2015.

Literatura

HANDLÍŘOVÁ, Ludmila. *Identifikace náročných životních situací a jejich zvládnání u adolescentů /gymnastů/*. 79. s. Diplomová práce obhájena na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity na katedře pedagogiky a psychologie roku 2007. Vedoucí diplomové práce PhDr. Olga Jílková.

HAŠPL, Karel. *Potřebuje člověk náboženství?*. Editor Luděk Pivoňka. Praha: Unitaria, 2011. 190 s. ISBN 978-808-6105-611.

CHUDKOVÁ, Jiřina. *Být sám sebou: duchovní promluvy z let 1996-1997*. Praha: Unitaria, 2014. 89 s. ISBN 978-80-86105-71-0.

KUKLÍK, Jan - KUKLÍK, Jan. *Dějepis pro gymnázia a střední školy 4: nejnovější dějiny*. Praha: SPN, 2002. ISBN 9788072351756.

PIVOŇKA, Luděk. *Unitářství: spiritualita pro 21. století*. Plzeň: Obec unitářů v Plzni, 2012. 55 s. ISBN 978-802-6009-689.

RADOVÁ, Romana. *Unitářství ve světě a v České republice*. 99 s. Diplomová práce obhájena na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy roku 2004. Vedoucí diplomové práce PhDr. Zdeněk Vojtíšek.

SAMOJSKÝ, Petr. IV. CITÁTY PRO POROVNÁNÍ. *In Hledání moderního náboženství: rané spisy Norberta Fabiána Čapka*. Praha: Unitaria, 2013. 148 s. ISBN 978-80-86105-67-3.

STREJČEK, Vladimír. *Historie a myšlenky unitářství a univerzalizmu ve světě a v České republice*. Praha: Unitaria, 1999. 135 s. ISBN 80-861-0503-2.

ŠÍMA, Jaroslav - ČAPEK, Norbert Fabián - HAŠPL, Karel. *Tvůrčí náboženství: příspěvek československých unitářů k ideové orientaci*. 4. vyd. Praha: Unitaria, 2011. 137 s. ISBN 978-808-6105-604.

ŠPALE, Drahomil. *Nárys dějin unitářství v českých zemích*. Praha: Unitaria, 2010. 169 s. ISBN 978-80-86105-51-2.

Periodika

ČAPEK, Norbert Fabián - DITTRICHOVÁ, Jaroslava - LEDEREROVÁ KOLAJOVÁ, Kristýna - SAMOJSKÝ, Petr. Devadesát let českého unitářství. Jako neprodejná příloha.

Unitářské listy, 2012, č. 4. Praha: Obec širšího společenství českých unitářů.

DOLÁK, Petr. Z naší kroniky. *Entita*, roč. I, 1992, č. 2. Plzeň: Náboženská Společnost Československých Unitářů v Plzni. Vycházel měsíčně. Článek na pokračování.

Entita, roč. I, 1992, č. 2. Plzeň: Náboženská Společnost Československých Unitářů v Plzni. Vycházel měsíčně.

FIALA, Jiří. Tao-Te-Ťing. *Entita*, roč. II-III, 1993-1994, č. 3. 93-2. 94. Plzeň: Náboženská společnost českých unitářů. Článek na pokračování.

POTEMNÍK, Stanislav. Projekty, výzkumy a nápady prof. PhDr. doc. Potemníka, CSc. *Entita*, roč. II-III, 1993-1994, č. 9. 93-12. 94. Plzeň: Náboženská společnost českých unitářů. Článek na pokračování.

DOLÁK, Petr, Nápadník. *Entita*, roč. II, 1993, č. 10. Plzeň: Náboženská společnost českých unitářů. Vycházel pravidelně. s. 19.

FIALA, Jiří. Recenze. *Entita*, roč. II, 1993, č. 11. Plzeň: Náboženská společnost českých unitářů. Vycházel měsíčně. s. 14.

SÝKORA, Jaromír. Celková hospodářská zpráva za rok 1993. *Entita*, roč. III, 1994, č. 1. Plzeň: Náboženská obec českých unitářů. Vycházel měsíčně. s. 19.

DOLÁK, Petr. Přání k narozeninám. *Entita*, roč. III, 1994, č. 3. Plzeň: Náboženská společnost českých unitářů. Vycházel měsíčně. s. 2.

DOLÁK, Petr. Střední cesta. *Entita*, roč. III-IV, 1994-1995, č. 3. 94-1. 95. Plzeň: PUS NSČU. Článek na pokračování.

DOLÁK, Petr. Naše shromáždění a aktivity. *Entita*, roč. III, 1994, č. 7. Plzeň: PUS NSČU. Vycházel pravidelně. s. 2.

Entita, roč. III, 1994, č. 9. Plzeň: PUS NSČU. Vycházel měsíčně.

Entita, roč. IV, 1995, č. 1. Plzeň: PUS NSČU. Vycházel nepravidelně.

CHUDKOVÁ, Jiřina. Z nedělních promluv. *Entita*, roč. IV, 1995, č. 1. Plzeň: PUS NSČU. Vycházel nepravidelně. s. 2.

Oznamovatel Obce unitářů v Plzni, roč. I, 1999, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

KRPEJŠOVÁ, Jaroslava. Sestry a bratři, milí přátelé. *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. I, 1999, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

Oznamovatel Obce unitářů v Plzni, roč. II, 2000, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

Oznamovatel Obce unitářů v Plzni, roč. II, 2000, č. 6. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

Oznamovatel Obce unitářů v Plzni, roč. II, 2000, č. 11. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

Oznamovatel Obce unitářů v Plzni, roč. III, 2001, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

Oznamovatel Obce unitářů v Plzni, roč. III, 2001, č. 6. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

Oznamovatel Obce unitářů v Plzni, roč. III, 2001, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

Oznamovatel Obce unitářů v Plzni, roč. III, 2001, č. 10. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

Oznamovatel Obce unitářů v Plzni, roč. III, 2001, č. 11. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

HLOBIL, Jiří. Poezie Vánoc. *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. III, 2001, č. 12. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

Oznamovatel Obce unitářů v Plzni, roč. IV, 2002, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

Oznamovatel Obce unitářů v Plzni, roč. IV, 2002, č. 4. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

Oznamovatel Obce unitářů v Plzni, roč. IV, 2002, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

Oznamovatel Obce unitářů v Plzni, roč. V, 2003, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

Oznamovatel Obce unitářů v Plzni, roč. V, 2003, č. 4. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

Oznamovatel Obce unitářů v Plzni, roč. V, 2003, č. 5. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

Oznamovatel Obce unitářů v Plzni, roč. V, 2003, č. 6. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

Oznamovatel Obce unitářů v Plzni, roč. V, 2003, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

HAŠPL, Karel. Starý zákon z hlediska unitářského. *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. VI, 2004, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

Oznamovatel Obce unitářů v Plzni, roč. VI, 2004, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

HAŠPL, Karel. Jak se modlit. *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. VI, 2004, č. 3. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

HAŠPL, Karel. Víra a zázraky. *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. VI, 2004, č. 4. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

HAŠPL, Karel. Je unitářství církví? *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. VI, 2004, č. 6. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

Oznamovatel Obce unitářů v Plzni, roč. VII, 2005, č. 5. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně.

Svobodná cesta, roč. I, 2005, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

LOVČÍ, Radovan. Ohlédnutí za Oznamovatelem. *Svobodná cesta*, roč. II, 2006, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník. s. 21.

VIKTORA, Viktor. Jiřina Chudková očima Viktora Viktory. *Svobodná cesta*, roč. II, 2006, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

Svobodná cesta, roč. II, 2006, č. 2. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

Svobodná cesta, roč. III, 2007, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

Svobodná cesta, roč. III, 2007, č. 2. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

Svobodná cesta, roč. III, 2007, č. 3. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

Svobodná cesta, roč. IV, 2008, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

Svobodná cesta, roč. IV, 2008, č. 3. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

Svobodná cesta, roč. V, 2009, č. 3. Plzeň: Unitarie Plzeň.

Svobodná cesta, roč. VI, 2010, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň.

Svobodná cesta, roč. VII, 2011, č. 2. Plzeň: Unitarie Plzeň. Čtvrtletník.

Svobodná cesta, roč. VIII, 2012, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň.

Zpravodaj Obce unitářů v Plzni, roč. I, 2005, č. 6. Plzeň: Unitarie Plzeň.

Zpravodaj Obce unitářů v Plzni, roč. I, 2005, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň.

Zpravodaj Obce unitářů v Plzni, roč. I, 2005, č. 10. Plzeň: Unitarie Plzeň.

Zpravodaj Obce unitářů v Plzni, roč. I, 2005, č. 12. Plzeň: Unitarie Plzeň.

Zpravodaj Obce unitářů v Plzni, roč. II, 2006, č. 2. Plzeň: Unitarie Plzeň.

Zpravodaj Obce unitářů v Plzni, roč. II, 2006, č. 4. Plzeň: Unitarie Plzeň.

Zpravodaj Obce unitářů v Plzni, roč. II, 2006, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň.

Zpravodaj Obce unitářů v Plzni, roč. II, 2006, č. 11. Plzeň: Unitarie Plzeň.

Zpravodaj Obce unitářů v Plzni, roč. III, 2007, č. 2. Plzeň: Unitarie Plzeň.

Zpravodaj Obce unitářů v Plzni, roč. IV, 2008, č. 3. Plzeň: Unitarie Plzeň.

Zpravodaj Obce unitářů v Plzni, roč. IV, 2008, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň.

Zpravodaj Obce unitářů v Plzni, roč. V, 2009, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň.

Zpravodaj Obce unitářů v Plzni, roč. V, 2009, č. 9. Plzeň: Unitarie Plzeň.

Zpravodaj Obce unitářů v Plzni, roč. IX, 2013, č. 11. Plzeň: Unitarie Plzeň.

Internetové zdroje

Archiv časopisu Splav! 2001. *splav.cz* [online]. Dostupné z: <<http://www.splav.cz/casopis-splav/rocnik-2001/>>. [cit. 2015-04-02].

Bereme se [online]. Dostupné z: <www.beremese.cz>. [cit. 2014-12-27].

Citát od Jana Husa z díla Výklad viery. *Databáze křesťanských děl* [online]. Publikováno dne 6. 11. 2011. Dostupné z: <http://www.dkd.cz/citat-jana-husa-z-dila-vyklad-viery/>. [cit. 2014-10-07].

Co víme o unitářích? *Britské listy* [online]. Dostupné z: <<http://www.blisty.cz/art/73282.html>>. [cit. 2014-12-27].

Čtyři z New Yorku. Jmenují se Charlotta. *ceskatelevize.cz/ivysilani/* [online]. Odvysíláno dne 17. 6. 2004. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1068832820-ctyri-z-new-yorku/202323232750003-jmenuji-se-charlotta-charlotta-kotik/titulky>>. [cit. 2014-11-05].

Databáze knih [online]. Dostupné z: <www.databazeknih.cz>. [cit. 2014-12-27].

Michael Servet – Osamělé hledání pravdy. *Online knihovna Strážné věže* [online]. Dostupné z: <<http://wol.jw.org/cs/wol/d/r29/lp-b/102006167>>. [cit. 2014-09-15].

Na plovárně s Robertem L. Fulghumem. *ceskatelevize.cz* [online]. Rok výroby 2004. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1093836883-na-plovarne/204522160010028-na-plovarne-s-robertem-l-fulghumem/>>. [cit. 2014-12-27].

SAMOJSKÝ, Petr. Unitářství jako cesta. *unitaria.cz* [online]. Praha: NSČU, 2003. Dostupné z: <http://www.sirsispolecenstvi.cz/texty/unitarstvi_jako_cesta.pdf>. [cit. 2015-08-02].

Svatební obřady. *unitaria.cz/praha/* [online]. Dostupné z: <http://www.unitaria.cz/praha/sluzba_duchovnich/svatebni_obrady.htm>. [cit. 2015-03-15].

„Tatíček“ Masaryk o tzv. Judově afěře. *Institut svatého Josefa* [online]. Dostupné z: <<http://www.stjoseph.cz/taticek-masaryk-o-tzv-judove-afere/>>. [cit. 2014-11-29].

Unitaria: Jedno místo, mnoho cest. Mnoho cest, jeden cíl. [online]. Dostupné z: <www.unitaria.cz>. [cit. 2014-12-27].

Unitáři. Hovory o víře. *ČRo 6* [online]. Odvysíláno 31. 10 a 7. 11. 2009. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/cro6/porady/_porad/3412>. [cit. 2014-12-27].

Unitáři v Česku. Hergot! *ČRo Radio Wave* [online]. Odvysíláno 23. 2. 2014. Dostupné z: <<http://www.rozhlas.cz/radiowave/hergot>>. [cit. 2014-12-27].

Seznam zkratek

CČM = Církev českomoravská

CČS = Církev československá

č. = číslo

čs. = československý

FN = Fakultní nemocnice v Plzni

hod. = hodina

IARF = International Association for Religious Freedom (Mezinárodní asociace pro náboženskou svobodu)

ICRL = International Congress of Religious Liberals (Mezinárodní kongres náboženských liberálů)

JNV = jednota národního výboru

KNV = krajský národní výbor

KV KSČ = krajský výbor KSČ

NSČSU = Náboženská společnost československých unitářů

NSČU = Náboženská společnost českých unitářů

ObNV = obvodní národní výbor

ONL = Obec Nového Lidu

OÚ = obecní úřad

Rev. = reverend

SSB = Společnost Svobodného bratrství

STSP = Česká státní spořitelna

SVK = studijní a vědecká knihovna

tj. = to je

tzv. = takzvané

UK = Univerzita Karlova

ÚOP = Územní odborné pracoviště

ZUŠ = základní umělecká škola

Přílohy

Seznam textových příloh

Textová příloha č. 1: Názory Roberta Bergmana

Zdroj: Rozhovor autorky s Robertem Bergmanem, spirituál, dne 23. února 2015 a 2. dubna 2015 v budově Církevního gymnázia v Plzni.

Textová příloha č. 2: Názory Pavla Petra Petrašovského

Zdroj: Rozhovor autorky s Pavlem Petrem Petrašovským, farář při římskokatolické farnosti v Dýšíně, dne 15. ledna a 14. února 2015 na faře v Dýšíně.

Textová příloha č. 3: PhDr. Jiřina Chudková v otázkách

Zdroj: Emailová korespondence autorky s prof. PhDr. Viktorem Viktorou, CSc. ve dnech 14. a 19. dubna roku 2015.

Textová příloha č. 4: Seznam plzeňských Květinových slavností

Zdroj: Vychází ze zápisů z *Kroniky Obce unitářů v Plzni*, *Fotodokumentace Obce unitářů v Plzni od roku 1987-2000*, *Fotodokumentace Obce unitářů v Plzni od roku 2000-2006*, dochovaných programů ze 40., 50., 60., 70. let, z periodika *Entita* a nadále z *Oznamovatele Obce unitářů v Plzni* i *Zpravodaje Obce unitářů v Plzni*.

Textová příloha č. 5: Osobní rozhovor s Kateřinou Dražanovou

Zdroj: Rozhovor autorky s Kateřinou Dražanovou dne 20. února roku 2015 v Pekařství Malinová, Americká 1, Plzeň.

Seznam obrazových příloh

Obrazová příloha č. 1: Portrét Norberta Fabiána Čapka

Zdroj: Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Černobílá fotografie Norberta Fabiána Čapka.

Obrazová příloha č. 2: Nedělní škola

Zdroj: Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5.

Obrazová příloha č. 3: Pražská Unitaria, Karlova 8, Praha 1

Zdroj: Foto autor.

Obrazová příloha č. 4: Titulní strana časopisu *Tvůrčí život*

Zdroj: Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. Foto autor.

Obrazová příloha č. 5: Titulní strana časopisu *Entita*

Zdroj: *Entita*, roč. II, 1993, č. 5. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně. Foto autor.

Obrazová příloha č. 6: ukázka z časopisu *Entita*, rubrika *prof. PhDr. doc. Stanislava Potemníka, CSc.*

Zdroj: POTE MNÍK, Stanislav. Projekty, výzkumy a nápady prof. PhDr. doc. Potemníka, CSc. *Entita*, roč. II-III, 1993, č. 9. Plzeň: Náboženská společnost českých unitářů. Článek na pokračování. Foto autor.

Obrazová příloha č. 7: *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*

Zdroj: *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. VI, 2004, č. 5. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně. Foto autor.

Obrazová příloha č. 8: Stolní hra – *Dobrodružná cesta*

Zdroj: *Oznamovatel Obce unitářů v Plzni*, roč. III, 2001, č. 1. Plzeň: Unitarie Plzeň. Vycházel pravidelně. Foto autor.

Obrazová příloha č. 9: *Zpravodaj Obce unitářů v Plzni*

Zdroj: *Zpravodaj Obce unitářů v Plzni*, roč. I, 2005, č. 11. Plzeň: Unitarie Plzeň. Foto autor.

Obrazová příloha č. 10: Titulní strana *Kroniky Obce unitářů v Plzni*

Zdroj: Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. Foto autor.

Obrazová příloha č. 11: Ilustrace Květy Peleškové

Zdroj: Archiv Obce unitářů v Plzni, sídlem v Tomanově 3, Plzeň. *Kronika Obce unitářů v Plzni od roku 1931-1983*. s. 227. Foto autor.

Obrazová příloha č. 12: Nabídkový leták

Zdroj: Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Nabídkový leták Společnosti Svobodného bratrství a Obce Nového Lidu*. Foto autor.

Obrazová příloha č. 13: Propagační letáček – přednáška dr. Alexandra Sommra-Bat'ky

Zdroj: Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1931-32. *Propagační letáček – Potřeba harmonie rozumu se srdcem*. Foto autor.

Obrazová příloha č. 14: Náčrtek vegetárky

Zdroj: Archiv Obce unitářů v Plzni. Úřední agenda. Rok 1931-32. *Dopis v Plzni dne 12. 5. 1932*. Foto autor.

Obrazová příloha č. 15: Výňatek podpisové listiny z ustanovující schůze Svobodného bratrství v Plzni

Zdroj: Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1931-32. *Ustanovující schůze Svobodného bratrství v Plzni ze dne 7. 6. 1932.* Foto autor.

Obrazová příloha č. 16: Fotografie z prvního shromáždění čs. unitářů v Plzni

Zdroj: Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5.

Obrazová příloha č. 17: Procvičování očí podle Norberta Fabiána Čapka

Zdroj: Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. *Čapkova poradna.* Foto autor.

Obrazová příloha č. 18: František O. Lexa (vlevo)

Zdroj: Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. *Černobílá fotografie.*

Obrazová příloha č. 19: *Květnový program přednášek roku 1970*

Zdroj: Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. *Program přednášek - květen roku 1970.*
Foto autor.

Obrazová příloha č. 20: *Květnový program přednášek roku 1945*

Zdroj: Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. *Program přednášek - květen roku 1945.*
Foto autor.

Obrazová příloha č. 21: *Program Květinové slavnosti roku 1951*

Zdroj: Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. *Program Květinové slavnosti roku 1951.*

Foto autor.

Obrazová příloha č. 22: Ukázka textů dvou písní od Norberta Fabiána Čapka

Zdroj: Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. *Program Květinové slavnosti roku 1951.*

Zadní strana. Foto autor.

Obrazová příloha č. 23: Přednáškový pult

Zdroj: Shromažďovací místnost plzeňské Unitarie v Tomanově 3, Plzeň. Foto autor.

Obrazová příloha č. 24: Váza s květinami

Zdroj: Květinová slavnost 30. 6. 2014. Plzeňská Unitaria v Tomanově 3, Plzeň. Foto autor.

Obrazová příloha č. 25: Rev. ThMgr. Luděk Pivoňka

Zdroj: Květinová slavnost 30. 6. 2014. Plzeňská Unitaria v Tomanově 3, Plzeň. Foto autor.

Obrazová příloha č. 26: Společná fotografie zúčastněných

Zdroj: Květinová slavnost 30. 6. 2014. Plzeňská Unitaria v Tomanově 3, Plzeň. Foto autor.

Obrazová příloha č. 27: První unitářská svatba v Plzni

Zdroj: Archiv Obce unitářů v Plzni. Dokumenty. Rok 1938-39. *Pozvánka na unitářskou svatbu.* Foto autor.

Obrazová příloha č. 28: Svatební oznámení

Zdroj: Archiv NSČU, fond Místní skupina Plzeň, karton A-100, inv. č. 5. *Svatební oznámení*. Foto autor.

Textová příloha

Textová příloha č. 1: Názory Roberta Bergmana

2 Unitářství navenek

2.2.2 Názory Roberta Bergmana

Unitářství se považuje za náboženství bez dogmat. Mohla bych slyšet Váš názor na jejich principy?

„Když se podíváme na to, co vlastně je slovo dogma. Dogma znamená nějaký článek víry, který se bere jako neměnný, stálý. Oni tvrdí, že jejich náboženství není dogmatické. Když se na danou problematiku podíváme z religionistického hlediska, tak je to naprostý nesmysl, je to prostě takový oxymóron z jejich strany, protože neexistuje náboženství bez článků víry. Ale můžu se ve svém úsudku mýlit. Z pozice křesťanství, ale i z pozice religionistiky je dogma prvek víry toho kterého náboženství, tzn. můžeme vnímat dogma jako terminus technicus. Například u islámu je právo šaría dogmatické, judaismus uznává 13 článků víry a těmto článkům víry se říká dogmata. Jsou to věci pravdy. Nerad používám slovo pravda, pravdu nelze vlastnit. Jednoduše jsou to věci stálé. Co se týče dogmat v křesťanství, ono jich není zase tak moc, třeba dogma o monoteismu, že existuje pouze jeden Bůh. Pokud jakákoliv společnost, která zaujímá nějaký vztah k monoteismu, řekne, že neexistuje dogma, tak z čeho tedy vychází jejich monoteismus. Když budu konkrétní, řeknu si, že se unitářství považuje za náboženství bez dogmat, tudíž si třeba usmyslím, že věřím v bohy dva. Jeden je pro mě prostě málo, ale nadále chci žít duchovně ve společenství nějaké církve, která by mi nevyvracela mé přesvědčení. Po jistě dlouhém hledání bych vyhodnotil, že bych mohl být unitář, jelikož unitáři sami tvrdí, že jsou tolerantní, že se neváží žádným dogmatem. V tom případě mě tedy musí přijmout s otevřenou náručí, protože já taky nechci žádná dogmata, věřím si přece, v co chci. Já si věřím v bohy dva a zároveň jsem unitářem. Tahle možnost je z mého hlediska naprosto neslučitelná. Myslím si, že každá společnost musí mít nějaké pevné články víry. Z hlediska historie myslím, že unitáři vznikli jako určitá opozice vůči křesťanství, a to vůbec nemyslím zle. Může za to celkové naladění společnosti té doby. A vlastně to na jednu stranu i chápu. V období první republiky mělo křesťanství poměrně výrazný ráz dogmatismu.“

Myslíte si, že k vyrojení liberálních směrů v náboženské oblasti přispěl vznik samostatné Československé republiky, čímž jsme se vymanili z dlouholeté nadvlády katolického rodu Habsburků, a tudíž se naskytla příležitost pro rozvoj činnosti ostatních církví?

„Určitě, hrály v tom roli dva momenty. První aspekt - vše, co bylo rakouské, to bylo špatné a církev byla rakouská, tedy špatná. Druhým a velmi důležitým důvodem byl fakt, že církev v období první republiky byla před velkou reformou II. vatikánského koncilu, což samozřejmě v té době nemohli vědět. A cokoli, co je před reformou, znamená, že potřebuje nějaké změny, že nemá všechno nastavené ideálně. Spousta věcí byla špatná, ale svět se vyvíjí, vyvíjí se i církev. Někteří katolíci říkají, že II. vatikánský koncil měl přijít o takových 20 či 30 let dříve.“

Jaké reformy máte na mysli? Mohl byste mi nějaké přiblížit?

„Reforem byla celá řada, kdybych měl zmínit jednu věc, tak to bylo určité zlidovění a zpřístupnění církve směrem k jejím vyznavačům. Rozhodnutí koncilu mělo největší dopad na konání bohoslužeb, ty změnil formu, tzn. liturgický jazyk se ustanovil na češtinu. Samozřejmě se koncil musel vyrovnat a určitým způsobem reagovat na dvě světové války, které představovaly velké a zásadní rány i pro náboženství, jeho vnímání, celkově pro morálku i pro vnímání lidskosti.“

Tomáš Garrigue Masaryk vystupuje z katolické církve, prý k tomu dopomohlo ustanovení dogmatu o papežské neomylnosti. Jak toto dogma z roku 1870 máme chápat?

„Dogma je problematické, a to hned z několika důvodů. V podstatě neexistuje moderní dogma, protože by to mělo být něco, co vyrůstá z víry lidí, co je osvědčené. Při stanovení dogma se bere na zřetel biblický text a také tradice. Toto dogma je špatně pochopeno a zkompromitováno. Mezi lidmi začal převažovat názor o papežově neomylnosti. To není pravda, papež je člověk jako každý jiný, omylný člověk. Toto dogma se netýká papeže jako osoby, ale vztahuje se k vyjádření papežského úřadu, a to jen v otázkách víry a etiky. Tento fakt platil vždycky, ač na papežském trůně byla spousta lidí velmi zvláštních, velmi kontroverzních, i velmi mravně pochybných, ale nikdo z nich nevydal žádné prohlášení ex cathedra, kterým by modifikoval, změnil, nebo zničil víru. To se nikdy nestalo. A i když papež něco ustanoví ex cathedra, tak to neznamena, že daná věc vstoupí opravdu v platnost. Návrh se projednává na společenství s kardinály. A není to

tak, že by si ono společenství od zeleného stolu usmyslelo například zakázat sex před svatbou, povolit krádež a věřící se musí podvolit. Takhle to opravdu nefunguje.

Toto dogma se často špatně interpretovalo jako nárok na pravdu, nárok, který si člověk snaží vytrucovat sám ze sebe, což je vždycky podezřelé. Na tomto principu fungují sekty - já jsem rozhodl a tak to bude. Křesťanství, to je cesta k pravdě a jediná pravda v křesťanství je Kristus. Já osobně si myslím, že celá zapeklitosť s tímto dogmatem je v propagaci a v interpretaci.“

Unitáři tvrdí, že při křtu nesmývají dědičný hřích. Mohl byste mi osvětlit problematiku dědičného hříchu z pohledu katolické církve?

„S pojmem dědičný hřích se setkáme u svatého Augustina, který jej vysvětluje poplatně své době, kdy bylo nahlíženo na Písmo jako na učebnici historie. Dnes je tomu jinak. Bible má pravdu, ne však historickou, ale teologickou.

Na dědičný hřích se mohou podívat teologicky. Člověk byl zvyklý žít s Bohem v nějaké harmonii. Ta je možná vyjádřena právě Edenem, zahradou s pevně stanovenými mantinely, díky nimž měl člověk svůj úkol, byl zvyklý nějak fungovat, a tím bylo dosaženo určité harmonie s Bohem. Ve chvíli, kdy člověk zhřešil, teď bych to nechtěl vzít nějak mytický a operovat s jablkem, ale obecně, tím v podstatě došel k bodu, kdy jako první řekl Bohu ne. Je to taková první vzpoura člověka proti Bohu. Tento příklad můžeme převést i do současných mezilidských vztahů, kdy jeden druhému v nějaké zásadní věci řekne ne, tím vztah nějakým způsobem naruší. On ho nezničí, ale naruší ho.“

Mohl byste mi vysvětlit, v čem tkví křesťanský křest?

„Má čtyři důsledky. První je opravdu smytí dědičného hříchu. Dále je to odpuštění všech hříchů při dosažení plnoletosti. Tímto okamžikem jsou mu prominuty i osobní hříchy, byť jsou sebehorší.“

Tento bod je velmi kontroverzní. Jak k tomu přijde morálka?

„Je to nespravedlivé, ale víte, z čeho to vyrůstá? Z lásky. Láska je nespravedlivá. Hledat spravedlnost v lásce je jeden ze znaků konce.

Dále si pomůžeme pro lepší představu pojmem „Boží adoptce.“ Člověk se stává Božím synem, Boží dcerou, tzn. že dojde k navázání vztahu mezi člověkem a Bohem, což si myslím, že je ten nejdůležitější aspekt křtu. Fakt, že se smývá i zmíněný dědičný hřích, není tak podstatný. Od této chvíle totiž člověk není sám. Mezi ním a Bohem je pouto, které

vzniká křtem, jak křesťané věří. Zavazujeme se k určitému partnerství, z něhož vyplývá právě to odpuštění dědičného hříchu, tak i osobních prohřešků. Bůh v okamžiku křtu člověka zahrne takovou láskou, že ty hříchy jako kdyby nebyly.“

Znamená to, že se unitáři zcela nemohou napojit na Boha?

„Otázka je, do jaké míry chtějí. Podle mě je unitářství náboženstvím bez Boha, respektive uznávají boha, jenž je tak abstraktní, že není potřeba se s ním nějak spojovat.

Čtvrtá funkce církve je přijetí do společenství křesťanské církve. Když to vezmu z hlediska unitářství, podívám se jejich optikou, myslím si, že unitářský křest slouží hlavně pro komunitní účel, pro přijetí do nějakého společenství, což je určitě hezké. Inicialci mají všechna náboženství. Křesťanský a unitářský křest jsou v podstatě dvě různé věci, které se dají srovnat maximálně skrze tento komunitní rozměr.

Křest značí vstup do života víry s bohem a je potřeba ho připravit. Pokud se křtí dospělý člověk, dochází 12 měsíců na přípravu. Při křtu dětí se zaručují rodiče za jejich budoucí zprostředkování víry.

Co se týče křtu, jde o poměrně jednoduchou věc ve smyslu praktického provedení. Lití vodou, odřikávání tradiční formule - já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ Maže se olejem křtěnců, maže se křížem (tak dříve mazali králové- symbol, že patříme ke Kristu králi), dále zde máme symbol velikonoční svíce a svíce křestní, jež představuje světlo, která se zapaluje od paškálu, potom bílé roucho, symbol určité nevinnosti a neposkvrněnosti, ve kterém má dítě kráčet a dojít před Krista.“

Unitáři mají velmi kladný vztah k vědě. Jak víme z historie, katolická církev se kolikrát dostala do konfliktu s vědci a jejich převratnými objevy. Co o tom soudíte?

„Je rozdíl mezi velkým zaoceánským parníkem a malou lodičkou. Malá lodička má výhodu ve své obratnosti, rychle ji otočíte na pětníku, kdežto změnit směr té velké vyžaduje úsilí a čas. Když potřebujete stabilitu, jistotu, něco, co odolá nepřízni, tak je daleko lepší vlézt si na parník, který bohužel zatáčí pomalu, protože je velký, ale nabízí určité bezpečí. Samozřejmě ve chvíli, kdy je potřeba rychle změnit směr, lodička je jasnou volbou. Některým to jde rychle a některým pomalu.

Co se týče přístupu k vědě, zdá se mi, že křesťanství ušlo velkou cestu. Bylo v některých věcech poměrně ustrnulé, například v odmítání heliocentrismu, což je vedlejší nežádoucí efekt velkého parníku. Pokud se dnes dívám z pozice křesťanství na vědu, jsem přesvědčen, že jsou to dvě naprosto divergentní věci, které jdou svými směry. Každá má

svoje pole působnosti a vždy je problém, když jedna překročí vymezenou hranici. Já osobně zastávám tezi - náboženství nám odpovídá na otázku, proč vznikl svět a věda, jak vznikl svět. A tyto věci se nedají zaměnit.

Nemyslím si, že by s vědou měl být problém. Dr. Petr Hřebík, biblista, tvrdí, že vždycky může být problém mezi vědou a pověrou, nebo vírou a pavědou.“

Unitáři staví na antitrinitářských základech. Mohl byste mi přiblížit problematiku Nejsvětější Trojice?

„Nauka o Trojici byla nepochopitelná už pro židovství, které vnímá pouze Boha Hospodina, jenž je reprezentován označením Jahve. Když se objevil Ježíš, křesťané jej začali vnímat jako Božího syna. Pro židy se však stali v podstatě odpadlíky od věrouky, nezamlouvalo se jim, že křesťané zbožštili nějakého člověka.

Ale pozor, sinusoida, kdy se akceptovalo Ježíšovo lidství, poté zase božství, existovala i v křesťanské církvi. Postupem času se křesťané shodli v poklidu na vzájemném koncilu a formou koncensu, že Kristus je zároveň člověk a zároveň Bůh.

Nejlepší obraz, na kterém se dá Trojice pochopit, je od sv. Augustina. On říká, že Boží Trojice je jako řeka, potřebujete mít pramen, potřebujete řečiště a potřebujete proud. Jedno nemůže být bez druhých a zároveň nemůžou být dva bez jednoho. Řeka musí mít pramen, pokud nemá pramen, není to řeka. Pramen symbolizuje Otce, v Augustinově pojetí De Trinitate, řečiště symbolizuje Ježíše a Duch svatý - to je proud, který v řečišti proplová. Podobně jako řeku chápeme celistvě, tak i osoby Trojice nemůžeme vidět izolovaně, protože to bychom nastolili trojbožství, jinými slovy panteismus, který je u katolické církve nepřijatelný.“

Mají unitáři v dnešním světě budoucnost a nebo mají unitáři místo v náboženském světě?

„Ano, pokud budou mít členy, kteří budou ochotni fungovat v tomto náboženství, tak ano. V dnešní době existuje spousta lidí, která je takto nastavená, a nehodnotím, zda je to špatně.

Přiřadil bych je k synkretickým náboženstvím. Z hlediska religionistiky nabízí unitáři určitou alternativu. Každý člověk má nějakou duchovní potřebu. Unitáři se tváří poměrně duchovně, mají krásné humanistické myšlenky, část přitažlivosti tedy jistě mají. Je to věc, která od vás moc nechce, což je hodně přitažlivé pro lidi, zvláště pro ty, kteří mají obavu z nějaké hloubky. Aleš Opatrný by jim přiřkl označení - náboženství volného času.

Když se mi chce, zajdu, když se mi nechce, zůstanu doma. Otázkou je, do jaké míry může toto náboženství skutečně uspokojit člověka. Věřím, že dělají, co můžou, určitě chtějí pomáhat lidem. Ale trošku ve mně evokují pohádku Jak pejsek s kočičkou vařili dort, do kterého dali všechno, co měli rádi, ale jak to dopadlo! Takové množství dobrot pohromadě si občas nemusí sednout. Otázka je potom v kvalitě upečeného náboženského dortu, skutečně mě nasytí?“

Připomínají vám unitáři a jejich liberální principy nějaké jiné uskupení?

„Když to vezmu z hlediska humanitní složky, přikláním se ke svobodným zednářům. Přiznám se, že jsem i chvílemi přemýšlel, zda se nepovažují za jejich odnož, jako například rotariáni. Nevím, je to pro mě otázka.“

Mohu poprosit o Váš celkový náhled na unitáře?

„Podle mého názoru je unitářství náboženstvím, které nahradilo Boha člověkem, aniž bych to posuzoval nějak pejorativně. Zase vyvstává otázka, co je k tomu vedlo? Znechucení Bohem? Nechuť k náboženským dogmatům? Nějaké osobní věci? Určitě to nějaký důvod mělo, když se to stalo.“

Když budu sledovat činnost unitářů, z jejich chování vycítím velkou zapálenost pro věc. Věří, že pomáhají lidem, lidstvu, a já to nechci zpochybňovat, i když si myslím, že společnosti nepomůže odebrání Boha. Já jsem se setkal s Bohem a jsem přesvědčen, že to, co může člověka nasytit, dát mu nějaký rozměr, smysl, je právě Bůh. Náboženství bez Boha považují za nešťastné. Ale unitáři tímto směrem jdou a třeba jim to nějak vyhovuje. Pokud existují, mají místo v náboženském světě i z hlediska religionistiky.“

Kdybych se měl vyjádřit, zda někomu přeji, aby se stal unitářem, poradil bych mu, aby hledal ještě o chvíli déle, protože může najít třeba něco jiného. Mně osobně v unitářství chybí Bůh.“

Textová příloha č. 2: Názory Pavla Petra Petrašovského

2.2.4 Názory Pavla Petra Petrašovského

Připomínají Vám unitáři a jejich liberální principy nějaké jiné uskupení?

„Napadá mě analogie ke svobodnému zednářství. Je podobně otevřené, neváže člověka k ideji Boha, jsou nakloněni různým vírám. Zednářem může být křesťan stejně dobře jako agnostik.“

Unitářství se považuje za náboženství bez dogmat. Mohla bych slyšet Váš názor na jejich principy?

„Mně přijde, že principy jsou humanistické, nikterak o Bohu nemluví, a se vším, co předesílají, musí souhlasit i jakýkoli křesťan. Svoboda přesvědčení- souhlas, tolerance- souhlas, užívání kritického rozumu v náboženství- naprostý souhlas, harmonický rozvoj osobnosti- samozřejmě, soucítění, rovnost a spravedlnost v mezilidských vztazích- ano, respektování hodnoty, pomoc druhým, úcta k životu. Myslím si, že s výše řečeným musí souhlasit snad každý člověk, který je zakotvený v židovsko-křesťanské kultuře. Ale chybí mi zde duchovní rozměr.“

Myslíte si, že k vyrojení liberálních směrů v náboženské oblasti přispěl vznik samostatné Československé republiky, čímž jsme se vymanili z dlouholeté nadvlády katolického rodu Habsburků, a tudíž se naskytla příležitost pro rozvoj činnosti ostatních církví?

„Ano, určitě. Byla to doba národnostního cítění, kde národ byl téměř jako náboženská kategorie. Bohužel katolicismus byl vnímán jako spojnice s nenáviděným Rakouskem-Uherskem.“

Unitáři mají velmi kladný vztah k vědě. Jak víme z historie, katolická církev se kolikrát dostala do konfliktu s vědci a jejich převratnými objevy. Co o tom soudíte?

„Křesťanství stojí na zjevení a stojí na předpokladech, které se nedají dokázat vědecky. A vše se odvíjí od toho, zda člověk věří v Bibli, anebo nevěří v Bibli.“

Mají unitáři budoucnost?

„Mají, teď to bude trochu šťouravé a sarkastické, ale přijde mi, že mají budoucnost právě proto, jelikož dnešní člověk je takovýmto věcem otevřený. Je nakloněn duchovnímu hledání, které nachází mimo tradiční směry, hledání tam, kde se člověk k ničemu zásadnímu nezavazuje. Bohužel nevím, jestli je to dobře.“

Textová příloha č. 3: PhDr. Jiřina Chudková v otázkách

5 Medailonky významných osobností

5.2.2 PhDr. Jiřina Chudková v otázkách

Kdy nastoupila PhDr. J. Chudková na katedru českého jazyka a literatury v Plzni? *1962, letní semestr.*

Jaké předměty vyučovala? *Současný český jazyk, spisovná slovenština, obecná jazykověda.*

Měla svůj určitý styl ve výuce? *Neautoritativní vystupování, přesné, srozumitelné a zřetelné vyjadřování.*

Jaké byly její doplňující aktivity na katedře? *(recitace)Ano.*

Soupis vydaných publikací? *Bohužel nikoli, část studií by se dala vyhledat ve Sbornících Pedagogického institutu v Plzni, později Pedagogické fakulty v Plzni; vedle učebnice Pišme správně česky ještě Programovaná učebnice doučování pravopisu (1966).*

Jaké měla nepříjemnosti s tehdejším režimem? *Spolu s manželem odmítala souhlas s okupací, ignorovala normalizační pokusy o tzv. konsolidaci, 1970 jí bylo zrušeno členství ve straně, na katedře mohla setrvat; další represe proti bývalým členům strany vedly v roce 1973 k rozhodnutí krajského výboru KSČ propustit dr. Chudkovou z fakulty; odvolala se k prezidentu republiky, prezidentská kancelář vrátila k řešení vedení fakulty, na zásah KV KSČ propuštěna, byl to jistý trest za opovázlivost, že se odvolala tímto způsobem.*

Vztah PhDr. J. Chudkové ke sportu? *Věnovala se horolezectví.*

PhDr. J. Chudková absolvovala dálkové studium pro učitele loutkářství. Měla svoji hereckou skupinu? Připravovala příležitostně nějaká vystoupení? Hrála sama v divadelním souboru? Její vztah k divadlu? *Hereckou skupinu neměla, o vystoupeních nevím, hrála v doubraveckém loutkovém souboru – tuším, že se jmenoval Špalíček. Divadlo navštěvovala jako pravidelná divačka.*

Víte alespoň něco málo o její angažovanosti u Obce unitářů v Plzni? *Nic víc, než je uvedeno v životopisné části. Po rehabilitačním nástupu na fakultu si na katedře leckdy připravovala svá vystoupení, na katedře je také rozmnožovala.*

Kdo a kdy Vás oslovil, abyste napsal promluvu o PhDr. J. Chudkové, která byla otištěna v periodiku plzeňských unitářů *Svobodná cesta* (ročník II, 2006, č. 1)? *Po úmrtí mě požádal manžel, abych se se zesnulou rozloučil na pohřbu (kaple sv. Václava na plzeňském Ústředním hřbitově). Text mého vystoupení pak přetiskla Jednota do publikace věnované J. Ch.*

Textová příloha č. 4: Seznam plzeňských Květinových slavností

6 Duchovní aktivity

6.2.1 Historie plzeňských Květinových slavností

Seznam plzeňských Květinových slavností

Třicátá léta:

28. 5. 1933

12. 5. 1935

(účinkuje: ThDr. Karel Hašpl - *Svoboda a bratrství*)

3. 5. 1936 v Literárce Měšťanské besedy

30. 5. 1937 v Literárce Měšťanské besedy

(účinkuje: Norbert Fabián Čapek)

22. 5. 1938

Čtyřicátá léta:

9. 5. 1940 v kapli CČM

(účinkuje: ThDr. K. Hašpl - *Tajemství života*)

18. 5. 1941

(účinkují: B. Hašplová, A. Sluková (učitelka unitářství v Praze)

17. 5. 1942 v kapli CČM

(účinkuje: V. Rubeš)

1944 květen v kapli CČM

(účinkují: B. Hašplová, A. Sluková)

20. 5. 1945 (neděle) v kapli CČM, Jungmannova třída 21

9. 6. 1946 (neděle) v malém sále Domu kultury, Gorkého ulice 1

(účinkuje: A. Sluková)

23. 5. 1948 v přednáškové síni Západočeského muzea v Plzni

(účinkuje: ThDr. K. Hašpl)

29. 5. 1949 v přednáškové síni Západočeského muzea v Plzni, 10:00

(účinkují: ThDr. K. Hašpl, B. Hašplová)

Padesátá léta:

31. 5. 1950 (neděle)

(účinkuje: ThDr. K. Hašpl)

27. 5. 1951 (neděle) v Osvětovém sále Univerzity, 10:30

(účinkují: F. O. Lexa, V. Rubeš, B. Hašplová , ThDr. K. Hašpl - *Vítězství lásky*)

25. 5. 1952 (neděle) v přednáškové síni Západočeského muzea v Plzni, 10:00

(účinkují: F. O. Lexa, ThDr. K. Hašpl, B. Hašplová)

28. 6. 1953 (neděle) v přednáškové síni Západočeského muzea v Plzni, 10:00

(účinkují: F. O. Lexa, V. Rubeš, ThDr. K. Hašpl, B. Hašplová)

13. 6. 1954 (neděle) v přednáškové síni Západočeského muzea v Plzni, 10:00

(účinkují: F. O. Lexa, ThDr. K. Hašpl, B. Hašplová)

29. 5. 1955 (neděle) v přednáškové síni Západočeského muzea v Plzni, 10:00

(účinkují: F. O. Lexa, ThDr. K. Hašpl, B. Hašplová)

27. 5. 1956 v přednáškové síni Západočeského muzea v Plzni, 10:00

(účinkují: F. O. Lexa, ThDr. K. Hašpl, B. Hašplová)

9. 6. 1957 (neděle) v přednáškové síni Západočeského muzea v Plzni

(účinkují: F. O. Lexa, V. Rubeš, ThDr. K. Hašpl, B. Hašplová)

1. 6. 1958 (neděle) v přednáškové síni Západočeského muzea v Plzni

(účinkují: F. O. Lexa, E. Muk, ThDr. K. Hašpl, B. Hašplová)

31. 5. 1959

(účinkují: F. O. Lexa, ThDr. D. Kafka - *Nutnost duchovního probuzení*)

Šedesátá léta:

29. 5. 1960 (neděle, 10:00)

(účinkují: F. O. Lexa, V. Rubeš - *Vzhůru srdce*)

28. 5. 1961 (neděle, 10:00)

(účinkují: F. O. Lexa, ThDr. D. Kafka - *Nejsvětější příkázání*)

1962 červen

(účinkuje: ThDr. D. Kafka - *Vzhůru srdce*)

2. 6. 1963

(účinkuje: F. O. Lexa - *Požehnání dílem lásky*)

31. 5. 1964 (neděle, 10:00)

(účinkují: F. O. Lexa, ThDr. D. Kafka - *Tvůrčí víra*)

30. 5. 1965 (neděle, 10:00)

(účinkují: F. O. Lexa, ThDr. D. Kafka - *K slunným břehům*)

29. 5. 1966 (neděle, 10:00)

28. 5. 1967 (neděle, 10:00)

(účinkují: ThDr. D. Kafka - *Harmonie bytí*)

2. 6. 1968 (neděle) ve Smetanově síni SVK v Plzni, 10:00

(účinkují: F. O. Lexa, ThDr. D. Kafka - *Míru a radosti vstříc*)

8. 6. 1969 (neděle) ve Smetanově síni SVK v Plzni, 10:00

(účinkují: F. O. Lexa, ThDr. D. Kafka - *Za pravdu a krásu lidského života*)

Sedmdesátá léta:

24. 5. 1970 (neděle) ve Smetanově síni v SVK v Plzni, 10:00

(účinkují: F. O. Lexa, B. Hašplová) 100. výročí narození Norberta Fabiána Čapka

6. 6. 1971 ve Smetanově síni v SVK v Plzni

(účinkují: F. O. Lexa, ThDr. D. Kafka - *Pro život a svět krásnější*)

28. 5. 1972 ve Smetanově síni v SVK v Plzni, 10:00

(účinkují: F. O. Lexa, E. Muk, ThDr. D. Kafka - *Člověk potřebuje lásku*)

3. 6. 1973 (neděle) ve Smetanově síni v SVK v Plzni, 10:00 + svatba

(účinkují: F. O. Lexa, B. Hašplová)

9. 6. 1974 (neděle, 10:00)

(účinkují: F. O. Lexa, ThDr. D. Kafka - *Nadosobní život*)

8. 6. 1975 (neděle, 10:00) + uvítání chlapečka Davida Abrahama

(účinkují: F. O. Lexa, ThDr. D. Kafka)

30. 5. 1976 ve shromažďovací místnosti Dukelské náměstí č. 26

(účinkují: F. O. Lexa, A. Koželská)

Květen 1977 ve shromažďovací místnosti Dukelské náměstí č. 26

(účinkují: F. O. Lexa, ThDr. D. Kafka)

28. 5. 1978 ve shromažďovací místnosti Dukelské náměstí č. 26

(účinkují: F. O. Lexa, ThDr. D. Kafka)

27. 5. 1979 (neděle)

(účinkují: F. O. Lexa, E. Muk - *Od srdce k srdci*)

Osmdesátá léta:

1. 6. 1980

(účinkují: F. O. Lexa, ThDr. D. Kafka)

31. 5. 1981 + uvítání chlapečka Tomáše Němečka

(účinkují: F. O. Lexa, ThDr. D. Kafka - *Za sebedovršením*)

30. 5. 1982

(účinkují: F. O. Lexa, ThDr. D. Kafka - *Soulad mezi lidmi a národy*)

29. 5. 1983

(účinkují: F. O. Lexa, M. Mikota - *Symboly života*)

Devadesátá léta:

2. 6. 1991 ve shromažďovací místnosti Masarykovo náměstí č. 26

14. 6. 1992 společná návštěva pražské Květinové slavnosti

16. 5. 1993 společná návštěva pražské Květinové slavnosti, v Plzni se shromáždění nekoná

12. 6. 1994 (neděle) v Tuháčkově síni Sboru Karla Farského Husova 1, 9:30

21. století:

25. 6. 2000 ve shromažďovací místnosti Tomanova ulice č. 3, 10:00

17. 6. 2001 ve shromažďovací místnosti Tomanova ulice č. 3, 10:00

(účinkuje: ThMgr. L. Pivoňka - *Unitářská obec jako duchovní organismus*)

23. 6. 2002 ve shromažďovací místnosti Tomanova ulice č. 3, 10:00

(účinkuje: ThMgr. L. Pivoňka - *O víře, naději a lásce*)

22. 6. 2003 ve shromažďovací místnosti Tomanova ulice č. 3, 10:00

(účinkuje: ThMgr. L. Pivoňka - *Kolik barev má láska*)

27. 6. 2004 ve shromažďovací místnosti Tomanova ulice č. 3, 10:00

(účinkuje: ThMgr. L. Pivoňka - *Cesta k životnímu optimismu*)

26. 6. 2005 ve shromažďovací místnosti Tomanova ulice č. 3, 10:00

(účinkuje: ThMgr. L. Pivoňka - *Nenechme zapadnout slunce nad svým hněvem*)

25. 6. 2006 (neděle) ve shromažďovací místnosti Tomanova ulice č. 3, 10:00

(účinkuje: ThMgr. L. Pivoňka)

25. 6. 2007 (pondělí) ve shromažďovací místnosti Tomanova ulice č. 3, 17:00

(účinkuje: ThMgr. L. Pivoňka)

16. 6. 2008 (pondělí) ve shromažďovací místnosti Tomanova ulice č. 3, 17:00

(účinkuje: ThMgr. L. Pivoňka)

29. 6. 2009 (pondělí) ve shromažďovací místnosti Tomanova ulice č. 3, 17:00

(účinkuje: ThMgr. L. Pivoňka)

28. 6. 2010 (pondělí) ve shromažďovací místnosti Tomanova ulice č. 3, 17:00

(účinkuje: ThMgr. L. Pivoňka)

27. 6. 2011 (pondělí) ve shromažďovací místnosti Tomanova ulice č. 3, 17:00

(účinkuje: ThMgr. L. Pivoňka)

27. 6. 2012 (středa) ve shromažďovací místnosti Tomanova ulice č. 3, 17:00

(účinkuje: ThMgr. L. Pivoňka)

17. 6. 2013 (pondělí) ve shromažďovací místnosti Tomanova ulice č. 3, 17:00

(účinkuje: ThMgr. L. Pivoňka)

30. 6. 2014 (pondělí) ve shromažďovací místnosti Tomanova ulice č. 3, 17:00

(účinkuje: ThMgr. L. Pivoňka)

Textová příloha č. 5: Osobní rozhovor s Kateřinou Dražanovou

6.3.2 Svatby v současnosti

Osobní rozhovor s Kateřinou Dražanovou

Jaké datum jste si zvolili? „25. 6. 2011“

Jaké místo jste si vybrali? „Čachrov, Javorná – skautská základna Bílý orel“

Byla jste v době příprav členkou Obce unitářů v Plzni? „Jsem unitářkou od roku 2005, od té doby se znám i s reverendem Ludkem Pivoňkou. Manžel je bez vyznání.“

Proč jste se rozhodli pro variantu unitářské svatby? „Chtěli jsme neformální a pohodovou svatbu, ideálně venku s rodinou a přáteli. Obřad jsme chtěli přizpůsobit našim představám. Nechtěli jsme, aby nás oddával někdo „anonymní“ na úřadě.“

Měli Vaši známí ponětí o unitářích a o zajímavém svatebním obřadu? „Pokud vím, tak nikdo. Všichni byli příjemně překvapeni.“

Jak probíhaly přípravy? „Schůzky s duchovním, konzultace s duchovním, vlastní vklady, přání. Měli jsme poměrně volnou ruku, obřad jsme připravovali společně s Ludkem Pivoňkou, měli jsme několik schůzek, na kterých jsme upravovali harmonogram dle našich přání. Luděk přinesl základní náčrt obřadu, který jsme trochu poupravovali. Vše jsme realizovali dle našich představ. Luděk nám ve všem vycházel vstříc.“

Jaká byla spolupráce s duchovním? „*Velmi příjemná a vstřícná.*“

Jaké formality jsou nutné pro uskutečnění unitářské svatby? „*V podstatě jsme jen museli splnit to, co ukládá zákon. Museli jsme nahlásit na úřadě v Běšinech, kam správně spadá oblast, ve které jsme měli svatbu, že chceme oddat a že máme zajištěnou církevní svatbu a vlastního duchovního. Z Běšin nám poslali potřebné formuláře, které jsme vyplnili. Oddávající musel pak ještě vyplnit další formuláře během obřadu. Ty jsme pak dodali zpět na OÚ Běšiny, kde nám vystavili Oddací list.*“

Jak probíhal samotný obřad? „*Velmi příjemně, jediným negativem bylo na červen poměrně chladné a větrné počasí.*“

Mohla byte mi prozradit nějaký prvek svatby, ten Váš? „*Jsem členkou taneční skupiny scénického tance NoTa, takže nás celým obřadem provázely mé kolegyně. Zároveň ještě jedna recitovala báseň. Tanec celý obřad uvedl, tanečnice nám přinášely i na mašli navlečené prstýnky a také celý obřad zakončily. Hudbu jsme si vybrali vlastní. Luděk měl milou promluvu, po které samozřejmě musely zaznít státem uznané formulace k uzavření manželství.*“

Splnila svatba Vaše očekávání? „*Myslím, že opravdu ano. Byla velmi příjemná, komorní a pohodová. Naši přátelé na ni velmi rádi vzpomínají stejně jako my.*“

Obrazová příloha

Obrazová příloha č. 1: Portrét Norberta Fabiána Čapka

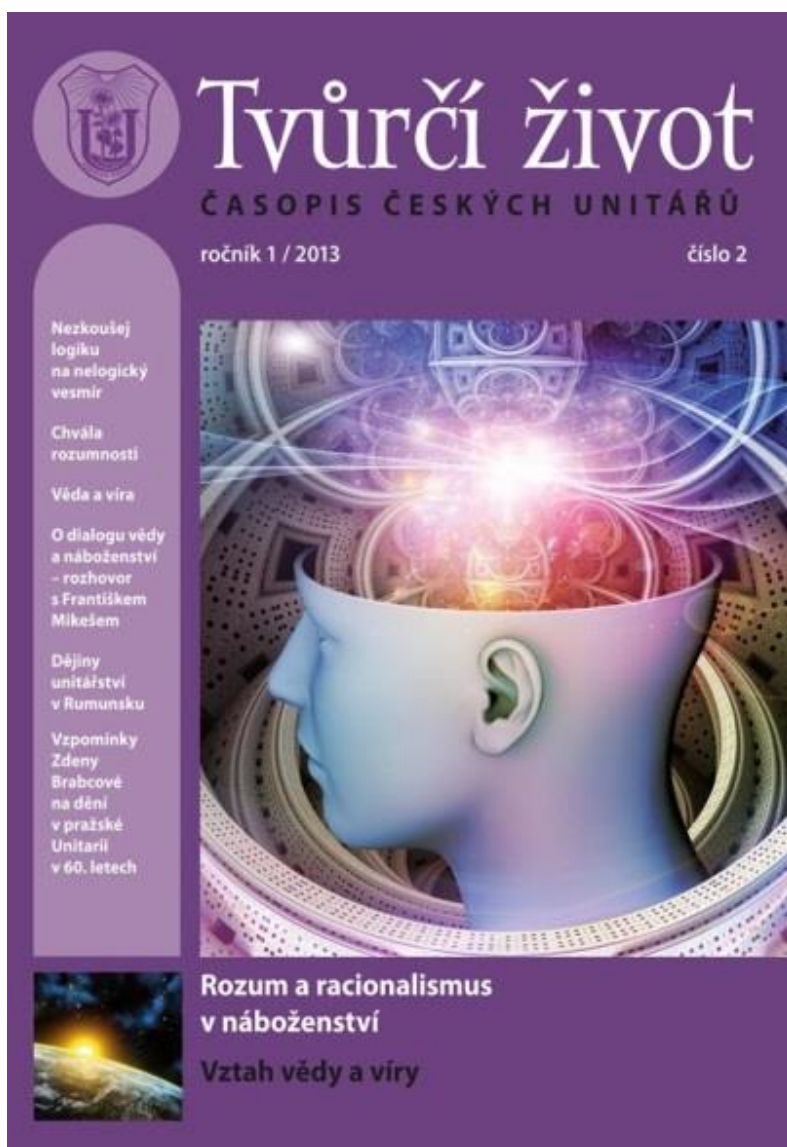
Obrazová příloha č. 2: Nedělní škola

Obrazová příloha č. 3: Pražská Unitaria, Karlova 8, Praha 1

Obrazová příloha č. 4: Titulní strana časopisu *Tvůrčí život*

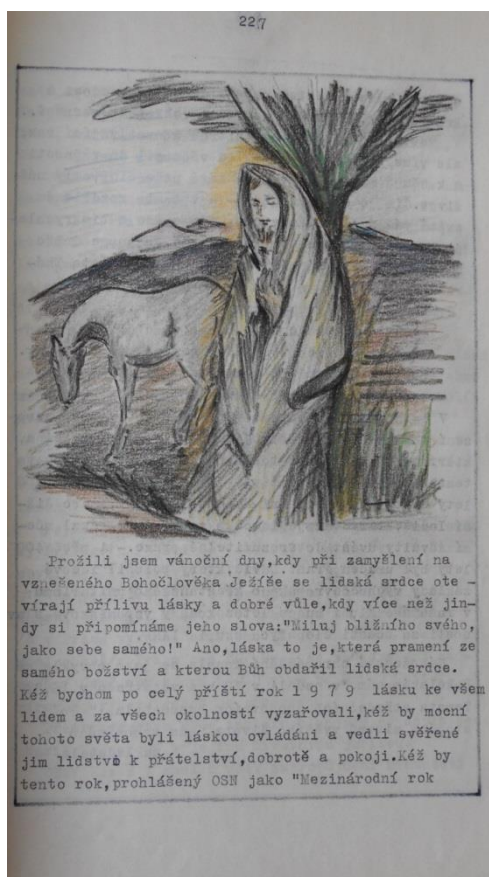
Obrazová příloha č. 9: Zpravodaj Obce unitářů v Plzni

Obrazová příloha č. 10: Titulní strana *Kroniky Obce unitářů v Plzni*

Obrazová příloha č. 11: Ilustrace Květy Peleškové

Prožili jsem vánoční dny, kdy při zamyšlení na vznešeného Bohočlověka Ježíše se lidská srdce otvírají přelivem lásky a dobré vůle, kdy více než jindy si připomínáme jeho slova: "Miluj bližního svého, jako sebe samého!" Ano, láska to je, která pramení ze samého božství a kterou Bůh obdařil lidská srdce. Kéž bychom po celý příští rok 1979 lásku ke všem lidem a za všech okolností vyzařovali, kéž by mocní tohoto světa byli láskou ovládnáni a vedli svěřené jim lidstvo k přátelství, dobrotě a pokoji. Kéž by tento rok, prohlášený OSN jako "Mezinárodní rok

Obrazová příloha č. 12: Nabídkový leták

**SPOLEČNOST SVOB. BRATRSTVÍ A
OBEC NOVÉHO LIDU NA PLZEŇSKU -**

DOVOUJÍ SI NABÍDNOUTI VÁM SVÉ SLUŽBY, KTERÉ UŠETŘÍ VÁM MNOHO ČASU.
PRAVIDELNOU DOVÁŽKOU OBDRŽÍTE DO VAŠÍ DOMÁCNOSTI :

SPECIÉLNÍ KVALITY DOMÁCIHO CHLEBA :

SAMOŽITNÝ ŠUMAVSKÝ - V CENĚ 8 - KČ.
SAMOŽITNÝ LIBLIŇSKÝ - V CENĚ 8 - KČ.

VYSOCE KVALITNÍ MÁSLA ŠUMAVSKÉ
SÝR - KARPATORUSKÝ - EMENTÁL
SLADOVOU KÁVU - JÁVU
MOUKU KRUPÍČKOVOU a. l. d.

PRO NEMOCE ŽALUDEČNÍ, ŽLUČOVÉ, CUKROVKU A NEMOCE NERVŮ
OSVĚDČIL SE DIETETICKÝ CHLĚB - KISVĚKA. TENTO CHLĚB VYRÁ-
BĚN JEST Z CELOPŠENIČNÉ MOUKY ŠROTOVÉ, TEDY S VELKÝM OB-
SAHEM VITAMÍNŮ A ZA PŘÍSADE JEMNÝCH OLEJŮ.

DOPORUČUJEME KE ZKOUŠCE!

DOVOLTE NÁM — SLOUŽITI VÁM .

NÁŠ ÚKOL JEST DOCÍLITI VAŠÍ SPOKOJENOSTI -
SPOKOJENOST NÁS VŠECH - ZÁRUKOU LEPŠÍ BUDOUCNOSTI !

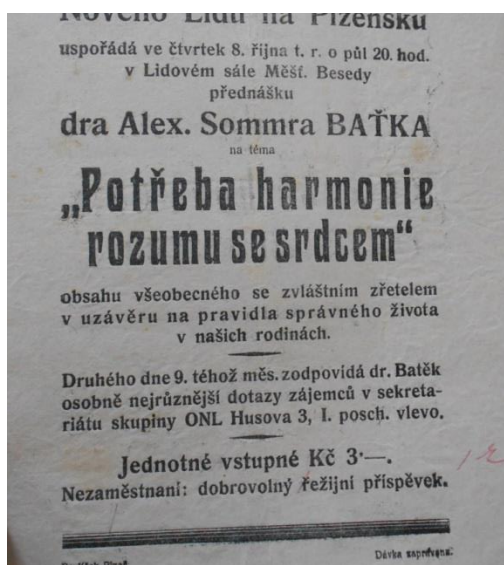
TĚŠÍME SE NA VAŠE CTĚNÉ PŘÍKAZY
A ZDRAVÍME VÁS PŘÁTELSKY

ZA

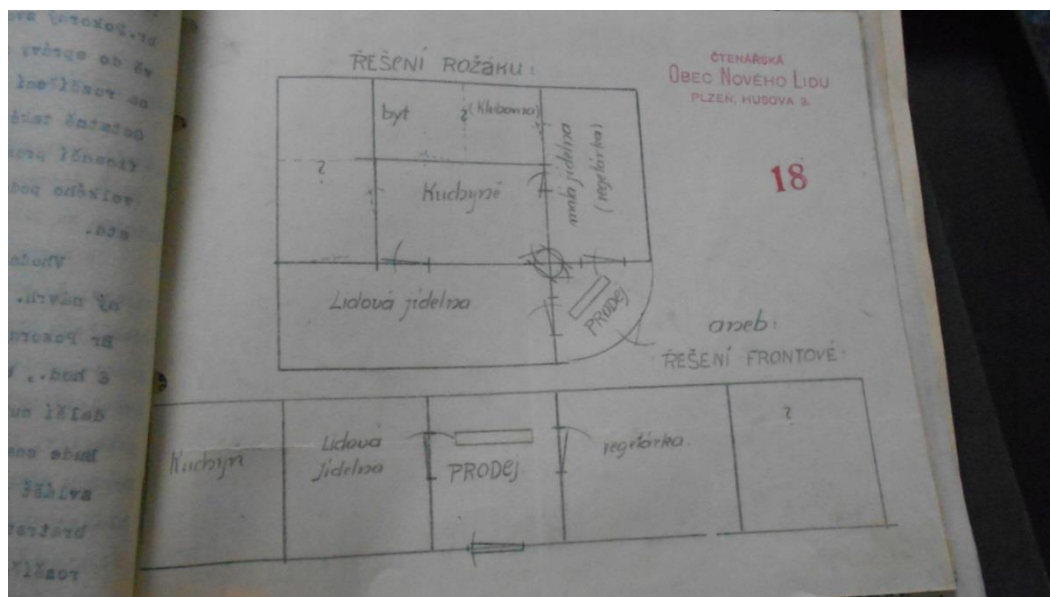
OBEC NOVÉHO LIDU
SPOLEČNOST SVOBODNÉHO BRATRSTVÍ
V PLZNI, HUSOVA 3.

ZAŠLETE MĚ NA ZKOUŠKU :

Obrazová příloha č. 13: Propagační letáček – přednáška dr. Alexandra Sommra-Baťky

Obrazová příloha č. 14: Náčrtek vegetárky

Obrazová příloha č. 15: Výňatek podpisové listiny z ustanovující schůze Svobodného bratrství v Plzni

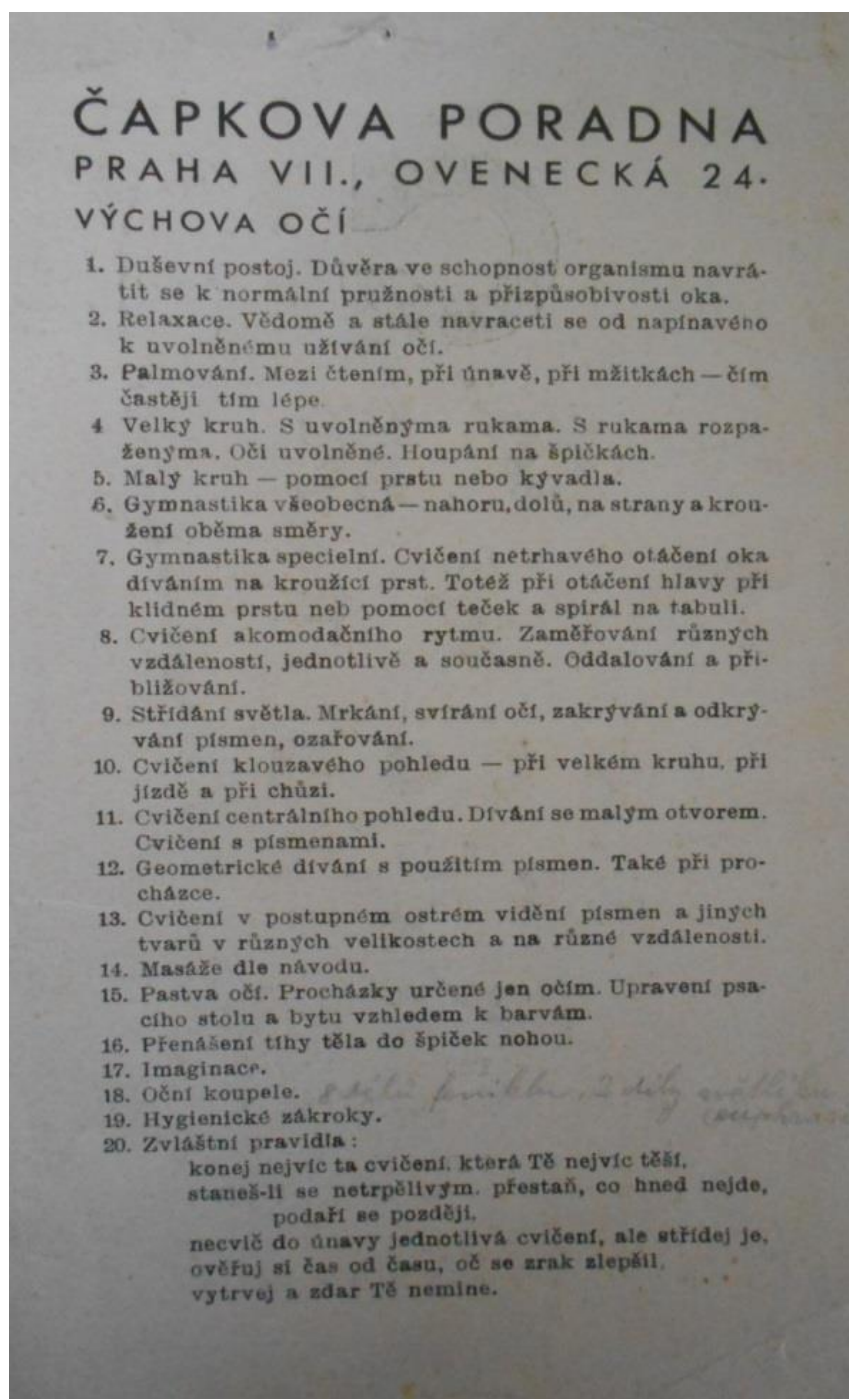
U s t a v u j í c í s c h ů z e
 SVOBODNÉHO BRATRSTVÍ v Plzni ze dne 7. června 1932
 v místnostech Čtenářské Obce NOVÉHO LIDU pro Plzeňsko-Plzeň-Husova-3/I.

	Jméno a povolání	Bydliště	
1/	J. Fijala	Praha X - 398	20
2/	J. Klabík	Plzeň - Husova 31E	
3/	Juli Pokorný	Doubravka a Zabeleka 55	
4/	Jan Škarda	Plzeň Husova 18	
5/	Frant. Pokorný	Doubravka 55	
6/	Bohumír Mysospiel	Plechýho ul. p. 28/IV. p.	
7/	Edm. Rozovský	Plzeň, Libušky 33.	
8/	Štefan Oldřich	Plzeň VI. Emilova 27	
9/	M. J. ...	Plzeň IX. Zábajova 1	

Obrazová příloha č. 16: Fotografie z prvního shromáždění čs. unitářů v Plzni

Obrazová příloha č. 17: Procvičování očí podle Norberta Fabiána Čapka

Obrazová příloha č. 18: František O. Lexa (vlevo)

Obrazová příloha č. 19: Květnový program přednášek roku 1970

Unitářská shromáždění
Dukelské nám. 26.
v neděli o 9.hod.

3.V. - básník a filosof
RABÍNDRANÁTH THÁKUR
k výročí jeho naro-
zení. / 6.V.1862 /
.....

10.V. - MYŠLENKY
vpravdě MÁJOVÉ
.....

17.V. - TAJNÉ SÍLY
V ČLOVĚKU
.....

31.V. - III. imaginární
HOVORY S N.F.ČAPKEM
.....

1870 **N.F.C** 1970

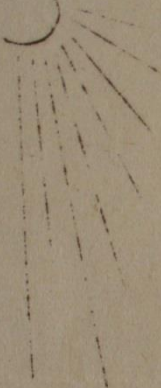
KVĚTINOVÁ SLAVNOST

v neděli, 24.V. o 10 h.
Smetanova síň
St.věd.knihovny v Plzni
.....
Přineste s sebou svou
oblíbenou květinu.
o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o

Obrazová příloha č. 20: Květnový program přednášek roku 1945

NÁBOŽENSKÁ SHROMÁŽDĚNÍ-BOHOSLUŽBY ČESKÝCH UNITÁŘŮ
ODBOČKA PLZEŇ

Kaple českomoravské církve v Jungmannově třídě
vždy o 15. hod.

Neděle 21. ledna 1945 Dr. K. Hašpl:
V Ě D A A M Y S T I K A

Neděle 18. února 1945 A. Sluková:
L É Ť E N Í S L O V E H

Neděle 18. března 1945 V. Vrána:
O D S R D C E K S R D C I

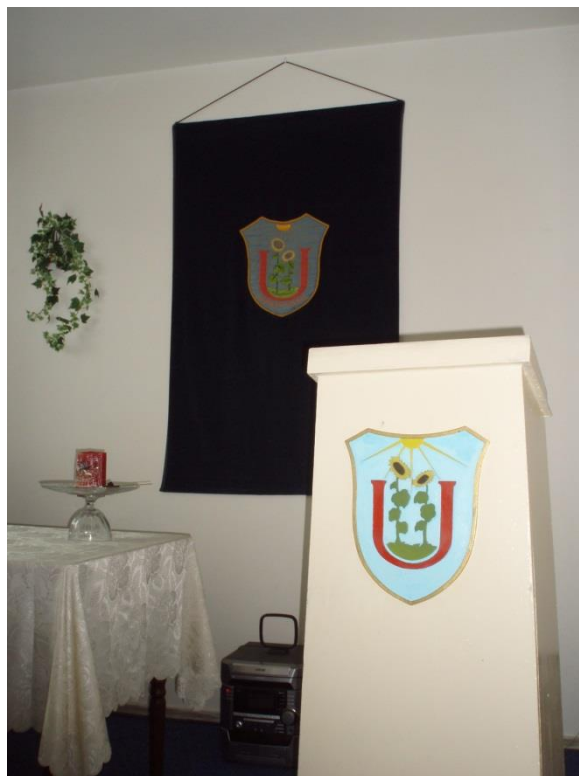
Neděle 15. dubna 1945 V. Rubeš:
Z Á K O N V Y R O V N Á V Á N Í

Neděle 20. května 1945
K V Ě T I N O V Á S L A V N O S T

Vyučování náboženství dětí je
v den shromáždění v Plzni-Letná
Schönererova ul. 27. o 10.30 hod.

Obrazová příloha č. 23: Přednáškový pult (v plzeňské Unitarii)

Obrazová příloha č. 24: Váza s květinami (Květinová slavnost 30. 6. 2014)

Obrazová příloha č. 25: Rev. ThMgr. Luděk Pivoňka

(Květinová slavnost 30. 6. 2014)

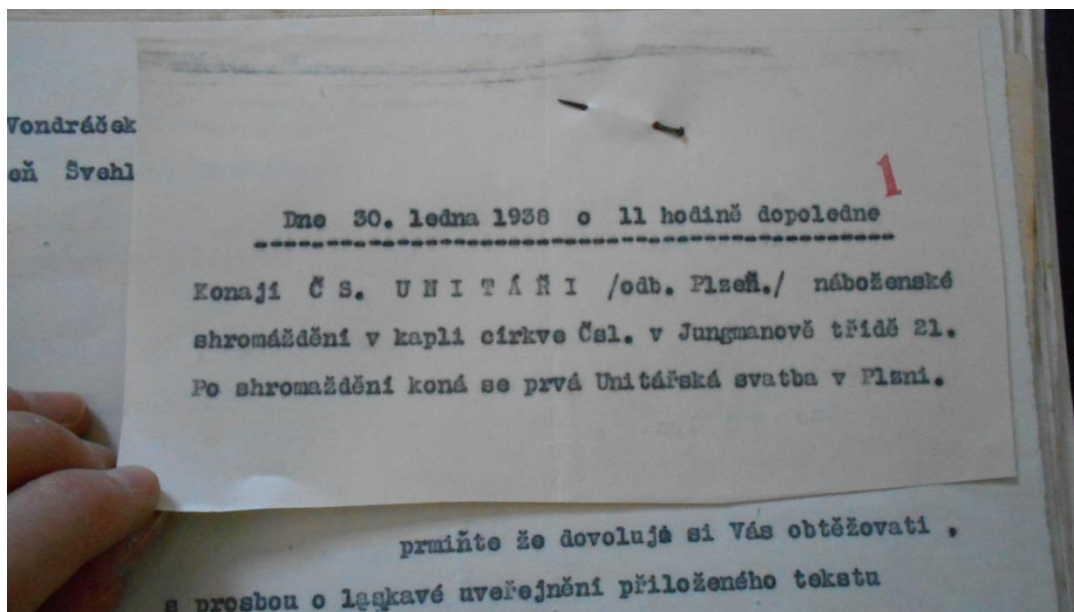

Obrazová příloha č. 26: Společná fotografie zúčastněných

(Květinová slavnost 30. 6. 2014)

Obrazová příloha č. 27: První unitářská svatba v Plzni

Obrazová příloha č. 28: Svatební oznámení

